

Masarykova univerzita
Filozofická fakulta
Ústav jazykovědy a baltistiky

Magisterská diplomová práce

2017

Bc. Nina Kapušová

Masarykova univerzita

Filozofická fakulta

Ústav jazykovědy a baltistiky

Baltistika

Nina Kapušová

Zdedená lexika východobaltských jazykov:
porovnávací etymologický prehľad spoločnej pôvodnej
litovsko-lotyšskej lexiky

Magisterská diplomová práca

Vedúci práce: Mag. Vaidas Šeferis, Dr. phil.

Brno 2017

Prehlasujem, že som magisterskú diplomovú prácu vypracovala samostatne,
s použitím uvedených prameňov a literatúry.

.....

Podakovanie

Na tomto mieste by som sa rada poďakovala celému Ústavu jazykovedy a baltistiky, ktorý nám študentom po celý čas vytváral veľmi príjemné prostredie a podmienky pre štúdium. O výnimočnosť nášho malého odboru sa bez pochyb veľkou mierou zaslúžil aj vedúci mojej práce, Mag. Vaidas Šeferis, Dr. phil. Jemu chcem úprimne poďakovať okrem iného za všetku podporu a dôveru, ktorú do mňa vkladal počas celého môjho štúdia. V neposlednom rade nevysloviteľná vďaka patrí mojim rodičom a blízkym, za to, že ma po celý život vo všetkom maximálne podporujú, ale aj za to, že poctivo znášali všetky hysterické záchvaty, ktoré ma ako každého správneho študenta občas postihli a na intenzite naberali vždy priamo úmerne ku každému blížiacemu sa deadlineu.

Obsah

Úvod.....	6
1. Úvod do etymológie.....	9
1.1 Etymológia ako jazykovedná disciplína.....	9
1.2 Etymologické bádanie v oblasti baltských jazykov.....	12
2. Balti a baltské jazyky.....	17
2.1 Baltské národy a nimi obývané územie.....	17
2.2 Prabaltská jazyková jednota.....	19
2.3 Rozpad prabaltskej jazykovej jednoty.....	26
3. Východní Balti a východobaltská jazyková jednota.....	30
3.1 Východobaltské národy a nimi obývané územie.....	30
3.2 Východobaltská jazyková jednota.....	30
3.3 Rozpad východobaltskej jazykovej jednoty.....	39
4. Lexika baltských jazykov z hľadiska pôvodu.....	42
5. Etymologický prehľad východobaltskej lexiky.....	47
5.1 Postup práce.....	47
5.2 Slová východobaltského pôvodu.....	50
5.2.1 Priehľadné etymológie:.....	50
5.2.2 Menej priehľadné etymológie:.....	62
5.2.3 Nepriehľadné etymológie:.....	69
5.3 Zhrnutie.....	115
Záver.....	117
Zoznam použitej literatúry.....	118
Zoznam použitých skratiek.....	120
Prílohy.....	122
5.4 Príloha č. 1:.....	122
5.5 Príloha č. 2:.....	125

Úvod

Etymológia, čiže náuka o pôvode slov je jedným z najstarších lingvistických oborov, ktorého korene siahajú až hlboko do minulosti. V počiatkoch však nemožno hovoriť o etymológii ako vedeckej disciplíne v dnešnom slova zmysle. Išlo skôr o tzv. pseudoetymológiu¹, hru so slovami, ktorú obľubovali starí Gréci, Rimania a Indovia. Súviselo to s vtedajším pohľadom na svet. Ľudia prirodzene pátrali po pôvode slov, pretože verili, že slovo je neoddeliteľné od veci, ktorú označuje, a teda ten, kto ovláda slovo, ovláda aj danú vec. Takýto pohľad na slová a ich pôvod pretrvával veľmi dlho. Vlastné etymologické bádanie, ktoré už môžeme považovať za vedecké, sa rozšírilo až na začiatku 19. st. a priamo súviselo so zrodom historicko-porovnávacej jazykovedy. Počas celého 19. st. si etymológia držala svoje prestížne postavenie a výrazne sa rozvíjala. Menili sa staré a vznikali nové teórie a metódy, využívané pri osvetľovaní histórie jazykov a pôvode slov. K histórii etymologického bádania a k jednotlivým etymologickým teóriám a metódam je spísané kvalitné súhrnné dielo v českom jazyku *Úvod do etymologie* (A. Erhart, R. Večerka, 1981), ktoré predstavuje akéhosi sprievodcu etymologickej teórie, ale aj praxe. Táto kniha je považovaná za unikátnu z hľadiska kvality, pretože v žiadnom inom jazyku nenachádzame kvalitnejšie dielo, ktoré by poskytovalo tak jasný a inštruktívny úvod do etymológie, v ktorom sa kombinuje dôkladná teória s flexibilnou praxou.² 20. storočie bolo bohaté na vznik etymologických slovníkov jednotlivých jazykov a aj v súčasnosti môžeme povedať, že etymológia zažíva akúsi renesanciu.

Diel pojednávajúcich o etymológii baltských jazykov existuje pomerne veľké množstvo, a každé z nich je niečím jedinečné. Témou tejto diplomovej práce je zdedená lexika východobaltských jazykov (litovčiny a lotyštiny). Dá sa povedať, že každý z autorov vybraných diel, z ktorých bude táto práca vychádzať (viď. 1.2), nahliada na zdedenú slovnú zásobu baltských jazykov inak. Niektorí pracujú s delením lexiky do chronologických vrstiev, iní pracujú len s jednotlivými slovami a nezaoberajú sa vyššími celkami, niektorí zasa narábajú s lexikálnymi izoglosami. V skratke, existujú rôzne spôsoby spracovania, ktoré sa môžu odlišovať kvantitou či kvalitou, a v ktorých sa taktiež odzrkadľuje to, ako môže etymológia do určitej miery byť veľmi subjektívnou disciplínou. Okrem toho, že autorka tejto diplomovej práce má vlastný záujem na tom, že sama chce preniknúť do etymológie ako jazykovednej

¹ KABAŠINSKAITĖ, B. *Etimologija: istorijos ir teorijos bruožai lietuvių kalbos kontekste*. Vilnius: Vilniaus universiteto Baltistikos katedra, 2013, str. 13.

² VYKYPĚL, B. a BOČEK, V. *Problems of etymology*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. *Studia etymologica Brunensia*, By way of introduction.

disciplíny, ktorá často odokrýva nesmierne zaujímavý svet pôvodu slov, je hlavným cieľom práce podať čo najprehľadnejší porovnávací etymologický prehľad vybranej skupiny slov litovskej a lotyšskej slovnej zásoby. V prvom rade treba podotknúť, že autorka práce si plne uvedomuje, že nie je dostatočne kvalifikovaná na to, aby sa púšťala do vlastných etymologických výkladov, alebo aby tvrdila, že ten či onen výklad je viac alebo menej pravdepodobný. Takýchto komentárov sa jednoznačne stráni. I keď z evidentných dôvodov práca neprináša žiadne nové etymologické výklady, z takto koncipovanej práce sa čitateľ napriek tomu môže dozvedieť mnohé, ako napríklad to, ktoré slová do danej vrstvy slovnej zásoby litovčiny a lotyštiny radíme, ktoré z nich sú už uspokojivo etymologicky vyložené, ktoré zostávajú aj naďalej etymologicky zahmlené, a predovšetkým by ho mohli zaujať prípady, v ktorých dochádza ku stretom jednotlivých etymologických výkladov, pretože takých, ako ďalej uvidíme, nebude málo. Práve tieto odlišnosti v jednotlivých etymologických výkladoch slov by mohli byť tým najzaujímavejším prínosom, a táto práca prináša priestor, v ktorom budú rôzne etymologické výklady navzájom konfrontované. Ako aj popredná česká slavistka a etymologička E. Havlová píše³: „Je vecí vedecké poctivosti údaje nepríjemne narušujúci určitý výklad neprehližet nebo nesnažit se je nějak bagatelizovat, ale upozornit na rozpory, aby mohly být v dalším bádání znovu prošetřeny a třeba vyřešeny.“

Obsah práce je rozdelený do niekoľkých kapitol. V prvých kapitolách si predstavíme základné princípy etymológie ako jazykovednej disciplíny, pričom cieľom nie je slepo opakovať jednotlivé teórie, metódy, hláskové zákony a iné pravidlá, na ktorých stojí historicko-porovnávacía jazykoveda i etymológia, a ktoré už boli mnohokrát a na mnohých miestach diskutované, ale skôr chceme upozorniť na základné a všeobecné princípy, na ktoré by mal myslieť nielen ten, kto sám etymologizuje, ale aj ten, kto sa snaží pochopiť daný etymologický výklad. Ďalej si v tejto kapitole priblížime vývoj etymológie v oblasti baltských jazykov a uvedieme si osobnosti, ktoré výrazne prispeli k etymologickému skúmaniu baltských jazykov, a ich diela, ktoré zároveň slúžia ako oporný bod nášho porovnávejúceho etymologického prehľadu zdedenej východobaltskej lexiky. Cieľom druhej a tretej kapitoly je uviesť čitateľa do historicko-lingvistického vývoja Pobaltského regiónu od prehistorického obdobia až po sformovanie samotných baltských jazykov. Základné súvislosti uvedené v týchto kapitolách by mali osvetliť, čo predchádzalo, a čo nasledovalo po období spoločnej

³ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012. *Methods of etymological practice*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. *Studia etymologica Brunensia*, str. 24.

východobaltskej jazykovej jednoty. V štvrtej kapitole sa bližšie pozrieme na slovnú zásobu. Ukážeme si, ako sa tradične delí slovná zásoba z hľadiska pôvodu, a ako ju ďalej môžeme rozdeliť do niekoľkých vrstiev podľa toho, v ktorom období predpokladáme vznik jednotlivých slov. Nakoniec nasleduje kapitola, ktorej obsahom je už samotný porovnávací etymologický prehľad. Pred ním je ešte v skratke opísaný postup práce.

1. Úvod do etymológie

1.1 Etymológia ako jazykovedná disciplína

V tejto kapitole si predstavíme základné princípy etymológie, diachrónnej lexikografickej disciplíny, ktorej cieľom je osvetliť pôvod slov, často siahajúci až do prehistorických období samotného jazyka. Táto jazykovedná disciplína si vyžaduje široké znalosti, a to nielen lingvistické.

Za hlavný objekt etymológie považujeme slová, ktorých pôvod sa nedá objasniť z hľadiska synchronného.⁴ Slová vytvorené jasným slovotvorným postupom skúma synchronná slovotvorba, a slová, ktorých vnútorná motivácia nie je na prvý pohľad tak zrejmá, sú predmetom skúmania etymológie. Aby boli argumenty pre ozrejenie vnútornej motivácie vzniku slova dostačujúce, je nutné slovo preskúmať komplexne. Pôvod slova považujeme za dostatočne objasnený až vtedy, ak objasníme jeho vznik a vývoj po všetkých stránkach, a teda je odhalená jeho historická slovotvorba, objasnený je jeho sémantický vývoj a stanovené je jeho miesto medzi ostatnými jemu príbuznými slovami (toho istého jazyka alebo iných geneticky príbuzných jazykov).⁵ Pre to, aby bolo slovo takto objasnené, sú nutné isté predpoklady⁶. Dôležité je identifikovať správny lexikálny materiál, tzn. stanoviť celú rodinu príbuzných slov. Na to je potrebná schopnosť dobre sa orientovať v dialektoch a písomných pamiatkach jazykov, ktoré sú predmetom skúmania, pretože do úvahy treba brať aj slová nárečové a staré. Ďalším dôležitým predpokladom je poznať vývoj hláskových systémov jazykov, s ktorými pracujeme. Ďalším krokom by malo byť určenie slovotvorného typu, a teda, aké slovotvorné prostriedky boli použité pre vytvorenie skúmaného slova. Historické spôsoby slovotvorby sú v podstate také isté ako tie, ktoré sú využívané pri synchronnej slovotvorbe: derivácia (odvodzovanie) a kompozícia (skladanie).⁷ Avšak nepostačuje objasniť len formálnu stránku slova, nutné je vysledovať aj jeho sémantický vývoj. Táto oblasť je vo všeobecnosti zatiaľ nedostatočne preskúmaná, na čo nie raz upozornila vo svojom článku aj Havlová.⁸ Často je pri etymologickom výklade sémantický vývoj slova argumentovaný sémantickými paralelami (čo

⁴ KABAŠINSKAITĚ, 2013: str. 7.

⁵ Ibid. str. 8

⁶ Širšie o nich pojednáva HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 13 – 20.

⁷ KABAŠINSKAITĚ, 2013: str. 8.

⁸ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 13 – 21.

Podrobnejšie tu o význame a potrebe skúmania sémantického vývoja slov pojednáva konkrétne článok *O potrebe slovníku sémantických zmien* (In *O metodách etymologické praxe*, str. 11 – 12).

nakoniec uvidíme aj na našom materiáli, vid'. napr. T. 48 lit. *sviastas*, lot. *sviest*, str. 107), ktoré síce môžu byť nápomocné, ale nesmú byť preceňované a nesmú nahradiť dôkladné vysledovanie sémantického vývoja slova, pretože paralela len dokazuje, že vývoj sa tým či oným smerom uberať mohol, nie však, že sa ním uberať musel.⁹ Ako Havlová ďalej píše: „[...] neboť při dobré vůli se dá sémanticky spojit téměř vše.“¹⁰ Podľa Havlovej, v záujme zvyšovania kvality, a nie kvantity etymologických výkladov, „stojí před dnešními etymology velký úkol: revize převážné většiny etymologických výkladů se zřetelem na stránku sémantickou, na základě důkladného rozboru vývoje významu všech členů jednotlivých slovných rodin.“¹¹ Hoci má Havlová zrejme na mysli predovšetkým etymológiu slovanských jazykov, myslím, že môžeme takýto názor zdieľať aj v prípade jazykov, o ktorých pojednáva táto práca, pretože ako v nej ďalej uvidíme, aj v nami skúmaných etymologických výkladoch litovských a lotyšských slov je len niekedy uvádzaný podrobný sémantický vývoj daného slova. Nakoniec, nemenej dôležité v konečnom komplexnom etymologickom spracovaní slov je zoznámiť sa s reáliami, ktoré dané slovo označuje, a teda preskúmať jeho históriu, aké javy označovalo a označuje dnes, a tak isto jeho geografiu, tzn. či a do akej miery bolo jeho používanie geograficky obmedzené. Záverom teda možno zhrnúť, že etymológia sa opiera ako o prostriedky slovotvorné, tak aj o fonetické, morfológické, sémantické, ale aj o prostriedky ďalších jazykovedných disciplín. Podľa Kabašinskaitė¹² etymológia úzko súvisí s týmito historickými jazykovednými disciplínami: historickou lexikológiou, onomastikou, textológiou, filológiou, dialektológiou, lingvistickou geografiou a kultúrnou históriou.

K takémuto komplexnému spracovaniu slova po všetkých stránkach etymológia využíva tieto špeciálne metódy: historicko-porovnávaciu, metódu „Wörter und Sachen“ a jazykovú rekonštrukciu.¹³ Ako už názov historicko-porovnávacej metódy napovedá, je skúmanie založené jednak na poznaní histórie jazyka, ale zároveň aj na jeho porovnaní s inými príbuznými jazykmi. Vďaka tomu môžeme zistiť, k akým zmenám v jazyku došlo, ale môžeme aj rekonštruovať (aspoň do istej miery) stav ešte v období predchádzajúceho spoločného jazykového štádia. Metóda „Wörter und Sachen“ (Slovo a vec) pripomína, že nemožno skúmať pôvod slova bez toho, aby sme sa zaoberali tým, aké konkrétne veci, javy apod. dané slovo označuje. To, ako bolo nejaké slovo vytvorené väčšinou súvisí s tým, aké vlastnosti mala vec, ktorú slovo označovalo. Ako príklad si znova môžeme uviesť konkrétne slovo z nášho

⁹ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 14.

¹⁰ Ibid. str. 14.

¹¹ Ibid. str. 17.

¹² KABAŠINSKAITĖ, 2013: str. 8-11.

¹³ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 38 – 41.

materiálu, t. j. lit. *siena*, lot. *siena*, ktorého pôvod súvisí s tým, ako sa budovali steny v starých baltských obydliach (viď. T. 11, str. 59). Vo veľkej miere k takejto lingvistickej analýze prispievajú badania archeologické, etnografické a kultúrno-historické. Podat' presnú jazykovú rekonštrukciu pôvodných slov, z ktorých sa vyvinula dnešná podoba slov, je nemožné. Rekonštruuje sa vždy len predpokladaný tvar slova (príp. väčších celkov) a takáto rekonštrukcia je teda vždy hypotetická a často len úlomkovitá (viď. kap. 2.2 a 3.2). Okrem toho si treba vždy uvedomovať, že takáto rekonštruovaná forma nikdy „není presným odrazem súčasných predstav o fonetickom charakteru prajazyka, ale jakýmsi kompromisem medzi historickou fonológiou a etymologickým rozborom slova, pričom se určitých grafémů užívá spíše z tradice.“¹⁴

Zaujímavú myšlienku vyjadruje Kabašinskaitė¹⁵, podľa ktorej je etymológia nielen vedou, ale aj umením, resp. sa najviac zo všetkých vedeckých odvetví, skúmajúcich jazyk približuje k umeniu. Dôvodom je, že etymológia si vyžaduje isté danosti, ktoré nie je možné naučiť sa, pretože pôvod slova nie je možné určovať mechanickým postupom. Týmito danosťami, rovnako ako talentom potrebným pri tvorbe umenia, musí jedinec jednoducho disponovať. Na druhej strane, jednotlivé etymologické výklady sa následne samozrejme musia opierať o konkrétne vedecké kritéria, a výsledok etymologického bádania je možné a nutné overovať, tak ako v prípade iných vedeckých disciplín. Ďalej autorka tejto myšlienky tvrdí, že etymológia ako veda má určitými vlastnosťami blízko k filozofii, pretože pomáha odhaliť, aký bol pohľad človeka na svet a na seba, pričom to sa zachovalo práve v jazyku.¹⁶ Okrem toho, tak ako vo filozofii, aj v etymológii skúmanie narazí na určité hranice, za ktoré je len ťažké, niekedy dokonca úplne nemožné prejsť. Vo filozofii je však v takom prípade možné prejsť na metafyziku, no v etymológii nezostáva len konštatovať, že hlbší pôvod slova je neznámy. Ako uvidíme, aj na našej skúmanej vzorke slov takýchto prípadov bude niekoľko.

Práve s myšlienkou, že na etymológiu môžeme sčasti nahliadať aj ako na umenie, súvisí to, že pri etymologických výkladoch musíme počítať s určitou subjektívnosťou autora, ktorá sa odzrkadlí v jeho etymologickom výklade. Istej miery subjektívnosti sa etymológia nezbaví nikdy, no cieľom je obmedziť ju na minimum.¹⁷ Aj výber témy tejto práce od samého počiatku vychádzal z podobného princípu, a síce poukázať na zaujímavosť jazykovednej disciplíny etymológie, v ktorej väčšinou neexistuje len jedno správne riešenie, ale riešenia môžu byť

¹⁴ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 40.

¹⁵ KABAŠINSKAITĖ, 2013: str. 12.

¹⁶ Ibid. str. 12.

¹⁷ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 21.

viaceré. Samozrejme, argumentácia niektorých stojí na pevnejších základoch, a argumentácia iných je menej stabilná. Aj Havlová tak trochu nadnesene konštatuje, že známe sú dva typy etymológov: tzv. „prízemní faktografovia“ a „fantasti“. „Oba typy jsou nesporně nejen užitečné, ale nutné.“¹⁸

1.2 Etymologické bádanie v oblasti baltských jazykov

V tejto kapitole sa bližšie zameriame na vývoj etymológie baltských jazykov. Prvé pokusy o akési etymologické výklady baltských slov sa objavujú od 16. st. Vtedy vznikajú prvé písomnosti v daných jazykoch a výrazne sa šíri záujem o samotné baltské národy a jazyky. Určité snahy objasniť pôvod niektorých slov môžeme nájsť už v prvých gramatikách a slovníkoch baltských jazykov. V historických dielach, polemikách a opisoch povahy národov boli snahy osvetliť predovšetkým pôvod vlastných mien, názvov krajín a pôvod samotných jazykov.¹⁹ Prvé takéto pokusy nemôžeme nazývať ešte pravou etymológiou, keďže hľadanie istých príbuzností bolo založené len na tom, či určité slová podobne zneli, ale takéto spojenia sa nezakladali na žiadnych jazykovedných pravidlách. V tomto období sa vyskytovala snaha doložiť spojenie litovčiny s hebrejským, latinským a gréckym jazykom. Snažilo sa dokázať, že litovčina by mohla byť potomkom nejakého z týchto dokonalých starobylých jazykov. Snahy preukázať latinský pôvod litovčiny vidieť napr. v diele *De moribus Tartarorum, Lituanorum et Moschorum* (napísané 1550, vydané 1615), ktorého autor Mykolas Lietuvis považoval litovčinu za spolovice príbuznú latinčine.²⁰ Ďalším obdobím, v ktorom (ešte stále) pseudoetymológia vzbudzovala záujem, bolo obdobie národných obrození Litovcov a Lotyšov. V tomto období sa obrodenci snažili preukázať, že aj malé jazyky malých národov sú svojbytné a ak sa preukáže ich starobylá a ušľachtilá história, vzbudia tým národné vedomie a presvedčia o ňom aj svojich utlačovateľov. Pseudoetymológie rôznych slov nachádzame u viacerých obrodencov, no spomenúť môžeme aspoň napr. S. Daukanta (*Būdas senovės lietuvii, kalnėnų ir žemaičių, 1845*), J. Tuma-Vaižganta (*Lietuvių literatūros paskaitos. Draudžiamasis laikas, 1924*) a J. Basanavičia (*Rinktiniai raštai, 1970*).²¹

O skutočnej etymológii jazykov môžeme hovoriť až od polovice 19. st., kedy sa zrodila porovnávacia indoeurópska jazykoveda a etymológia ako vedecká disciplína. Predpokladom prvých vedeckých etymologických výkladov bolo identifikovanie príbuznosti slov v rôznych

¹⁸ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 23.

¹⁹ Bližšie v KABAŠINSKAITĚ, 2013: str. 19-20.

²⁰ KABAŠINSKAITĚ, 2013: str. 19.

²¹ Bližšie v KABAŠINSKAITĚ, 2013: str. 20-22.

indoeurópskych jazykoch. Počas 19. a 20. st. sa etymológia ďalej výrazne vyvíjala. Aj konkrétne baltskej etymológii sa venovalo množstvo jazykovedcov po celom svete. Nie je priestor na to, aby sme mohli spomenúť všetkých, preto by sme na tomto mieste chceli podrobnejšie predstaviť predovšetkým tie najvýznamnejšie osobnosti a diela, ktoré môžeme v etymológii baltských jazykov označiť za prelomové. O nich sa bude opierať aj porovnávací etymologický prehľad zdedenej litovsko-lotyšskej lexiky, ktorý je témou tejto diplomovej práce.

S baltským materiálom sa v modernej lingvistike po prvý krát pracuje v dielach, ktoré vznikli mimo územia Litvy či Lotyšska. Litovčina sa dostala do vôbec prvých diel porovnávej historickej jazykovedy už na začiatku 19. st.²², pretože si jazykovedci všimli, že sa v mnohom zhoduje s vtedy objaveným sanskritom. Materiál litovského jazyka bol zahrnutý aj do prvého diela modernej etymológie, o ktoré sa zaslúžil A. F. Pott.²³ Neskôr o baltských jazykoch Pott napísal aj samostatnú štúdiu *De Borusseo-Lithuanicae tam in Slavicis quam Letticis linguis principatu commentatio* (1837). O litovčinu sa opieral aj prvý slovník indoeurópskej lexiky, ktorý napísal August Fik, *Wörterbuch der indogermanischen Grundsprache in ihrem Bestande vor der Völkertrennung* (1868).²⁴

Avšak definitívne môžeme o samostatnej litovskej etymológii hovoriť až v prvej polovici 20. st., kedy sa o pôvod litovských slov začal zaujímať Kazimieras Būga (1879 – 1924), ktorého dnes môžeme považovať za zakladateľa modernej litovskej etymológie.²⁵ Vytvoril rozsiahle dielo, avšak jeho etymologické štúdie boli väčšinou publikované ako články v litovských a ruských odborných časopisoch. Būga mal v úmysle vydať etymologický slovník litovčiny, avšak kvôli jeho náhlej smrti zostali tieto plány nedokončené. Napriek tomu je jeho dielo často základným kameňom všetkých neskorších výskumov baltskej etymológie. Po Būgovej smrti sa podarilo vydať trojzväzkové dielo jeho vybraných spisov, *Rinktiniai raštai I, II, III (1958 – 1961)*, ktoré zozbieral Z. Zinkevičius a redagoval V. Mažiulis.

Vznik prvého etymologického slovníka môžeme datovať až do druhej polovice 20. st. a zaslúžil sa oň nemecký indoeuropeista Ernst Fraenkel (1881 – 1957). Ani tento autor však

²² BOPP, Franz, 1833: *Vergleichende Grammatik des Sanskrit, Zend, Griechischen, Lateinischen, Litthauischen, Gothischen und Deutschen*, Berlin: F. Dummler.

RASK, Rasmus Christian, 1818: *Undersogelse om det gamle Nordiske eller Islandske*, 1814, Kjobenhavn: Paa den Gyldendalske Boghandlings Forlag; Trykt hos H. F. Popp.

²³ POTT, A. F., 1833-36: *Etymologische Forschungen auf dem Gebiete der indo-germanischen Sprachen, mit besonderem Bezug auf die Lautumwandlung im Sanskrit, Griechischen, Lateinischen, Litauischen und Gotischen*.

²⁴ Všetky práce, v ktorých boli položené základy litovskej etymológie mimo Litvu vid'. KABAŠINSKAITĖ, 2013: str. 26 – 28.

²⁵ KABAŠINSKAITĖ, 2013: str. 28.

nestihol svoje dielo dotiahnuť do konca a značnú časť (viac než polovicu) etymologického slovníka litovčiny, *Litauisches etymologisches Wörterbuch (1962 – 1965)*, museli následne dokončiť jeho učenci. Keďže je tento slovník prvý svojho druhu, zaoberajúci sa baltskými jazykmi, jeho obrovský význam nemožno poprieť, hoci k jeho spracovaniu existujú z pohľadu dnešnej etymológie isté výhrady. V slovníku je často materiál len stroho uvedený a nespracovaný, nedostatočne dobre sú zoradené bibliografické odkazy, a predovšetkým cítiť, že v etymologických výkladoch jednotlivých slov sa takmer vôbec nevenuje pozornosť sémantickej stránke ich vývoja, ani slovotvorbe.²⁶ Je to však analytický typ slovníka, autor v ňom uvádza všetky dovtedy známe etymológie slov aj od iných autorov, a k nim pripája svoj názor.

Ďalším významným menom (nielen) v oblasti litovskej etymológie je Vincas Urbutis (1929 – 2015), ktorý je považovaný za etymológa s osobitým štýlom. Jeho práce sú veľmi detailne spracované, etymológia slov je objasnená zo všetkých stránok a veľmi pečlivo. V tejto práci však nie je veľa príležitostí preskúmať jeho etymologické výklady, keďže Urbutis sa vo svojich dielach *Baltų etimologijos etidai I, II (1981, 2009)* zameriava predovšetkým na etymológiu málo skúmaných slov z litovských dialektov.

Jedným z najvýznamnejších baltistov, ako jazykovedcov, tak i historikov, je Zigmas Zinkevičius (1925). Jeho záber je široký, v dielach sa venuje dialektológii, akcentológii, histórii samotných baltských národov a vývoju ich jazykov. Rozsiahle dielo, mapujúce vývoj litovského jazyka od toho najstaršieho obdobia, až po súčasnosť, sa nazýva *Lietuvių kalbos istorija* a je rozdelené do 6 zväzkov: *Lietuvių kalbos kilmė (1984)*, *Iki pirmųjų raštų (1987)*, *Senųjų raštų kalba (1988)*, *Lietuvių kalba XVIII – XIX a (1990)*, *Bendrinės kalbos iškilimas (1992)* a *Lietuvių kalba naujaisiais laikais (1992)*. V tomto diele je veľmi podrobne a jasne popísaný historický vývoj udalostí v Pobaltskom regióne od jeho prvého osídlenia až po súčasný stav. Preto sa o toto dielo opierame ako o hlavný zdroj v kap. 3 a 4. Zinkevičius sa podrobne venuje nielen histórii národov, ale aj jazykom a ich vývoju. Detailne sú predstavené poznatky, ktoré máme k rekonštrukcii baltského a východobaltského jazykového stavu. Pojednáva o jednotlivých slovách a zaradzuje ich do príslušného obdobia, v ktorom pravdepodobne vznikli, ale jednotlivým etymológiám sa nevenuje tak podrobne, často sú len veľmi strohé (jednoslovné). V prípade, že ide o slovo, ktorého etymológia nie je jednoznačná, uvádza, že pôvod slova je nejasný bez akýchkoľvek ďalších detailov. Jeho štýl je tiež osobitý

²⁶ KABAŠINSKAITĖ, 2013: str. 29.

v porovnaní s inými. V prípade zdedenej indoeurópskej lexiky pracuje s fonetickými, morfológickými a lexikálnymi izoglosami baltských a iných indoeurópskych jazykov.

Ďalším vybraným autorom je Algirdas Sabaliauskas (1929). Vo svojich etymologických výkladoch v knihe *Lietuvių kalbos leksika (1990)* sa väčšinou opiera o nadobudnuté etymologické poznatky rôznych iných autorov (Endzelīns J., Toporov V. N., Vasmer M. Mayrhofer M., Pokorny J., atď.), avšak základné jadro litovskej slovnej zásoby spracoval veľmi prehľadne. Rozdelil ju do 4 skupín, predstavujúcich obdobia, v ktorých predpokladáme, že to či ono slovo vzniklo (viď. kap. 5). Okrem toho slová v skupinách rozdelil do sémantických podskupín. Napísal aj prvú populárnu knihu o litovských slovách s názvom *Iš kur jie? Pasakojimas apie žodžių kilmę (1994)*.

Čo sa týka etymologického výskumu ďalších baltských jazykov, je nutné spomenúť významného litovského baltistu a etymológa Vytautas Mažiulis (1926 – 2006), ktorý sa vo svojich štúdiách zameril predovšetkým na vymretý pruský jazyk. Venoval sa štúdiu dochovaných pruských písomných pamiatok (*Prūsų kalbos paminklai, 1966- 1981*), tak aj rekonštrukcii gramatickej štruktúry vymretej pruštiny (*Prūsų kalbos istorinė gramatika, 2004*) a v neposlednom rade sa zaslúžil o vydanie etymologického slovníka pruštiny, *Prūsų kalbos etimologijos žodynas (1. vydanie: zväzky I – IV, 1988 – 1997, 2. vydanie: 2013)*. V tomto pečlivo spracovanom slovníku, v ktorom autor kladie dôraz predovšetkým na historickú slovo tvorbu a morfológiu, však povedľa etymologických výkladov pruských slov môžeme nájsť aj mnoho informácií k etymológii východobaltských jazykov, keďže často porovnáva vznik určitého slova v západobaltskej a východobaltskej vetve. Z toho dôvodu aj v tejto práci pracujeme s týmto slovníkom, v prípade, že je konkrétne východobaltské slovo nejakým spôsobom konfrontované s jeho pruským ekvivalentom.

Aj prvý etymologický slovník lotyštiny vznikol v porovnaní s tým litovským značne neskôr. Jeho autorom je Konstantīns Karulis (1915 – 1997). Slovník, *Latviešu etimoloģijas vārdnīca (1. vydanie: zväzky I, II, 1992, 2. vydanie: 2001)* je tiež analytickým typom slovníka a autor v ňom k jednotlivým slovám uvádza rôzne etymologické výklady lotyšských slov od rôznych autorov. Keďže skúmame spoločnú litovsko-lotyšskú zdedenú lexiku, v práci využívame aj tento zdroj.

Záujem o baltské jazyky a ich etymológiu neutíchol ani v tomto storočí. V etymologickom bádání baltských jazykov pokračuje množstvo súčasných etymológov, a to aj za hranicami Litvy a Lotyšska. Okrem toho zrejme nemožno opomenúť projekt Katedry Baltistiky Vilniusskej univerzity, ktorý je prístupný verejnosti prostredníctvom internetovej adresy: <http://etimologija.baltnexus.lt/>. Tento projekt predstavuje viac než 20 rokov zbieraný

etymologický materiál publikovaný v priebehu času vo vedeckej literatúre. Cieľom bolo vytvoriť podklady, z ktorých by mohol vyrásť nový etymologický slovník litovského jazyka.

V tejto práci sme sa rozhodli využiť taktiež novšie zdroje, ktoré by mohli v konfrontácii s klasickými etymologickými dielami odzrkadliť, akým smerom sa posunuli etymologické výklady k jednotlivým litovsko-lotyšským slovám. Nový, druhý etymologický slovník litovčiny, *Słownik etymologiczny języka litewskiego (2007)*, ktorého autorom je Wojciech Smoczyński, je v porovnaní s tým prvým, Fraenkelovým, značne odlišný. Odzrkadľuje predovšetkým pohľad samotného autora a výklady iných etymológov sú zohľadňované len ojedinele, preto by zrejme nebolo vhodné sa držať len takéhoto typu slovníka, avšak v prípade, že cieľom práce je konfrontovať rôzne etymologické výklady, môže takýto ďalší subjektívny pohľad autora na vec byť len prínosom. Okrem toho, tento slovník sa opiera o súčasné výskumy historickej morfológie, uplatňuje laryngálnu teóriu a veľmi podrobne vymenováva všetky slová, ktoré spadajú do konkrétneho etymologického hniezda. Ďalším slovníkom, vytvoreným na veľmi podobnom princípe, je *Etymological Dictionary of the Baltic Inherited Lexicon (2008)*, ktorého autorom je holandský jazykovedec a indoeuropeista, špecializujúci sa na baltskú a slovanskú akcentológiu a etymológiu, Rick Derksen. Cieľom tohto slovníka bolo predstaviť aktuálny inventár baltskej zdedenej lexiky. Východiskovým bodom sú slová litovské a ich zodpovedajúce ekvivalenty (ak existujú) v iných baltských, slovanských, príp. ďalších ide. jazykoch. Ďalej však uvádza aj špecifické lotyšské a pruské slová. Výrazným rozdielom, oproti ostatným doterajším etymologickým slovníkom baltských jazykov je, že Derksen tu oveľa viac pozornosti venuje prozódii.

Z hľadiska rozsahu tejto práce by nebolo možné uviesť úplne všetky etymológie, ktoré existujú ku každému tu predstavovanému slovu. Etymológovia však často pracujú so základmi, ktoré boli vypracované ešte pred nimi, a tie preberajú. Dopĺňujú k nim svoje vlastné postrehy a poznatky, prípadne upozorňujú, ktorá etymológia je pravdepodobnejšia, a ktorá naopak menej pravdepodobná. Preto sú tu vo svojej podstate zohľadnené aj etymológie ďalších etymológov, ktorých mená tu výslovne neuvádzame, no často sú pôvodnými autormi ďalej preberaných myšlienok. Z toho dôvodu ku každému slovu uvádzame bibliografický odkaz, podľa ktorého možno dohľadať konkrétne slovo v slovníkoch a pozrieť sa na všetky detaily a presné bibliografické odkazy každého etymologického výkladu.

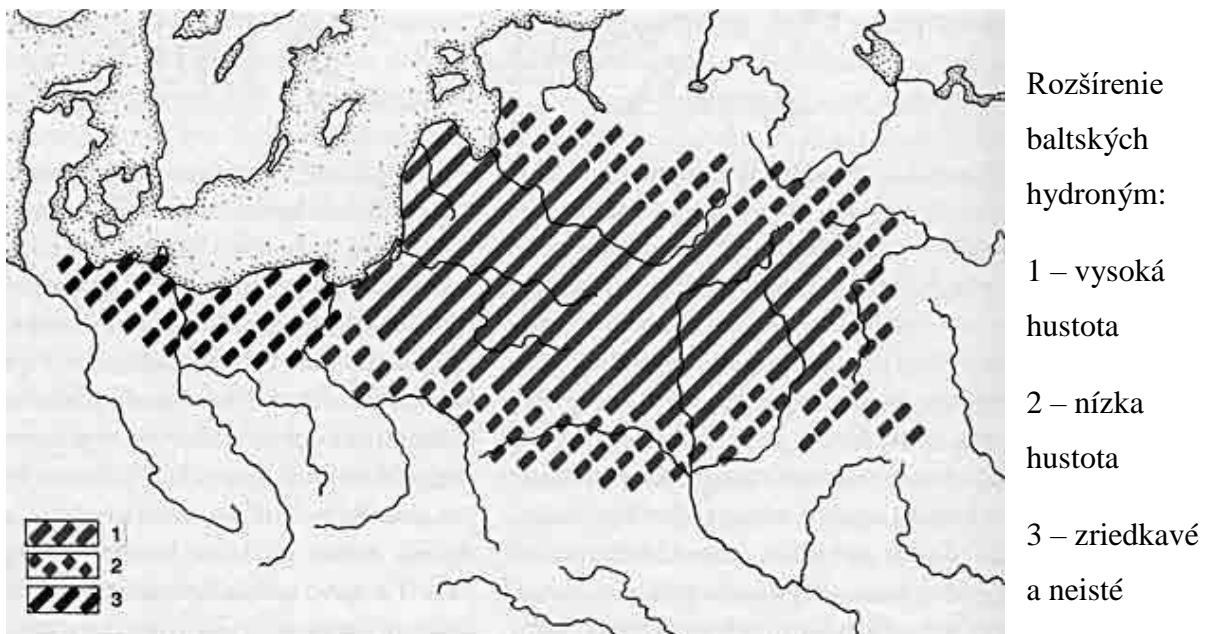
2. Balti a baltské jazyky

2.1 Baltské národy a nimi obývané územie

Napriek intenzívnym výskumom nie je ľahké vytvoriť úplne detailný obraz o tom, v akom období a na akom území žili rôzne baltské národy a to, ako sa ich miesto pôsobenia postupom času menilo. Veľkú úlohu v tom, aby sme získali aspoň akú takú predstavu, zohráva okrem dochovaných písomných pamiatok výskum hydronym a toponym. Ak jazykovedci dokážu, že názov nejakej rieky alebo nejakého miesta je baltského pôvodu, je veľmi pravdepodobné, že Balti toto územie skutočne obývali. Je zaujímavé, že niektoré hydronymá pretrvali aj po tisíce rokov a nezmenili sa, hoci sa zmenili národy, ktoré v ich okolí prebývali. Iné sa naopak zmenili, a podľa hli vplyvom týchto národov, ktoré prišli na dané územie neskôr. Z toho dôvodu je napríklad ťažké určiť hranicu územia, ktoré Balti obývali na východe predtým, než ich odtiaľ vytlačili Slovania, a tí si pôvodné baltské hydronymá a toponymá poslovančili. Hoci vďaka archeologickým nálezom dnes už do istej miery dokážu vedci rekonštruovať život v prehistorickej dobe, a dokážu rozpoznať a určiť rozdiely v jednotlivých materiálnych kultúrach, to k akým etnickým procesom v tej dobe dochádzalo a ako sa menil jazyk ľudí, je spätne nemožné s istotou rekonštruovať, preto nezostáva len predpokladať. O tom by sa nepochybne dala napísať celá samostatná práca, preto sa práca na tomto mieste obmedzuje len na predstavenie stručného úvodu do histórie baltských národov a ich jazykov, ktorý pomôže čitateľovi zorientovať sa v súvislostiach analyzovaných v druhej časti diplomovej práce. V prvom rade je dôležité uvedomiť si, že dodnes nažive pretrvali len dva baltské jazyky – litovský a lotyšský. Intenzívne archeologické ale aj lingvistické výskumy však dokázali, že baltských národov bolo pôvodne niekoľko a spolu obývali niekoľkonásobne väčšie územie, než obývajú dnes.

Prví ľudia sa v oblasti okolo Baltského mora objavili keď po oteplení podnebia a roztopení ľadovca, čiže ešte v období paleolitu, pravdepodobne v 19.-18. tisícročí pr. n. l. Boli to lovci, ktorí tu dlho nepretrvali, a preto ani nezanechali výraznejšie stopy. Výraznejšie stopy ľudského osídlenia tu zaznamenávame až v mezolite, zhruba od 8. tisícročia pr. n. l. Etnická príslušnosť týchto ľudí však nie je známa. Do obdobia konca neolitu, zhruba 4. – 2. tisícročia pr. n. l., archeológovia datujú nálezy kultúry šnúrovej keramiky, nazývanej aj kultúra s bojovými sekeromlatmi. Táto kultúra je identifikovaná ako kultúra indoeurópska, najviac sa rozšírila na konci neolitu (zhruba 2000 – 1800 pr. n. l.), rozdelila sa na viacero skupín a jedna z týchto

skupín, rozšírená na veľkom území, od povodia rieky Visly na západe až po povodie rieky Volgy a jej prítoku Oky na východe, predstavuje práve baltských predkov.²⁷ Nakoniec, takéto výsledky archeologických výskumov len potvrdili predpoklady jazykovedcov, ktorí práve vďaka skúmaniu hydroným taktiež prišli okrem iného na to, že prehistorická východná hranica Baltov siahala až k riekam Volga, Moskva, Oka a južná k rieke Sejm.²⁸ O takéto dôležité objavy sa vo svojich rozsiahlych výskumoch zaslúžili predovšetkým ruskí filológovia V. Toporov a O. N. Trubačov, ktorí v tejto oblasti rozšířovali okolo 800 hydroným baltského pôvodu.²⁹ Zásľuhou ďalších výskumov v tejto oblasti bolo nakoniec objavených celkovo až okolo 2000 hydroným baltského pôvodu. Tak ako i z nasledujúceho grafického vyobrazenia rozšířenia baltských hydroným vidieť, presné hranice nemožno s úplnou istotou určiť, avšak možno tvrdiť, že Balti v prehistorickom období obývali približne územie od Baltského mora na východ až po Moskvu, Kursk, Kyjev a na západ po Žytomyr, Rovno a po riekou Parsęta.

V skratke možno teda zhrnúť, že v prehistorickom období Balti obývali naozaj veľké územie strednej a východnej Európy, ktoré z dnešného hľadiska tvorili nielen Lotyšsko a Litva, ale aj celé dnešné Bielorusko, severozápadná časť Ukrajiny, západné oblasti Ruskej federácie (konkrétne juh a juhozápad Pskovskej, Tverskej a Moskovskej oblasti, Smolenská a Kalužská oblasť, západné časti Tulskej, Brianskej a Kurskej oblasti), Kaliningradská oblasť a nemalá časť východného Poľska. V 2. – 1. tisícročí pr. n. l. boli Balti rozšíření na väčšom území, než

²⁷ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 151 – 53.

²⁸ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 148.

²⁹ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 148-49.

Slovania či Germáni.³⁰ Samozrejme, celé toto územie neobývali naraz v ten istý čas, ale územie, na ktorom žili, sa v jednotlivých časových obdobiach menilo. Presnejšie detaily však spätne len ťažko rekonštruovať, keďže z tohto obrovského územia, ktoré všetky baltské národy pôvodne osídľovali, sa ich stopy zachovali len na veľmi malej časti. Nielen že písomné pamiatky samotných Baltov vznikajú až relatívne neskoro v porovnaní s inými národmi, a to v 16. st., ale ani z iných historických prameňov sa o nich až do dlhej doby nedozvedáme takmer nič. Jasnejší obraz o jednotlivých baltských národoch a nimi obývanom území získavame až z historických prameňov zo začiatku 13. st.³¹

Dovtedy sú známe len útržkovité zmienky o niektorých baltských národoch a územiach, ktoré obývali. V historických prameňoch (Tacitus, Ptolemaios) sú ako prvé *Aestiorum gentes*, pričom neskôr vysvitlo, že sa jedná o kmene národa Prusov (lit. *prūsai*), ktorí podľa týchto prameňov žili na začiatku nášho storočia na tom istom mieste, aké uvádzajú aj pramene z 13. st. Ďalej sú v škandinávskych kronikách zo 7. st. spomínaní Kurši (lit. *kuršiai*), z 9. st. Zemgalovia (lit. *žiemgaliai*) a ďalej sa vyskytujú zmienky o malom baltskom kmeni Galindov³² (lit. *galindai*), žijúcom ešte v 11. – 12. st. v okolí rieky Protva, na západ od Moskvy. O iných baltských národoch a územiach, ktoré obývali, sa písomné pamiatky až do 13. st. nezmieňujú.³³ Túto diery v historických prameňoch sa mnohí jazykovedci či historici snažili zaplniť rozličnými teóriami, ktoré však neskôr neboli všeobecne prijaté, pretože archeologické nálezy ich nepodložili.³⁴

2.2 Prabaltská jazyková jednota

Všeobecne sa tak ako aj v prípade iných jazykov, má za to, že jednotlivé baltské jazyky sa na základe určitých odlišností postupne vydělili z jedného spoločného jazykového predka, tzv. baltského prajazyka. Rekonštruovať však spoločnú podobu takéhoto prajazyka je ťažké, keďže z niekoľkých baltských jazykov do súčasnosti prežili len dva, litovčina a lotyščina. Len z jedného ďalšieho, z pruštiny, máme aspoň nejaké písomné pamiatky. Ostatné zanikli a zanechali len nepatrné jazykové stopy v hydronymách, toponymách a v dialektoch iných jazykov, ktorými sa dnes hovorí na danom území. Z toho dôvodu treba chápať, že bližšie určiť, čím sa tieto dnes už neživé baltské jazyky od seba odlišovali, alebo naopak, v čom si boli podobné, je nemožné a tak isto rekonštrukcia ich spoločného baltského prajazyka je z toho

³⁰ Ibid. str. 151.

³¹ SALYS, 1985: str. 3.

³² Taktiež považovaní za kmeň národa Prusov.

³³ SALYS, 1985: str. 8.

³⁴ Bližšie v SALYS, 1985: str. 3 – 10.

dôvodu len hypotetická, opiera sa len o fakty písomne zachytených baltských jazykov, doplnené o nepriame údaje, ktoré poskytujú iné príbuzné jazyky, čím však hypotetickosť takejto rekonštrukcie ešte vzrastá.³⁵

Hoci je obťažné podrobne osvetliť podobu hypotetického spoločného prajazyka, jazykovedci model spoločnej prabaltčiny považujú za celkom spoľahlivý, pretože sa podarilo do istej miery rekonštruovať základné rysy fonetického systému, gramatickej štruktúry a väčšiu časť paradigmatického systému. Čo sa týka jednotlivých detailov, tie môžu vzbudzovať isté pochybnosti. Čo je však isté z nadobudnutých poznatkov, baltský prajazyk sa vo svojich rysoch vyznačuje veľkou archaickosťou a nie je veľmi vzdialený od praindoeurópciny, čo znamená, že sa Balti museli od iných ide. národov oddeliť pomerne skoro.³⁶ Ako sa táto archaickosť zachovala v baltských jazykoch vysvetľuje aj Zinkevičius, keď píše: „neskôr, keď boli kontakty s príbuznými dialektami, predovšetkým so Slovanmi, prerušené, Balti po dlhú dobu žili ďaleko od ostatných, skrytí v hustote lesov severovýchodnej Európy, kde ich nezasiahli búrlivé udalosti histórie, ktoré v tej dobe zmietali južnou a juhozápadnou Európou. Žijúc v takých podmienkach je aj naďalej posvätné chránený každodenný spôsob života predkov a tradície s ním spojené. Pomaly sa mení jazyk. V uzavretej baltskej spoločnosti bol po dlhý čas jednoducho zakonzervovaný.“³⁷

Stručne si pre lepšiu predstavu a zorientovanie sa uvedme základné špecifiká baltského prajazyka³⁸:

Fonetika:

- krátke vokály: *i, e, a, u* (ide. **a, *o, *H* > prabalt. **a*)
- dlhé vokály: *ī, ē, ā, ō, ū*
- krátke diftongy: *ei, eu, ai, au*
- dlhé diftongy: *ēi, ēu, āi, āu, ōi, ōu* (?) (zachované zrejme len vo flexii)
- zmiešané diftongy: *e, a, i, u* (vo flexii aj *ē, ā, ī, ū*) + *r, l, m, n*
- zanikli aspiráty (ide. **b^h, *d^h, *g^h*)
- zanikli labioveláry (ide. **k^u, *g^u, *g^{uh}*)
- palatálne veláry sa zmenili na frikatívy: ide. **k̑* > prabalt. *š*, ide. *g̑^(h)* > prabalt. *ž*

³⁵ ZINKEVIČIUS, 2005: str 60.

³⁶ Ibid. str. 61.

³⁷ Ibid. str. 61.

³⁸ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 189-230.

Fonetický inventár baltského prajazyka vyzeral nasledujúco:

<u>vokály</u>				<u>konzonanty</u>			
ĩ		ũ		p	t	k	
ẽ	õ			b	d	g	
	ã				s	š	
						ž	
<u>diftongy</u>							
ěi	õi	ěu	õu	ĩ	r	l	ũ
	ãi		ãu				

- nedochádzalo k redukcii vokálov na konci slov (preto dobre zachovaná pôvodná flexia)
- ešte nedochádzalo k palatalizácii konzonantov alebo bola len nepatrná (pravdepodobne len *k*, *g* mali mäkké náprotivky pred prednými samohláskami)
- prízvuk bol voľný
- dvojaká intonácia dlhej slabiky: akútová a cirkumflexová

Morfológia:

Substantíva:

- tri rody: masculinum, femininum, neutrum
- tri čísla: singulár, plurál, duál
- sedem pádov: nominatív, genitív, datív, akuzatív, inštrumentál, lokatív, vokatív
- zatiaľ dobre rekonštruované skloňovacie typy: (i)õ-kmeň (ide. õ > prabalt. *a*, napr. **deiũas* "boh", **svetĩas* "host"), (i)ã-kmeň (napr. **rankã* "ruka", **sauĩã* "hrst"), ě-kmeň (napr. **žemē* "zem"), i-kmeň (napr. **auĩs* "ovca"), (i)u-kmeň (napr. **sũnus* "syn", **vaisĩjus* "plod, ovocie"), n-kmeň (napr. **akmõ* < **akmõn* "kameň"), r-kmeň (napr. **sesõ* < **sesõr* "sestra")
- ťažko rekonštruované skloňovacie typy: ĩ-kmeň, ũ-kmeň, s-kmeň, l-kmeň a tie, ktoré končili na plovívu, pretože po nich v súčasnom jazyku zostali len nepatrné stopy a pôvodné paradigmy boli prerobené po vzore iných (najčastejšie podľa typu i-kmeňa)
- o tom, či si zachovali kmene s diftongom, nemáme dostatočné údaje
- konkrétne pádové koncovky sú celkom dobre rekonštruované, pochybnosti vzbudzujú hlavne datív a inštrumentál
-

Adjektíva:

- skloňované ako substantíva
- tvorba komparatívu zdedeným ide. sufixom **ies* (porov. pr. *muis-ies-on* "väčší") alebo jeho slabý vokalický stupeň **is* (porov. pr. *tāl-is* "ďalej")
- tvorba superlatívu nejasná (v jednotlivých baltských jazykoch je tvorená rôznymi spôsobmi, a ani pôvodný ide. sufix pre superlatív *-ist-* tu nie je doložený)
- determinované adjektíva boli tvorené dvomi slovami, adjektívom a pronominom (nespojené v jeden celok), pričom používanie pronomina v takýchto konštrukciách bolo celkom voľné, mohlo dokonca meniť svoje miesto

Pronominá:

- výrazne sa vzdialili od ide. tvarov, napr. prabalt. **tas* (< ide. **sō*) "ten"
- tri rody: masculinum (**tas*), femininum (**tā*), neutrum (**ta*)
- ukazovacie: **šis* "tento", **is* (z neho vzniklo lit. *jis* "on"), **anas* "onen, tamten", **tas* "ten"
- opytovacie: **kas* "kto", **kat(a/e)ras* "ktorý z dvoch"
- vymedzovacie: **patis* "sám, samotný" (používalo sa zrejme aj ako substantívum "muž, pán domáci")
- neurčité: **kitas* "iný", **visas* "celý"
- osobné: **ež* "ja" (pl. **mes* "my"), **tū / tu* "ty" (pl. **iūs* "vy"), tretiu osobu vyjadrovali ukazovacími zámenami

Numeráliá:

- tie od 1 do 10 boli pravdepodobne skloňované ako substantíva, rekonštruované formy:
 - *einas* alebo **ainas*, f. *-ā*, n. *-a* (< ide. **ōinōs*) "1"
 - *duō*, f. (a n.?) **duēi* (< ide. **duyō*, **duyōi*) "2"
 - *trijes* (< ide. **trejes*) "3"
 - *ketures* (< ide. **k^hetures*) "4"
 - *penkes* (< ide. **penk^he*) "5"
 - *ušes* (< ide. **ueks*) a **sešes*³⁹ (< ide. **sueks*) "6"
 - *septīnes* (< ide. **septm*) "7"
 - *aštōnes* (< ide. **ōktō*) "8"
 - *neūīnes* (< ide. **neun*) "9"
 - *dešimts* (< ide. **dekmt-* < **dek^hm*) "10"

³⁹ Prvý variant charakteristický pre západný areál, druhý pre východný.

- číslovky od 11 do 19 pravdepodobne nemali špeciálnu formu, vyjadrovali ich rôznymi frázami, najrozšírenejšie zrejme boli "jedna zostáva (po desať)" (porov. lit. *vienuo-likā*⁴⁰ "11") alebo "jedna (zostáva) po desať" (porov. stlot. *vien-pa-desmit*⁴¹ "11")
- názvy pre desiatky zmenené, používali sa číslovky 2 až 9 a k tomu 10
- názov pre "sto" zachované: **šimtan* (< ide. **k̑mtōm*) "100"
- rekonštrukcia názvu pre "tisíc" nejasná
- radové číslovky:
 - *pirmas* (< ide. **p̑rmōs*)
 - *antaras* (< ide. **ōntōrōs*, **ōnterōs*)
 - *tirt(j)as* a **tretjas*⁴² (< ide. **tri-t-*)
 - *ketuirtas* (< ide. **k̑^ueturtōs*)
 - *penktas* (< ide. **penk̑^utōs*)
 - *uštas* (< ide. **uks-*) a **seštas* (< ide. **suek̑stōs*)
 - *septmas* (< ide. **septmōs*)
 - *aštmās* (< ide. **ōktuūōs* / **ōktōuōs*)
 - *nevintas* (< ide. **neuōs*)
 - *dešimtas* (< ide. **dek̑mtōs*)

Verbá:

- všeobecne možno povedať, že si Balti zložité ide. slovesný systém zjednodušili
- tri časy: prézent, préteritum, futurum
- tri spôsoby: indikatív, optatív, imperatív
- špeciálne formy pre pasív zrejme nemali
- rozvíjali u sloviess opozíciu tranzitívnosť – intranzitívnosť
- používali reflexívne slovesá, ale reflexívna častica ešte zrejme nebola spojená so slovesom
- tri čísla: singulár, plurál, duál
- špecifickým znakom bolo, že tretia osoba (resp. neosoba) mala rovnakú formu vo všetkých troch číslach
- unifikácia individuálnych slovesných paradigiem a rôznorodosti slovesných kmeňov, ktoré boli charakteristické pre ide. prajazyk, začali sa teda uplatňovať jednotlivé slovesné kmene, prevládali kmene prézentné, préteritné a infinitívne, tieto procesy

⁴⁰ lit. *lika* < *lieka* "zostáva"

⁴¹ lot. *pa* "po"

⁴² Prvý variant charakteristický pre západný areál, druhý pre východný.

však nemožno bližšie popísať, možno len konštatovať, aká bola situácia po ich skončení, a teda na konci spoločného baltského obdobia – systém slovesných tvarov tvorili trojaké kmene (prézentný, préteritný, infinitívny) s prevládajúcou flexiou prézentného pôvodu, kde sú rekonštruované slovesá atematické (napr. **esmi* (**-mei*, **-mai*?) "som"), slovesá i-kmeňové (napr. **turjō* "mám"), slovesá ō-kmeňové (napr. **renkō* "zbieram") a slovesá a-kmeňové (napr. **laikāu* "držím")

- pravdepodobne už úplne sformované paradigmy participií: aktívne a pasívne, troch časov: prézentu, préterita, futura
- neurčité tvary slovesa: infinitív a supinum

Neohybné slovné druhy:

- počet adverbií, prepozícií, konjunkcií a partikul sa výrazne zvýšil
- adverbiá tvorené od adjektív formantom **-ai* / **-āi*, príklady adverbií používaných v celom baltskom areáli: **kadān* "kedy", **tadān* "vtedy", **ten* "tam", **kai* "keď, ako", **tai* "to, tak", **īau* "už", **dabar* "teraz"
- príklady prepozícií používaných v celom baltskom areáli: **api* "o, okolo", **be* "bez", **en*, **in* "v (postpozícia)", **iž* "z", **nō* "od", **pā* "po", **per* / **par* "cez, skrz", **prā* "cez, skrz", **prei* "pri, k"
- konjunkcie a partikuly neboli ešte úplne diferencované, tzn. to isté slovo mohlo niekedy znamenať konjunkciu, inokedy partikulu, rekonštruované formy používané v celom baltskom areáli: **ir* "a, tiež", **ar* "alebo, či, s, tiež"

Syntax:

Rekonštruovať syntax je omnoho ťažšie a rizikovejšie, než rekonštruovať fonetický či morfológický systém. Syntax je na rozdiel od fonetiky a morfológie štruktúrného charakteru, tzn., že spoločné vlastnosti z hľadiska štruktúry nachádzame nielen v príbuzných jazykoch, ale aj v jazykoch nepríbuzných, mohli však vzniknúť z rozličných zdrojov. Z toho dôvodu je veľmi ťažké určiť, ktorá vlastnosť bola či nebola charakteristická práve pre ten či onen prajazyk. Tieto okolnosti jazykovedcom bránia rekonštruovať syntaktické vlastnosti akéhokoľvek hypotetického jazyka, nielen toho baltského. V našom prípade situáciu však komplikujú ešte všetky ďalšie fakty, ktoré sme už spomínali vyššie, ako absencia dochovaných údajov vymretých jazykov, neskorý vznik písomných prameňov v daných jazykoch, atď. Syntax bola z týchto dôvodov veľmi dlho málo preskúmanou oblasťou, no napriek tomu Zinkevičius⁴³ uvádza aspoň pár syntaktických charakteristík baltského prajazyka:

⁴³ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 227-29.

- voľnosť syntaktických konštrukcií
- začali sa viac používať konštrukcie s prepozíciami
- v pozícii prísudku sa začali viac objavovať neurčité formy (najmä participiá a infinitívy)
- rozšírilo sa používanie nezhodného prívlastku
- objekt v zápornej vete v genitíve
- začali sa viac používať a rozvíjať priradovacie a podradovacie súvetia

Dini však poznamenáva⁴⁴, že situácia sa v priebehu posledných dvadsať až tridsať rokov zmenila, a syntax už nie je tak málo preskúmanou oblasťou. Výrazne k tomu prispeli nové skúmania starolitovských a starolotyšských textov, tak isto skúmania súčasných dialektov a folklórnych textov.⁴⁵ Jedným z najvýznamnejších novších poznatkov je, že hoci dnes v litovskom a lotyšskom jazyku dominuje slovosled (S)VO (subjekt – verbum – objekt), ide o relatívne mladý fenomén, ktorý neodzrkadľuje pôvodný stav, pretože v mnohých folklórnych a dialektových textoch bol doložený slovosled (S)OV (subjekt – objekt – verbum)⁴⁶. Možno teda zhrnúť, že v baltskom prajazyku zrejme dochádzalo k alternácii medzi (S)VO a (S)OV typmi slovosledu, pričom slovosled (S)OV, štylisticky nepríznakový, bol dominantný.⁴⁷

Lexika:

Tou časťou, ktorá nás zaujíma najviac vzhľadom k téme tejto práce, je slovná zásoba. Všeobecne možno povedať, že Balti v mnohých ohľadoch rozvinuli zdedenú ide. lexiku. Využili na to viaceré slovotvorné spôsoby. Nové slová tvorili predovšetkým deriváciou, ale aj kompozíciou. Povedľa zdedených ide. sufixov, začali používať aj vlastné, ako napr.: *-sĭan-* / *-s(i)en-* / *-sn-* (pre vyjadrenie činnosti), *-ūna-* (pre vyjadrenie konateľa deja), *-ing-* (pre vyjadrenie množstva, početnosti), *-eliĭa-*, *-ul-*, *-už-*, *-ut-*, *-ait-* (pre vyjadrenie deminutív), *-ant-*, *-int-* (názvy miest). Ako novinka oproti pôvodnému ide. stavu sa začala používať aj prefixálna derivácia. Baltská slovná zásoba bola bohatá a rôznorodá. Tak ako v každom jazyku, i tu slovná zásoba nepredstavuje uzatvorený systém, a preto je nemožné tvrdiť, že isté slová, a výlučne len tieto slová by boli prabaltského pôvodu, no etymológom sa podarilo určiť už nemalú skupinu slov, ktorých vznik môžeme s veľkou pravdepodobnosťou datovať do tohto obdobia. Samozrejme i v tomto prípade musíme znova počítať s istou hypotetickosťou, pretože to, že

⁴⁴ DINI, 2014: str. 164-65.

⁴⁵ Dôležitá práca v tejto oblasti, v ktorej možno nájsť viac ohľadom pôvodnej syntaxe: AMBRAZAS, V. 2006: *Lietuvių kalbos istorinė sintaksė*, Vilnius, Lietuvių kalbos institutas.

⁴⁶ Štatisticky až v 51% - 75% prípadov (DINI, 2014, str. 166).

⁴⁷ DINI, 2014: str. 165 – 66.

slová, ktoré neexistujú v žiadnych iných jazykoch, len v baltských, automaticky neznamená, že museli výlučne vzniknúť len v období spoločného baltského prajazyka. Je celkom možné, že nejaké slovo v iných jazykoch aj existovalo, avšak zaniklo, pretože bolo vytlačené a nahradené iným. Zoznam slov, ktoré dnes s veľmi veľkou pravdepodobnosťou považujeme vďaka výsledkom etymologických bádání za pôvodom baltské, a ktoré predstavujú isté špecifikum v baltských jazykoch, pretože ich nenachádzam v žiadnych iných, uvádzam ako prílohu č. 1 k tejto diplomovej práci.

Vzhľadom k rozsahu práce sme sa tu obmedzili na veľmi strohé vymenovanie základných špecifik baltského prajazyka. Pre podrobnejšie informácie, ako napríklad rekonštrukcie paradigiem jednotlivých slovných druhov vid'. dielo *Lietuvių kalbos istorija I: Lietuvių kalbos kilmė* (Zinkevičius, 1984, 189-232), z ktorého som prevažne čerpala i pri písaní tejto kapitoly, rovnako ako ilustračné príklady tu použité. Ďalej, veľmi detailný a súhrnný popis vývoja jazyka od pôvodného praindoeurópskeho stavu až k stavu prabaltskému podáva P. U. Dini v *Foundation of Baltic Languages* (2014, str. 102-175), kde konfrontuje tradičné teórie aj s tými menej tradičnými.

2.3 Rozpad prabaltskej jazykovej jednoty

Tak ako tomu bolo už v prípade indoeurópskeho prajazyka, i v tomto prípade treba predpokladať, že ani baltský prajazyk nebol na tak veľkom území, na akom sa ním hovorilo, jednotvárný. Následkom kontaktov s okolitými národmi v jazyku vznikali rôzne izoglosy, ako fonetické, morfológické, tak i lexikálne, ktoré podnietili ďalšiu jazykovú diferenciáciu. Čím väčšie je územie, ktoré určité etnikum obýva, tým väčšie rozdiely v jazyku treba predpokladať, pretože keď sa národy od seba geograficky vzdáľujú, vzdáľuje sa aj ich jazyk. Opäť možno s veľkou pravdepodobnosťou odhadnúť javy, ktoré sa v jazykoch opakujú a vyvíjajú sa na základe rovnakých princípov, avšak na to, aby jazykovedci rekonštruovali každý detail, získané archeologické či lingvistické údaje nestačia. Z toho dôvodu nemožno s väčšou presnosťou určiť, kedy a ako sa všetci Balti, obývajúci tak rozľahlé územie, rozdelili na jednotlivé dialekty, z ktorých sa ako následok dlhodobých procesov neskôr vyvinuli jednotlivé jazyky.

Proces rozpadu prabaltskej jazykovej jednoty nemožno časovo ani geograficky úplne presne zrekonštruovať. S akou takou presnosťou však možno odhadnúť vývoj aspoň na tých miestach, na ktorých sa vo väčšej či menšej miere zachovali jazykové pamiatky dodnes, t.j. na západnej časti celého vtedajšieho územia, obývaného Baltmi (konkrétne ide o národy Litovcov, Latgalcov, Prusov, Kuršov, Selov, Zemgalov a ich dochované jazykové fragmenty). Z údajov,

ktoré su k dispozícii, jazykovedci usúdili, že z baltského prajazyka sa sformovali dva baltské dialekty, tradične označované ako dialekt východný a dialekt západný⁴⁸. Časovo tieto procesy možno približne vymedziť do obdobia od polovice 1. tisícročia pr. n. l., kedy sa jedna skupina Baltov začala výrazne odlišovať od druhej, až po 4.-3. st. pr. n. l., kedy najneskôr pravdepodobne došlo už k úplnému oddeleniu. To potvrdzujú aj archeologické nálezy, podľa ktorých do 5. st. pr. n. l. datujeme existenciu dvoch rozdielnych baltských materiálnych kultúr (východnej a západnej), z ktorej každá sa vyznačuje svojimi osobitými rysmi.⁴⁹

Možné príčiny rozdelenia baltského prajazyka sú viaceré. Existuje teória (Otrębski), podľa ktorej rozdelenie na západný a východný baltský dialekt mohlo byť následkom toho, že sa medzi baltské kmene na určitý čas vmiešal jeden alebo niekoľko ugrofínskych národov, čím sa vlastne zabránilo intenzívnemu kontaktu Baltov medzi sebou, čo malo za následok zase to, že sa obe vetvy začali vyvíjať samostatne. Žiadne dôkazy však takúto teóriu zatiaľ nepotvrdili, ale ani nevyvrátili, takže ju, ako Zinkevičius píše⁵⁰, netreba opomenúť. K migráciám baltských a fínskych národov veľmi pravdepodobne aj dochádzalo, avšak o nich presnejšie predstavy zatiaľ nemáme. Na druhej strane, v jazyku samotnom dochádza k istým procesom, a tým pádom sa jazyk nejakým spôsobom mení na základe vnútorných príčin. Aj to by mohlo byť možné vysvetlenie rozdelenia spoločného jazyka na dva výrazne rozdielne dialekty, avšak najčastejšie takéto veľké zmeny spôsobujú práve vonkajšie, extralingvistické faktory, akými sú napríklad kontakty s okolitými jazykmi.⁵¹

Následkom rozdelenia baltského prajazyka bol vznik dvoch baltských jazykových vetiev – východnej a západnej. Treba podotknúť, že geograficky takéto vyčlenenie nie je úplne adekvátne, keďže takto chápaný východný dialekt je vlastne taktiež súčasťou západného územia Baltov, ak si pripomenieme, aké rozsiahle územie Balti vcelku obývali.⁵² Zrejme preto niektorí lingvisti navrhovali iné delenie. V. Mažiulis píše⁵³ o periférnom areáli baltského prajazyka (reprezentovanom jazykmi západných Baltov) a centrálnom areáli baltského prajazyka (reprezentovanom jazykmi východných Baltov), čo by zodpovedalo aj základnému rozdielu medzi západným a východným baltským dialektom, a tým je, že jazyk západných Baltov je v porovnaní s jazykom východných archaickejší.⁵⁴ Vznikol ešte jeden, celkom formálny pokus o delenie, a síce na dialekt západný, (zodpovedá tradične označovanému

⁴⁸ Tu uvádzame delenie, ktoré sa tradične v lit. etymológii ustálilo, existujú však aj iné teórie, tie vid'. nižšie.

⁴⁹ ZINKEVIČIUS, 2005: str. 64.

⁵⁰ Ibid. str. 65.

⁵¹ Ibid. str. 65.

⁵² Ibid. str. 64.

⁵³ MAŽIULIS, 1970: str. 318.

⁵⁴ Ibid. str. 316.

západnému), dialekt stredný (zodpovedá tradične označovanému východnému) a dialekt východný (sem boli zaradené jazyky vymreté, z ktorých sa nedochovali žiadne jazykové pamiatky).⁵⁵ Ani to sa však neujalo, pretože to, že o zaniknutých jazykoch nemáme žiadne údaje, nemôže automaticky znamenať, že patrili do tej istej dialektovej skupiny. Mohli medzi nimi byť podobnosti, ale i odlišnosti. Na takúto myšlienku sčasti zrejme nadväzuje aj Dini, ktorý tvrdí, že tradičné delenie prajazyka na dialekt východný (*Eastern Baltic*) a západný (*Western Baltic*) by malo byť rozšírené so zreteľom na výskumy hydroným, o ďalšie dve skupiny, a síce dialekt pomoranský (*Pomeranian Baltic*) a dneperský (*Dnepr Baltic*).⁵⁶ Ani podľa Zinkevičia⁵⁷, nemožno Baltov, ktorí zanechali len útržky stôp v podobe hydroným vo východnej Európe, len tak spájať s východnými či západnými baltskými jazykmi, pretože tieto boli osobité a odlišné, a zdá sa, že časť z nich bola podobnejšia východným, ale časť zasa západným Baltom. To by nakoniec mohli dokazovať aj výskumy tam identifikovaných hydroným, ktoré sa tiež vyznačujú určitými izoglosami s jednou či druhou vetvou. To dokladajú aj archeologické nálezy, podľa ktorých sa aj materiálna kultúra na jednotlivých miestach líšila. Otázkou, ktorú však už bude len veľmi ťažko možné zodpovedať, zostáva, či sa hranice jednotlivých materiálnych kultúr prekrývajú s hranicami jazykovými. Takéto rozličné teórie delenia baltského prajazyka na dialekty sú teda dosť špekulatívne, a práve preto sa zrejme ujalo tradičné delenie, opierajúce sa len o tie jazyky, ktoré jazykovedcom poskytujú dostatočne presvedčivé lingvistické rysy.

Tradične sa má za to, že zo západného baltského dialektu sa neskôr vyvinuli jazyky Prusov a Jotvínov, a z dialektu východného sa vyvinuli jazyky Litovcov a Lotyšov.⁵⁸ I tu sa však v istých bodoch názory odborníkov líšia. Predmetom debát sú predovšetkým Jotvíni, o ktorých bolo vytvorených niekoľko teórií. Nahliadalo sa na nich ako na 1) juholitovský dialekt, 2) prechodný jazyk medzi baltskými a slovanskými jazykmi, 3) pruský dialekt alebo 4) samostatný západobaltský jazyk, tak ako je prezentované v tradičnej klasifikácii.⁵⁹ Rozdelenie spoločného jazyka na dve vetvy si však nemôžeme predstavovať ako jednorázovú a geograficky vymedzenú udalosť, kde v jednom bode končí západobaltský a začína východobaltský dialekt. Bol to opäť proces postupný a zdĺhavý a teda pravdepodobne existoval aj nejaký „prechodný“ dialekt, v ktorom sa prelínali rysy oboch dialektov. Predpokladá sa, aspoň na základe toho, čo sa dochovalo, že práve z takéhoto dialektu sa vyvinul jazyk Kuršov,

⁵⁵ ZINKEVIČIUS, 2005: str. 64.

⁵⁶ DINI, 2014: str. 78.

⁵⁷ ZINKEVIČIUS, 2005: str. 63.

⁵⁸ Ibid. str. 143.

⁵⁹ DINI, 2014: str. 302.

keďže v ňom možno identifikovať ako rysy charakteristické pre východobaltské jazyky, tak i rysy charakteristické pre západobaltské jazyky. Postavenie kurštiny je preto taktiež celkom sporné, a rôzni jazykovedci naň nahliadajú inak. Niektorí sa napríklad domnievajú, že Kuršovia spočiatku prislúchali k západobaltskému areálu, ale neskôr následkom blízkych kontaktov podľahli východobaltským vplyvom a takpovediac „sa zvýchodobaltčili“.⁶⁰

⁶⁰ ZINKEVIČIUS, 2005: str. 143.

3. Východní Balti a východobaltská jazyková jednota

3.1 Východobaltské národy a nimi obývané územie

Keď došlo k rozpadu baltského prajazyka (cca. v 4.-3. st. pr. n. l.) a jeho diferenciacii na východobaltský a západobaltský dialekt, môžeme na základe archeologických a lingvistických výskumov konštatovať, že východobaltská jazyková jednota trvala až takmer tisíc rokov, pretože ďalšia výraznejšia jazyková diferenciacia začala približne okolo polovice 1. tisícročia n. l.⁶¹ Počas tohto dlhého obdobia sa nejakým spôsobom však menilo aj územie, ktoré východobaltské národy obývali, čo bolo bez pochyb práve tým faktorom, ktorý zohral svoju úlohu pri vývoji jazyka.

Severnými susedmi Baltov boli oddávna ugrofínske národy. Hranica medzi týmito etnikami však nebola stála, a ani striktná. Predpokladá sa, že národy často migrovali, hranica medzi nimi sa teda neustále menila a prechod medzi nimi bol plynulý, existovali dokonca i zmiešané osady. Do polovice 1. tisícročia ugrofínske národy obývali podstatne južnejšie územia, než obývajú dnes. Nachádzali sa ešte v celej severnej časti Kurónska (oblasť siahajúca približne po riekku Abavu, na pobreží mora v okolí Rigy a ďalej na východ v celom Lotyšsku severne od rieky Daugavy). Východní Balti sa však postupne tiahli viac na sever, ugrofínske národy tak boli nimi zatlačené ešte viac na sever, a veľká časť z nich bola asimilovaná. Na juhu a juhozápade východní Balti susedili so západnými Baltmi, ktorí obývali zhruba územie na západ od rieky Neman až po riekku Vislu. Čo sa týka Baltov žijúcich na východ od tých, ktorých tradične označujeme ako východní Balti, sa napriek absencii lingvistických údajov predpokladá, že v tomto období už prebiehal dlhý a postupný proces ich asimilácie slovanskými národmi. V 1. tisícročí n. l. je však archeologicky doložené, že Balti sa vyskytovali na území ešte siahajúcom po Pskov, Polock a Minsk.⁶²

3.2 Východobaltská jazyková jednota

Obdobie, počas ktorého trvala východobaltská jazyková jednota, je obdobím, ktoré nás v tejto práci zaujíma najviac, pretože predmetom práce je skúmanie pôvodu tých litovských a lotyšských slov, ktoré vznikli práve v tomto období, a preto by bolo na mieste si opäť aspoň stručne charakterizovať znaky spoločného východobaltského dialektu. Ak chceme

⁶¹ Ibid. str. 97.

⁶² Ibid. str. 97.

zrekonštruovať podobu jazyka z tohto obdobia, narážame tu opäť na ťažkosti súvisiace s nedostatkom dochovaných jazykových pamiatok. Takéto rekonštrukcie sa v podstate opierajú len o dva jazyky, ktoré sa neskôr z tejto spoločnej podoby vyvinuli, o litovčinu a lotyštinu. Avšak ako je známe, tieto dva dodnes preživšie jazyky nepodliehali okolitým jazykovým vplyvom len tak ľahko, dodnes sa vyznačujú veľkou archaickosťou a našťastie pre jazykovedcov si tak zachovali veľa prvkov z dávneho spoločného modelu jazyka.

V tejto kapitole si v niekoľkých základných bodoch uvedieme, akými charakteristickými rysmi sa vyznačoval spoločný východobaltský dialekt.⁶³ Zameriame sa na zmeny, ktoré v jazyku nastali a podmienili tak rozpad spoločnej baltskej jazykovej jednoty na východný a západný dialekt. Vychádza sa teda zo stavu popísaného vyššie, stavu spoločného pre všetkých Baltov, a uvádzajú sa predovšetkým rozdiely, ktorými sa východobaltský dialekt odlišoval od toho západobaltského. Bude to opäť porovnanie v rovine fonetickej, morfolologickej, syntaktickej, a nakoniec lexikálnej, pričom analýza spoločnej východobaltskej lexiky tvorí práve druhú, podstatnú časť celej tejto diplomovej práce. Samozrejme si treba stále uvedomovať, že dané rozdiely sa v jazyku neobjavili všetky naraz, v jeden čas, ale sú výsledkom procesu postupného.

Fonetika:

- krátke vokály: *i, e, a, u*
- dlhé vokály: *ī, ē, ē (> ie), ā, ū, ō (> uo)*
- krátke diftongy: *ie, uo + ai, ei, au, ui*
(prabalt. *eu* > východobalt. *iau*, neskôr sa *au* a *eu* zmiešali, preto dodnes dublety, ako napr. lit. *šautuvas* : lit. dial. *šiautuvas* "puška")
(diftong *ui* v západobalt. dial. zrejme vôbec neexistoval, vo východobalt. dial. len veľmi zriedkavý, o jeho pôvode viaceré teórie⁶⁴)
- dlhé diftongy (vo flexii) sa skrátili
- zmiešané diftongy: *e, a, i, u + r, l, m, n*
- hláskové zmeny:

⁶³ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 310-333.

⁶⁴ Ibid. str. 311.

baltský prajazyk	západobaltský dialekt		východobaltský dialekt	
	pruština		lotyština	litovčina
<i>ei</i> (ai?) →	<i>ei</i> (zachované)		<i>ei</i> (nie pod prízvukom zachované) <i>ie</i> (pod prízvukom zmena: <i>ei</i> > \bar{e}^{65} > <i>ie</i>)	
* <i>deivas</i>	pr. <i>deiws</i>		lit. <i>dievas</i> , lot. <i>dievs</i> "boh"	
\bar{o} →	<i>nejasné</i> , v prameňoch sa \bar{o} a \bar{a} zlievajú do jedného (značené grafémami <i>o</i> alebo <i>oa</i>), pravdepodobne teda zanikla opozícia \bar{o} a \bar{a} pr. <i>podalis</i>		<i>uo</i> zachovaná opozícia \bar{o} a \bar{a} lit. <i>puodas</i> , lot. <i>puòds</i> "hrniec"	
š, ž → * <i>žemē</i>	<i>s, z</i> pr. <i>semme, same</i> pr. <i>assis</i>		lot. <i>zeme</i> lot. <i>ass</i>	š, ž (zachované) lit. <i>žemė</i> "zem" lot. <i>ašis</i> "os"
<i>tl, dl</i> → * <i>edlē</i> * <i>gertla(n)</i>	<i>tl, dl</i> (zachované) pr. <i>addle</i>	pr. <i>gurcle</i>	<i>kl, gl</i> lit. <i>eglė</i> , lot. <i>egle</i> "jedľa, smrek" lit. <i>gurklė</i> "hrdlo"	
<i>bn, pm</i> → * <i>sepmas</i> * <i>dub-</i>	<i>bn, pm</i> (zachované) pr. <i>sepmas, septmas</i>		<i>gn, km</i> lit. <i>sekmas</i> "siedmy" lit. <i>dugnas</i> (< * <i>dub-nas</i>) "dno", lot. <i>Dignāja</i> (< * <i>Dubnāja</i>) "toponym."	
* <i>šī</i> ⁶⁶ → * <i>šjū-</i>	š pr. <i>schuwikis</i> "krajčír"		lot. <i>šūt</i> "šit"	<i>si</i> (mäkké <i>s</i>) lit. <i>siūti</i> "šit", <i>siuvėjas</i> "krajčír"

Poznámky k tabulke:

- Zmena alebo zachovanie pôvodného balt. **ei* je kritérium, na základe kt. sa tradične od seba odlišujú dve vetvy, kým v západobalt. jazykoch je zachované, vo východobalt. jaz. sa však vyvíja dvomi spôsobmi – buď je tiež zachované, alebo sa mení na *ie*. O tom, na základe akých kritérií k tejto zmene dochádza, existuje viacero hypotéz.

Zmeny popísané v tejto tabuľke vychádzajú z tradičnej teórie (*Zinkevičius: Lietuvių kalvos istorija*), podľa ktorej skutočnosť, či došlo k zmene **ei* na *ie*, alebo nie, závisí od polohy prízvuku, a teda, ak diftong **ei* nie je pod prízvukom, zostáva nezmenený, a ak je pod prízvukom, dochádza k zmene **ei* > * \bar{e} > *ie*, nejednotnosť *ie* // *ei* sa začala vyrovnávať, preto sa zmenilo Nom pl. **deivaĩ* > *dievaĩ* (podľa Nom sg. *diėvas*) a Nom sg. **vėdas* > *vėidas* (podľa Nom pl. *veidaĩ*), apod. Odtiaľ sa vzali dublety aj v súčasnej litovčine, ako napr. *deivė* // *diėvas*, *šveĩsti* // *šviėsti*, *teisùs* // *tiesùs*, lit. *eĩti* // lot. *iėt*, apod.

⁶⁵ Pozor, nie je totožné s \bar{e} , z kt. potom vzniklo lit. *ė*, toto \bar{e} začalo korelovať s \bar{o} , z ktorého vzniklo *uo* (**dōnā* > *duona*), vznik týchto diftongov je teda prepojený a tým pádom sa táto zmena teda zrejme udiala v približne rovnakom období.

⁶⁶ Konzontan + neslabičné *j*.

Dini však uvádza⁶⁷, že k tradičným teóriam, že 1) že zmena **ei* na *ie* závisí od prízvuku a 2) táto zmena závisí od konzonantu (či je to palatála alebo velára), možno pridať 3) najprv došlo monoftongizácii diftongu **ei* > **ē* a celková zmena **ei* > **ē* > *ie* nastala postupne kvôli „konkurencii“ v rámci samotného dialektu, čiže medzi starým variantami (s *ei*) a novým variantami (s **ei* > **ē*), ktorých realizácia bola určená nadobudnutím rozličných sémantických hodnôt.⁶⁸ Konkrétne príklady tu však uvedené nie sú.

Zmena **ei* na *ie* vzbudzuje rôzne názory jakovedcov ešte z iného dôvodu, a to, či *ie* nezvniklo nielen z diftongu **ei* v prízvučnej pozícii, ale aj z diftongu *ai*.

Dokladali by to zodpovedajúce si ekvivalenty ako lit. *sniẽgas*, lot. *sniegs*, pr. *snaygis* "sneh" alebo lit. *briedis*, lot. *briẽdis*, pr. *braydis* "los", apod. Jedni tvrdia, že v takýchto prípadoch *ie* mohlo vzniknúť aj z pôvodného *ai*, ale iní tvrdia, že tu ide len o rozdielny stupeň vokalizmu (porov. lit. *laikas* "čas" a lit. *lieka* "zostáva", rovnako tak aj lit. *sniegas* "sneh" a lit. *snaigẽ* "snehová vločka").

- Zmena *š, ž* na *s, z* prebehla v západobaltskom dialekte, ale dotkla sa aj veľkej časti východobaltského areálu (+ slovanského), pôvodné *š, ž* si zachovala jedine litovčina (rovnaký princíp aj v poslednom riadku tabuľky).
- Zmena *tl, dl* na *kl, gl*, naopak, prebehla vo východobaltskom dialekte, ale dotkla sa aj časti západobaltského areálu.
- Zmena *bn, pm* na *gn, km* sa v západobalt. nevyskytuje (aspoň nie v doložených textoch), ale vo výchobalt. dialekte je spozorovaná, i keď povedľa lit. *sekmas* existuje aj lit. *septintas*, lot. *septĩtais*.

Ostatné fonetické rysy len s menšími alebo žiadnymi zmenami oproti balt. prajazyku:

- nedochádzalo k redukcii vokálov na konci slov
- ešte nedochádzalo k palatalizácii konzonantov alebo bola len nepatrná (pravdepodobne len *k, g* mali mäkké náprotivky pred prednými samohláskami, ale v časti východobalt. areálu, aspoň v neskoršom období sa mohlo vyskytovať aj zmäkčené *s, z* (neskôr > *š, ž*) a zmäkčené *t, d* (neskôr > *č, dž*))
- voľný prízvuk
- dvojaká intonácia dlhej slabiky: akútová a cirkumflexová
- existencia metatónie a enklízie (proklízie)

⁶⁷ DINI, 2014: str. 79.

⁶⁸ Autorom tejto teórie je Karaliūnas (1987, str. 152-167).

Morfológia:

Substantíva:

- neutrum:
 - v západobalt. dial. sa zachovalo
 - vo východobalt. dial. zaniklo, tam sa väčšina substantív neutra zmenila na masculinum, zriedkakedy na femininum, pozostatok neutra zostal v predikatívnych vetách, ako napr. lit. *Šiandien gražu*. "Dnes je pekne.")
- genitív sg. ō-kmeňa :
 - v západobalt. dial. **-asa* (> *-as*, napr. pr. *deiwas* "boha")
 - vo východobalt. dial. **-ā* (> *-o*, *-a*, napr. lit. *vilko*, lot. *vilka* "vlka")
- datív pl. :
 - v západobalt. dial. **-mans* (napr. pr. *gennāmans* "ženám")
 - vo východobalt. dial. **-mus* (napr. stlit. *žmonomus* > lit. *žmonoms* "ženám")
- vo východobalt. dial. postpozitívna forma s **-én* (hlavne v paradigmách *ā*, *ē*, *i*, *u* kmeňa) postupne vytlačala a na niektorom území v neskoršom období úplne vytlačila pôvodnú nepostpozitívnu formu lokálu
- zachovali sa rovnaké skloňovacie typy, ale zmenila sa ich produktivita (dominovali ō- (> balt. a), *ā-*, *ē-*, *i-*, *u-* kmene, *īō-*, *īā-*, *īu-* kmene boli tiež produktívnejšie než predtým, až sa z nich vyvinul samostatný skloňovací typ)

Adjektíva:

- na ich skloňovaní sa začal prejavovať veľký vplyv pronomínálnych paradigiem
- tvorba komparatívu zdedeným sufixom *-jes*, ale (aspoň v časti východobalt. areálu) rozšíreným *-n-* (porov. lit. *geresnis* "lepší")
- tvorba superlatívu nejasná (sufix *-iau-*, ktorý dodnes používa litovčina, mohol teoreticky vzniknúť už v tejto dobe, jeho pôvod neznámy a existujú rôzne teórie)
- determinované adjektíva tvorené a používané rovnako ako predtým (adjektívum a pronominum ešte nespojené v jedno slovo)

Pronominá:

- všeobecne možno zhrnúť, že západobalt. dial. si zachoval väčšinou pôvodné prvky, a východobalt. dialekt. výrazne „vynovil“ pronomínálnu paradigmu
- rodové pronominá:
 - pôvodné pronomínálne koncovky sa preredili a začali sa viac používať nominálne koncovky:
 - v západobalt. dial. zachovaná pôvodná baltická flexia, napr. pr. *stesse* (< prabalt. **tasja*) "toho"
 - vo východobalt. dial. flexia v masc. prerobená vplyvom substantív ō-kmeňa (resp. *ā*-kmeňa), vo fem. sa úplne zhodovali, napr. **tā* (< prabalt. **tasja*) "toho", **tās* (< prabalt. **tasjās*) "tej", **tūn* (< prabalt. **teisōn* (masc.), **tāsōn* (fem.)) "tých (masc. aj fem.)"
 - formant *-sm-* v Dat sg. masc. (prabalt. **tasmei* "tomu") a Loc sg. masc. (prabalt. **tasmī* "v tom"):
 - v západobalt. dial. zachovaný

- vo východobalt. dial. *-sm-* > *-m-* (prabalt. **tasmei* > **tame* > *tamie* "tomu", prabalt. **tasmi* > **tami* "v tom")
- vznikli pronominá **šitas* (*šiš* + *tas*) "tento", **kuris* (*kur* + *is*) "ktorý"
- bezrodové zámená:
 - ich paradigma vo východobalt. dial. tiež výrazne zmenená:
 - *-e-* v okolí nazály sa zmenilo na *-a-*, prabalt. kmeň **men-* sa zmenil na **man-*, napr. **mane(n)* "mňa", ale **teve(n)* "teba" a **seve(n)* "seba"
 - v pl. na začiatku všetkých pádov zavedené *m-* a *j-* (po vzore nominatívov **mes* a **jūs*), napr. **mūsun* (< prabalt. **nūsōn*) "nás", **jūsun* (< prabalt. **jūsōn*) "vás", **mūs* (< prabalt. **nas*) "nás", **jūs* (< prabalt. **uas*) "vás"; v západobalt. sa zachoval pôvodný stav, porov. pr. *noūson* (< prabalt. **nūsōn*) "nás", pr. *noūma(n)s* (< prabalt. **nūmas*) "nám", pr. *wans* (< prabalt. **uas*) "vás"
 - v Dat sg. sa zmenilo *-b-* na *-v-* (po vzore genitívov **teve* "teba", **seve* "seba"): **tevi/-ie* (< **tebi/-ie* < prabalt. **tebi/-ei*) "tebe", **sevi/-ie* (< **sebi/-ie* < prabalt. **sebi/-ei*) "sebe"; v západobalt. sa zachoval pôvodný stav, porov. pr. *tebbei* "tebe", pr. *sebbei* "sebe"
- pronominá si naopak, zachovali svoje špecifické pronominálne koncovky v týchto pádoch masculina: Dat sg., Loc sg., Nom pl., Dat pl., Dat. du., Instr du. a práve tie následne postupne prenikli aj do paradigmy adjektív (aj numerálií a participií)

Numerálie:

**vienas* (vo východobalt. pridané *u*-⁶⁹ k balt. **einas* > *ueinas* > lit. *vienas*, lot. *viens*; v západobalt. zachované bez *u*, porov. pr. *ains*) "1"

**duó*, f. **dvié* (< balt. **duō*, f. (a n.?) **dveī*) "2"

**trīs* (< balt. **trijes*) "3"

**keturie*, f. **-jās* (< balt. **ketures*) "4"

-v číslovkách 4 – 9 v masc. paradigme už zrejme bola používaná pronominálna flexia

**penkies*, f. **-jās* (< balt. **penkes*) "5"

**šešie* a **sešie*, f. **-jās* (< balt. **useš* a **sešes*), (asimilácia *s...š* > *š...š*) "6"

**septīnie*, f. **-jās* (< balt. **septīnes*) "7"

**aštuonie* (< balt. **aštōnes*) "8"

**devīnie*, f. **-jās* (< balt. **neuīnes*) (*d-* na začiatku namiesto *n-* sa mohlo objaviť vplyvom nasledujúcej číslovky 10, alebo môže ísť o disimiláciu *n...n* > *d...n*) "9"

**dešimt(i)s* (< balt. **dešimts*) "10"

⁶⁹ Pôvod tohto *u* je nejasný.

- číslovky od 11 do 19 vyjadrované konštrukciou "jedna zostáva (po desať)" (porov. lit. *vienuo-lika*⁷⁰ "11") alebo "jedna (zostáva) po desať" (porov. stlot. *vien-pa-desmit* > lot. *vienpadsmit*⁷¹ "11")
- názvy pre desiatky vyjadrované číslovkami 2 až 9 a k tomu 10 (porov. lit. *dvi dešimti*, lot. *divi desimti* > *divdesmit* "20")

*šimtas (< balt. *šimtan) "100"

*tū(k)stant(i)s "1000"

- radové číslovky (ich flexia ovplyvnená taktiež pronomínálnou paradigmou):

*pirmas (< balt. *pirmas)

*ant(a)ras (< balt. *antaras)

*tretjas (< balt. tretjas)

*ketvirtas (< balt. *ketvirtas)

*penktas (< balt. *penktas)

*seštas (< balt. *seštas)

*sekmas (< balt. *septmas)

*aš(t)mas (< balt. *aštmass)

*devintas (< balt. *nevintas)

*dešimtas (< balt. *dešimtas)

Verbá:

- systém slovíes sa nezmenil tak výrazne
- sformovali sa reflexívne slovesá (reflexívna morféma už zrejme spojená so slovesom)
- imperatív vyjadrovaný trojako:
 - pomocou pôvodného ide. optatívu (v západobalt. areáli a v oblastiach dnešného východoaukštaitského dialektu, konkr. *rytų aukštaičių vilniškių tarmė*)
 - forma s *-ki* (v oblasti, z ktorej vzišla dnešná litovčina)
 - pomocou indikatívu prézentu (možno aj futura) (v oblasti, z ktorej vzišla dnešná lotyščina)
- už používaný aj kondicionál (aspoň neskoršom období), tvorený supinumom + *-bi-* + koncovkami
- infinitív na *-ti, -tie*, supinum na *-tun*
- flexia participií (rovnako ako adjektív) ovplyvnená pronomínami
 - aktívne participiá:

⁷⁰ lit. *lika* < *lieka* "zostáva"

⁷¹ lot. *pa* "po"

- západobalt. dial.: akt. part. prét. *-uns* (Nom sg. masc.), napr. pr. *īduns* "ktorý jedol"
 - výchobalt. dial.: akt. part. prés. *-ans* (Nom sg. masc.), napr. **renkans* (> lit. *renkqs*) "zbierajúci, voliaci", akt. part. prét. *-ens* (N sg. masc.), napr. **rinkens* (> lit. *rinkqs*) "ktorý zbieral, zvolil"
 - pasívne participiá:
 - západobalt. dial.: pas. part. prés. nedochované (dochovaný len jediný prípad pr. *poklausīmanas* (Nom pl. f.) "vyslýchané, vypočúvané" ktorý mohol vzniknúť aj inak, takže takéto participiá možno ani neboli tvorené)
 - východobalt. dial.: pas. part. prés. sufix *-ma-*, napr. **renkamas* (Nom sg. masc.) "zbieraný, volený", pas. part. prét. sufix *-ta-*, napr. **rinktas* (Nom sg. masc.) "pozbieraný, zvolený", aspoň v časti výchobalt. areálu sa už používalo aj participium, ktoré vyjadruje potrebu, napr. **rinktinas* (Nom sg. masc.) "ktorý má byť zbieraný, volený"
 - východní Balti už používali aj nemenné (alebo z časti menné) formy, ktorým dnes zodpovedá v lit. gerundium a prechodník:
 - gerundium vzniklo z datívnej formy sg. akt. participia, ktorej koncovka bola **-i* alebo **-ie*, používala sa absolútna datívna konštrukcia, napr. *tėvui *rašanti/-ie*, s prvotným významom ako u participia, teda "otcovi, ktorý píše", potom sa však na tomto mieste začala používať pronominálna flexia a začalo sa namiesto **rašanti/-ie* hovoriť **rašantjiamie* (porov. Dat dnešného lit. participia, *rašančiam* "píšucemu"), následne pôvodná datívna konštrukcia vlastne stratila datívne použitie, úplne sa izolovala od participií, odpadla aj datívna koncovka *-i/-ie* a vzniklo gerundium, ktoré lit. používa dodnes, napr. *Tėvui rašant laiškq, motina gamina valgj.* "Kým otec píše list, matka pripravuje jedlo."
- Otázkou zostáva, či všetky gerundiá vznikli rovnakým spôsobom. Niektoré mohli vzniknúť aj neskôr a to podľa nasledujúceho modelu:

rašantj : *rašant* = *rašiusj* : *x* (*x* = *rašius*)

rašantj = akt. part. prés. Acc sg. masc.

rašant = gerundium prés.

rašiusj = akt. part. prét. Acc sg. masc.

rašius = gerundium prét.

- prechodník tvorený sufixom *-dama-* (f. *-damā*), ktorého pôvod nie je úplne jasný, mohlo by ísť o zloženinu z *-da-* (< ide. **-dō-* z verbálneho prítomného

kmeňa) a *-ma-* (z pas. part.), napr. **ver-da-mas* "variac" bolo teda pôvodne chápané ako pas. part. prez., postupne sa však sufix *-dama-* abstrahoval a začal pridávať k rôznym verbálnym infinitívnym kmeňom

Neohybné slovné druhy:

- ich počet vzrástol
- adverbiá používané len vo východobalt. areáli: **nū* "teraz", **kur*, **vėl* "znova, ešte"
- prepozície používané len vo východobalt. areáli: **iki*, **nuo* "od", **anta* "na", **ažu(o)*, **už*, **pas*, **ata*, **ati* (ustálili sa ako prefixy)
- častice používané len vo východobalt. areáli: **ā/ē* "a (vo vyluč.)", **gi*, **ge*, **ga*, **gu*

Syntax:

Tak ako pri popise baltského stavu, rekonštrukcia syntaktických pravidiel predstavuje isté ťažkosti. Podrobne ich nemožno rekonštruovať, ale možno predpokladať, že oproti stavu baltského prajazyka sa tu zvýšil počet predložkových konštrukcií a vetná štruktúra sa stala rôznorodejšou.

Lexika:

V tomto období taktiež vznikla celkom veľká časť slovnej zásoby, ktorá sa v dvoch preživších východobaltských jazykoch používa dodnes. Práve takýmto slovám sa venuje táto práca, preto bude všetko detailne popísané v prislúchajúcej kapitole. Na tomto mieste však možno charakterizovať aspoň všeobecné tendencie. Použitím rôznych slovotvorných prostriedkov vznikali celkom nové lexémy alebo boli pomocou nich prerobené tie pôvodné. Využívala sa derivácia pomocou koncoviek (napr. lit. *vyžos* lot. *vīzes* "obuv upletená z dreveného lyka alebo kôry (čes. láptě)" < lit. *vyžti* "plieť"), pomocou sufixov (napr. lit. *balanda*, lot. *baluoda* "mrlík biely" < lit. *balti* "belieť", *baltas* "biely", ale aj kompozíciou (napr. lit. *aruodas*, lot. *aruods* "drevená doska oddel'ujúca miesto na nasypanie obilia, zemiakov" < balt. **arūs* "obilniny" + *-das*), či celkom iné, povedzme nepravidelné, spôsoby prerábania slov (napr. lit. *brolis*, lot. *brālis*, ktoré zrejme vzniklo z demin. formy **brā(terē)līs* < **brātē*)

Hoci sa často litovčina považuje za veľmi archaický baltský jazyk, pretože si zachovala veľa prvkov z pôvodného prajazyka, pozornému čitateľovi pri čítaní predchádzajúceho zhrnutia rozdielov neujde, že ešte archaickejším jazykom je z tohto pohľadu pruština (a celkovo západobaltské jazyky), pretože v jazyku východobaltského areálu boli v mnohých prípadoch pôvodné rysy jazyka nejakým spôsobom pozmenené alebo nahradené. Každopádne dnes

litovčina, ako jeden z posledných dvoch preživších baltských jazykov, právom siaha na popredné miesta dôležitosti v rámci indoeurópskej porovnávacej jazykovedy. To len dokazuje, že aj tak malý jazyk (z hľadiska počtu hovoriacich) môže v skutočnosti byť veľmi veľkým.

3.3 Rozpad východobaltskej jazykovej jednoty

I v tomto prípade je kvôli nedostatku dochovaných údajov veľmi ťažké opísať presný proces rozpadu východobaltskej jednoty. Predpokladá sa, že aj určitá časť vymretých baltských národov žijúcich ďalej na východ od tradične označovaných východných Baltov, mohla prislúchať k východobaltskému dialektu. Tieto národy v čase rozpadu (východo)baltskej jazykovej jednoty ešte neboli zaniknuté a jazyková diferenciácia sa ich musela nejakým spôsobom dotknúť, avšak nič bližšie sa o tom jazykovedci zatiaľ nedozvedeli. Preto opäť pripomeňme, že obraz o tom, ako sa ďalej menil jazyk, je opäť zrekonštruovaný len na obmedzenom materiáli, ktorý nám je z historických prameňov známy, a teda na pozostatkoch jazykov týchto národov: Kuršov, Zemgalov, Selov, Latgalcov (Lotyšov) a Litovcov.⁷² V tejto podkapitole si stručne popíšeme okolnosti, ktoré predchádzali a sprevádzali proces rozpadu východobaltskej jazykovej jednoty, ktorého výsledkom bol vznik jediných dvoch dodnes žijúcich samostatných baltských jazykov, litovčiny a lotyštiny.

K rozpadu východobaltskej jazykovej jednoty došlo následkom toho, že severná časť východobaltského dialektu sa postupne začala čím ďalej tým viac odlišovať od tej južnej. Časovo je nemožné presne určiť, kedy k takejto výraznej diferenciácii jazyka došlo. Zinkevičius tvrdí, že rozdiely v jazyku sa na jednotlivých územiach začali objavovať hlavne v období okolo polovice 1. tisícročia n. l.⁷³ Určité rozdiely samozrejme museli existovať aj predtým, ale neboli zrejme tak výrazné. Dalo by sa povedať, že to boli rozdiely, aké aj dnes nachádzame medzi jednotlivými nárečiami v rámci jedného jazyka. K výraznejším rozdielom, ktoré viedli k rozdeleniu jazyka na dve vetvy však došlo v období okolo polovice 7. st. n. l., možno o niečo skôr, čo napokon potvrdili aj výpočty prof. Urbutisa⁷⁴ na základe glotochronologickej metódy.

Príčin, prečo sa severná časť východobaltského dialektu začala výrazne vzdďalovať od tej južnej, bolo hneď niekoľko. Za jednu z najhlavnejších je považovaný veľmi výrazný vplyv ugrofínskeho substrátu. Ako už bolo spomenuté, ugrofíni boli oddávna severnými susedmi

⁷² ZINKEVIČIUS, 2005: str. 142 – 43.

⁷³ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 337.

⁷⁴ URBUTIS, V. *Kaip senos lietuvių ir latvių kalbos*. – Kalbotyra, zväzok 4, str. 381 – 386.

Baltov a okrem toho, Baltovia sa postupne posúvali na sever, kde asimilovali časť tam dovtedy žijúcich ugrofínskych národov, dokonca existovali aj zmiešané osady. To všetko samozrejme malo za následok, že jazyk Baltov postupne podľahol cudzím vplyvom. Územie Baltov bolo ale rozľahlé, a tak tento cudzí jazykový vplyv neprenikol do všetkých jeho častí, ale dotkol sa predovšetkým tých, ktorí boli s ním v bezprostrednom kontakte. Tými boli v tomto prípade východobaltské národy Kuršov, Zemgalov, Latgalcov a sčasti Selov (z jazykov týchto východobaltských národov sa postupne vyvinula lotyšтина). Ich jazyk sa začal vzdáľovať od jazyka Baltov žijúcich v južnejšej oblasti (v tomto areáli sa postupne vyvinula litovčina) a začal sa oveľa rýchlejšie meniť. Došlo tak k oddeleniu predkov dnešných Lotyšov od ostatných východných Baltov. Južná časť východných Baltov zostala takmer neovplyvnená fínskym substrátom (rovnako ako západní Balti), čo je dôvodom, prečo aj dnešnú litovčinu považujeme za archaickejšiu než lotyštinu. Jazyk predkov dnešných Litovcov sa zmenil len málo oproti pôvodnému spoločnému stavu, pretože na ich území dochádzalo k miešaniu len príbuzných baltských národov, a neprenikli medzi ne cudzie vplyvy v takej veľkej miere, ako tomu bolo na severe, hoci ani tu nemôžeme opomenúť vplyv susedných Slovanov. V tejto dobe (okolo 6. – 7. st. n. l.) prichádzajú do východnej časti celého veľkého pôvodného baltského územia Slovania a usádzajú sa tu, čo je vlastne počiatkom asimilácie baltských kmeňov tam žijúcich. Prechod bol opäť postupný, existovalo pravdepodobne aj dvojjazyčné obdobie⁷⁵, počas ktorého sa pomaly prešlo od baltských ku slovanským jazykom. Celkovo asimilácia trvala celé storočia. Slovania sa tak stali blízkymi susedmi Baltov, nastali medzi nimi intenzívne kontakty, čo samozrejme sprevádzal aj vzájomný jazykový vplyv. Vplyv Slovanov však taktiež nebol rovnako intenzívny na celom území, ale určite svojou mierou prispel k jazykovej diferenciacii. Posledným, no taktiež dôležitým predpokladom pre jazykovú diferenciaciu, ktorá tu nastala, bola aj nejednota samotných Baltov, čo vlastne časom viedlo k vzniku kmeňových jazykov.⁷⁶

Následkom všetkých týchto vyššie popísaných procesov bolo to, že jazykové rozdiely medzi severnou a južnou časťou východných Baltov sa stále prehľbovali, čím boli položené základy pre vznik a rozvoj jednotlivých baltských jazykov, ktorý vyústil až v to, že väčšina z týchto jazykov zanikla, bola asimilovaná a jazyky, ktoré prežili, litovčina a lotyšтина, sa následkom všetkých týchto procesov vyvinuli do podoby, akú poznáme dnes.

Ďalší stav (na základe akých konkrétnych jazykových rysov sa odlišila lotyšтина od litovčiny) tu už popisovať nebudeme, pretože to nie je predmetom tejto práce a existuje o tom

⁷⁵ ZINKEVIČIUS, 1996: str. 37.

⁷⁶ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 339.

veľa štúdií, ktoré si možno prečítať. V skratke však možno zhrnúť aspoň to najdôležitejšie z ďalšieho vývoja. O tom, ako sa ďalej, od toho 7. st. až po 13. st., z ktorého pochádzajú prvé historické pramene pojednávajúce o baltskom regióne a jeho obyvateľoch, menila situácia, veľmi veľa nevieme. Čo však vieme, je, že zo severnej oblasti východobaltského dialektu sa vyvinuli jazyky Kuršov, Zemgalov, Selov a Latgalcov. Lotyšský národ sa postupom času vyvinul spojením týchto národov, a lotyšský jazyk sa vyvinul na základe jazyka latgalského, ku ktorému boli pripojené elementy ostatných jazykov, pričom najviac prvkov si pripojil od Zemgalov.⁷⁷ V južnej oblasti východobaltského areálu bol dôležitým míľnikom vznik Litovského štátu v 13. st. V periférnych oblastiach vzniknutého štátu žili aj iné baltské národy okrem Litovcov, ale tie boli po utvorení štátneho celku politovčené. V tom období tu nastala intenzívna konsolidácia príbuzných baltských národov a ich jazykov, čoho stopy však možno identifikovať ešte dnes v jednotlivých litovských dialektoch. Obzvlášť výraznú stopu zanechal v litovčine jazyk Kuršov, keďže tí boli asimilovaní ako Lotyšmi, tak i Litovcami. Vplyv kurštiny možno identifikovať aj v súčasnom žemaitskom dialekte litovčiny.⁷⁸ Okrem toho, ugrofínsky substrát, i keď len do malej miery oproti severnej časti východobaltského územia, ale okrajovo predsa len zasiahol aj oblasť, z ktorej sa vyvinula dnešná litovčina. Toho následky taktiež možno identifikovať v určitých špecifikách reči na perifériách Litvy. Na druhej strane, o vplyvoch z juhu a juhozápadu, kde predkovia Litovcov susedili so západobaltskými národmi (Prusmi a Jotvínmi), sa dá povedať, že boli úplne iného charakteru. Už spomínaná archaickosť západobaltských jazykov sa odzrkadlila aj v archaickosti litovského jazyka v tejto oblasti, a teda, v dnešnom aukštaitskom dialekte.⁷⁹

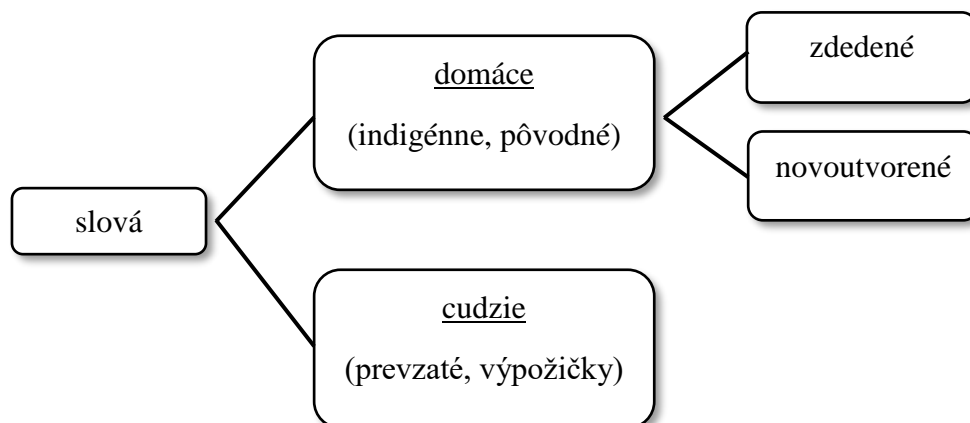
⁷⁷ ZINKEVIČIUS, 1996: str. 41.

⁷⁸ Ibid. str. 47.

⁷⁹ Ibid. str. 47.

4. Lexika baltských jazykov z hľadiska pôvodu

Slovnú zásobu všeobecne, nielen v prípade baltských jazykov delíme z hľadiska pôvodu nasledujúco⁸⁰ :

Niekedy je povedľa slov domácich a cudzích rozlišovaná ešte tretia skupina slov, a to slová elementárne príbuzné, kam patria slová zvukomalebné, pohybovne a lalické, slová stojace mimo jazykový vývoj.⁸¹ Sú to slová, ktoré sú v rôznych jazykoch podobné, avšak nie z dôvodu genetickej príbuznosti, ale vznikli nezávisle na sebe, no vznikli napodobňovaním určitého zvuku. Hranica medzi slovami pôvodnými a elementárne príbuznými nie je pevná, pretože slovo pôvodné môže začať vytvárať expresívne varianty typu elementárne príbuzného a naopak, slovo elementárne príbuzné sa môže zaradiť do skupiny slov pôvodných a prevziať ich hláskotvorné a slovotvorné záväznosti.⁸²

V tejto diplomovej práci nás budú zaujímať len slová pôvodné, a to konkrétne tie, ktoré tvoria zdedenú časť slovnéj zásoby litovského a lotyšského jazyka. Zo všetkých vyššie popísaných historických súvislostí nám je už jasné, že túto skupinu pôvodných slov tvoria slová vzniknuté vo veľmi širokom časovom období. Na jednej strane sú to slová veľmi staré, zdedené z čias, kedy všetky indoeurópske národy hovorili jedným jazykom, praindoeurópečinou, ktorá predstavuje spoločného predpokladaného predka dnešných jednotlivých indoeurópskych jazykov. Na strane druhej sú to slová novoutvorené, ktoré vznikli v období existencie už samotného jazyka. V litovskej lingvistike je zaužívané aj rozlišovanie etymológie práve

⁸⁰ URBUTIS, 1981: str. 12 – 13.

⁸¹ HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologickej praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012, str. 38.

⁸² Ibid. str. 38.

v závislosti od predmetu jej skúmania – etymológia ďaleká (*tolimoji etimologija*) skúma zdedené slová, a etymológia blízka (*artimoji etimologija*) skúma slová novoutvorené.⁸³

Zdedené slová ďalej tradične v litovskej etymológii delíme z chronologického hľadiska do nasledujúcich vrstiev⁸⁴:

indoeurópska vrstva

Ide o vrstvu tých najstarších slov, ktoré vznikli v období spoločného indoeurópskeho prajazyka (praindoeurópciny). Keďže samozrejme z tejto doby neexistujú žiadne písomné pamiatky, praindoeurópcina je jazykom hypotetickým, rekonštruovaným jazykovedcami, ktorí sa však opierajú o lingvisticky argumentované poznatky, nadobudnuté od počiatku 19. st., kedy sa zrodila diachrónna jazykoveda. Predpokladá sa, že indoeurópsky prajazyk existoval v mladšej kamennej dobe, teda zhruba v 5. – 6. tisícročí pr. n. l.⁸⁵ Slová, ktoré radíme do tejto vrstvy, vznikli zo spoločného základu a v podobných alebo zhodných podobách a významoch ich preto nachádzame vo viacerých ide. jazykoch (nielen v litovčine, nielen v baltských jazykoch, nielen v baltských a slovanských jazykoch, ale minimálne aspoň v jednom ďalšom ide. jazyku). Nemožno si však predstavovať, že takéto slová sa objavili len tak, v jeden čas na jednom mieste. Bol to zdĺhavý a veľmi zložitý proces, a preto rozpätie, ako staré sú jednotlivé slová v tejto vrstve, môže byť až tisícky rokov. Tak isto nie je možné s úplnou istotou tvrdiť, či niektoré z daných slov je naozaj produktom samotných indoeurópanov, alebo sa k nim dostalo od iných, okolitých národov, s ktorými v tomto obrovskom časovom rozpätí prichádzali do kontaktu. V litovskom jazyku je táto stará ide. vrstva slovnej zásoby zachovaná veľmi dobre a logicky sem patria slová, ktoré označujú veci oddávna nevyhnutne spojené s každodenným životom a svetom okolo nás – časti ľudského tela, rodina a príbuzenstvo, zvieratá, rastliny, atmosferické javy a iné veci spojené s prírodou, náboženstvo, pracovné nástroje a procesy, atď. Príklad slova patriaceho do tejto vrstvy: lit. *akis*, lot. *acs*, pr. *akis* (pl.), stsl. *oko*, rus. *oko*, poľ. *oko*, bulh. *oko*, skr. *ākṣī*, gr. *ὄσσε*, lat. *oculus*, gót. *augō*, arm. *akns*, alb. *sy*, toch. A *ak*, toch. B *ek* "oko".

⁸³ KABAŠINSKAITĖ, 2013: str. 7.

⁸⁴ SABALIAUSKAS, 1990: str. 7, 111, 142, 194.

⁸⁵ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 12.

balto-slovanská vrstva

Na prelome 4. a 3. tisícročia pr. n. l. došlo k migrácii indoeurópskych národov a tak i k rozdeleniu ide. prajazyka. Nešlo o jednorazový proces, ale predpokladá sa, že sa tu odohrali procesy viaceré, vo viacerých vlnách, počas ktorých sa začali formovať jednotlivé jazykové jednoty. Premiestňovanie národov spôsobovalo nielen výraznejšiu jazykovú diferenciáciu, keď sa národy hovoriace podobnými dialektami od seba vzdiaľovali, ale dochádzalo aj k jazykovej integrácii, keď sa národy hovoriace odlišnými dialektami stretli na jednom mieste. Je však veľmi ťažké presnejšie opísať tieto zložité procesy, ktoré nastali po rozpade prajazyka, a pri ktorých dochádzalo k miešaniu rozličných dialektov. Z toho dôvodu nemožno presne určiť, z ktorého konkrétneho dialektu prajazyka vznikla tá či oná jazyková rodina. Možno hovoriť len o akejsi spoločnej dialektovej oblasti, v ktorej dochádzalo ku kontaktom rôznych dialektov, a v ktorej sa tým položili pomyselné základy pre vývoj tej jazykovej rodiny, ktorú skúmame. Ak hovoríme konkrétne o baltských jazykoch, vedci sa na základe všetkých doterajších poznatkov v oblasti porovnávacej indoeurópskej jazykovedy zhodujú na tom, že najviac spoločných jazykových javov nachádzame v jazykoch baltských, slovanských a germánskych. Preto možno predpokladať, že Prabalti, Praslovania a Pragermáni pravdepodobne ešte v 3. tisícročí pr. n. l. tvorili „severnú“ skupinu európskych indoeurópskych dialektov.⁸⁶ Kontakty medzi týmito troma národmi boli v tej dobe skutočne intenzívne.

Napriek tomu, že baltské jazyky majú nemálo spoločných slov aj s Germánmi⁸⁷, v klasickom delení sa uvádza len spoločná balto-slovanská vrstva slovnej zásoby. O hypotéze možného spoločného balto-slovanského prajazyka sa v lingvistických kruhoch popísalo a diskutovalo naozaj veľa, no odhliadnuc od všetkých argumentov pre alebo proti tejto hypotéze, nemožno poprieť fakt, že baltské jazyky majú omnoho viac lexikálnych izoglos so slovanskými, než s akýmkoľvek inými jazykmi, a práve preto sa rozlišuje aj samostatná spoločná balto-slovanská vrstva lexiky. Konkrétne sem patria slová dvojakeho druhu: 1) slová, ktoré sa síce zrejme začali formovať ešte v spoločnom ide. prajazyku, no ich podobnú či zhodnú podobu nachádzame len v baltských a slovanských jazykoch, ale nie v iných, 2) neologizmy, čiže slová charakteristické len pre baltské a slovanské jazyky, ktoré vznikli už nezávisle na ide. prajazyku, ale vznikli zároveň len u Baltov a Slovanov v období, kedy medzi týmito národmi

⁸⁶ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 138 – 9.

⁸⁷ Podľa Zinkevičiausa okolo 60 spoločných slov (ZINKEVIČIUS, 1984: str. 115).

dochádzalo k intenzívnym kontaktom.⁸⁸ Práve z dôvodu intenzívnych kontaktov medzi nimi je niekedy veľmi ťažké určiť, či dané slovo je spoločnou balto-slovanskou izoglosou, alebo či ide v jednom jazyku o lexikálnu výpožičku z jazyka druhého. V takýchto prípadoch sú dôležité aj tie všeobecnejšie, mimolingvistické (historické, geografické a i.) znalosti etymológa. Čo sa týka počtu, spoločných balto-slovanských slov je od sto do tristo až štyristo.⁸⁹ Príklad slova patriaceho do tejto vrstvy: lit. *galva*, lot. *galva*, pr. *glawo*, *galwo*, stsl. *glava*, rus. *голова*, poľ. *głowa*, bulh. *глава* "hlava".

baltská vrstva

Pomerne veľkú skupinu slov litovskej slovnej zásoby tvoria slová, ktoré sú spoločné všetkým Baltom. Z dôvodu nedostatku alebo úplnej absencie písomných pamiatok niektorých baltských jazykov tu môžeme pracovať len s tromi baltskými jazykmi: litovčinou, lotyštinou a pruštinou. Do tejto vrstvy však patria slová, ktoré nájdeme 1) vo všetkých troch skúmaných baltských jazykoch, 2) v litovčine a lotyštině, 3) v litovčine a pruštine alebo v lotyštině a pruštine (nie veľmi početná skupina slov). I pri tejto skupine slov je ťažké stanoviť presný vek daných slov, pretože časové rozpätie, v ktorom mohli vzniknúť, je veľké. Nemalá časť slov je zdedeným pozostatkom zo spoločného baltského prajazyka (predovšetkým tie, ktoré sa nachádzajú vo všetkých troch skúmaných baltských jazykoch), a sú to teda slová staré najmenej 2 – 3 tisíc rokov. Slová, u ktorých predpokladáme východobaltský pôvod (tie, ktoré nachádzame len v litovčine a lotyštině), sú pravdepodobne aspoň o tisíc rokov mladšie. Ani to však nemožno tvrdiť jednoznačne, pretože slová, ktoré sú síce podobné alebo úplne rovnaké, mohli vzniknúť samostatne v každom z jazykov, a teda v rozličnom čase, no vznikli ako výsledok paralelného vývoja. A samozrejme ešte nemožno zabúdať na fakt, že ak sa nejaké slovo nachádza len v dvoch konkrétnych jazykoch, automaticky a výlučne neznamená, že dané slovo nemohlo existovať aj v iných jazykoch, pričom ich zodpovedajúci ekvivalent z neho vymizol alebo jeho príbuznosť zatiaľ len nebola jazykovedcami dodnes preukázaná. Pre konkrétne príklady vid'. prílohu.

⁸⁸ SABALIAUSKAS, 1990: str. 111 – 12.

⁸⁹ ZINKEVIČIUS, 1984: str. 131.

litovská vrstva

Poslednú, najmladšiu vrstvu pôvodnej slovnej zásoby tvoria slová charakteristické len pre daný jazyk, v tomto prípade litovčinu. Sú to tie slová, ktorými sa litovčina odlišuje od ostatných baltských jazykov. Patria sem slová rozličného veku a rozličného pôvodu. Znova však nezabúdajme na fakt, že niektoré z takýchto slov sa mohlo pôvodne vyskytovať aj v iných (baltských) jazykoch, avšak ich existencia v nich z určitých dôvodov nepretrvala. Príklad slova patriaceho do tejto vrstvy: lit. *kepenys* "peče" < lit. *kepti* "piecť".

Pre bližšie informácie k pôvodnej slovnej zásobe litovčiny, jej delenia do vyššie spomenutých vrstiev a k slovám do týchto vrstiev patriacich, viď. *Lietuvių kalbos leksika* (Sabaliauskas, 1990).

5. Etymologický prehľad východobaltskej lexiky

5.1 Postup práce

Pri výbere témy práce bolo v prvom rade veľmi dôležité si danú látku nejakým spôsobom vymedziť. Pri tom sme vychádzali z delenia zdedenej slovnej zásoby litovčiny do vrstiev od najstaršej indoeurópskej až po najmladšiu litovskú vrstvu. Analyzovať celú vrstvu slov zdedených zo spoločného baltského prajazyka, by bolo z hľadiska rozsahu tejto práce nemožné. Aj preto sme sa zamerali len na slová, ktorých vznik pravdepodobne datujeme do obdobia, kedy trvala východobaltská jazyková jednota. Napriek všetkému nemôžeme s úplnou určitosťou tvrdiť, že to či ono slovo vzniklo práve v tomto období. To komplikuje fakt, na ktorý sme už niekoľkokrát poukázali aj v teoretickej časti práce, t. j., že situácia s dochovanými písomnými pamiatkami baltských jazykov je veľmi nejednotná. Pri skúmaní slovnej zásoby východných Baltov musíme vychádzať z písomných pamiatok len dvoch jazykov, litovčiny a lotyštiny. Aby sme však dospeli k nejakým záverom, musíme ich konfrontovať s pamiatkami jazykov západobaltských, a z tých nám písomné pamiatky zanechala jedine pruština. Oproti litovčine a lotyštiny je pruských písomných pamiatok dochovaných len veľmi málo. Ak nachádzame nejaké slovo, ktorého forma a aj význam si navzájom zodpovedajú v litovčine a lotyštiny, ale zároveň toto slovo nie je doložené v pruských písomných pamiatkach, môžeme jeho existenciu alebo neexistenciu v pruštine len odhadovať. Ak je však v pruštine dochované synonymum nášho hľadaného slova a vyzerá úplne inak (v porovnaní s jeho rovnakými/podobnými náprotivkami v litovčine a lotyštiny), a zároveň jemu zodpovedajúcu podobu slova nenachádzame ani v žiadnom inom jazyku, môžeme s veľmi veľkou pravdepodobnosťou tvrdiť, že ide o spoločné východobaltské slovo, ktoré vzniklo práve v tej dobe, kedy Litovci a Lotyši hovorili spoločným jazykom. Uvedme si príklad: lit. *krosnis*, lot. *krāsns*, pr. *stabni* "pec", pričom sa etymológovia zhodujú, že v litovčine a lotyštiny súvisia tieto slová so slovesami lit. *krauti*, lot. *kraut* "hromadiť, všíť" a inými slovami z rovnakého koreňa (**krā-*), kým v pruštine názov pre túto vec vznikol odvodením z pruského slova **stabas* "kameň".⁹⁰ Komplikácie nastávajú v prípadoch, keď pruský ekvivalent hľadaného slova k dispozícii nemáme. To, že nie je známy nám, však automaticky neznamená, že neexistoval. Pruský ekvivalent v zhodnom výraze a význame existovať mohol, len sa nedochoval, alebo naopak, nemusel existovať vôbec. Ak existoval, mohol, ale nemusel byť príbuzný s výrazom litovským

⁹⁰ MAŽIULIS, 2013: str. 876.

a lotyšským. Z tohto dôvodu by bolo veľmi odvážne tvrdiť, že slová, ktorých príbuzné ekvivalenty nachádzame len v litovčine a lotyštine, a nie v pruštine, automaticky musia patriť do východobaltskej lexikálnej vrstvy. Preto je potrebné, aby aj táto práca bola koncipovaná so zreteľom na tento fakt. Po vytriedení všetkých etymológií sme získali skupinu slov, ktoré sa zhodujú v litovčine a lotyštine a na základe takejto úvahy sú roztriedené nasledovne:

1. slová, ktoré s veľkou pravdepodobnosťou vznikli v období spoločného východobaltského prajazyka
2. slová, ktoré s o niečo menšou pravdepodobnosťou vznikli v období spoločného východobaltského prajazyka

Obsahom tejto práce bude analýza prvej skupiny, do ktorej patrí približne 50 slov. Ani v tomto prípade by však nemohlo byť tvrdenie, že nejaké slovo vzniklo v období spoločnej východobaltskej jednoty, absolútne. Preto sa mu vyhýbame a volíme radšej označenie „s veľkou pravdepodobnosťou“. Stále je možné, že dané slovo je príbuzné s nejakým slovom aj v inom ide. jazyku, avšak takéto spájanie nie je zatiaľ postačujúco argumentované. Tak isto by stále mohlo ísť o slovo, ktoré vzniklo v spoločnom prabaltskom období, a pôvodne sa používalo vo všetkých troch písomne doložených baltských jazykoch, avšak v pruštine bolo vytvorené nové slovo, ktoré vytlačilo slovo pôvodné. Na žiadnu z týchto možností nemožno zabúdať.

Druhú, početnejšiu skupinu, tvoria slová, ktorých príbuznosť v litovčine a lotyštine je jasná alebo aspoň veľmi pravdepodobná (na základe príslušných hláskových zmien apod.), avšak nie je dochované žiadne pruské slovo, ktoré by označovalo tú istú vec, takže nie je vylúčené, že zhodný ekvivalent existoval, a slová by teda mohli byť aj spoločného prabaltského pôvodu alebo by taktiež mohlo dokonca ísť o slovo ešte staršie, pričom príbuznosť so slovom v inom ide. jazyku však nie je zatiaľ veľmi dôveryhodná.

Ďalšia klasifikácia slov v tejto časti vychádza z kritéria, či je pôvod slova medzi etymológmi považovaný za dostatočne, t. j. uspokojivo objasnený, a etymologický výklad je všeobecne akceptovaný, alebo ide o slovo, ktoré nie je etymologicky priehľadné a to buď z dôvodu, že jeho etymológia zatiaľ nie je takmer vôbec objasnená, je neistá alebo v nej dochádza ku sporným bodom.

V nasledujúcej časti si teda predstavíme etymologické výklady vybranej skupiny litovských a lotyšských slov, ktorú sme si vymedzili na základe istých, vyššie popísaných kritérií. Ďalej budeme túto skupinu slov skúmať vo vybraných etymologických slovníkoch.

Snáď už na prvý pohľad je vidieť, že je tu na jednom mieste koncentrovaných mnoho informácií, ktoré sa niekedy sčasti opakujú, inokedy sa však navzájom dopĺňajú. V niektorých prípadoch sú etymologické výklady veľmi stručné a len heslovite uvádzané, v ďalších prípadoch sú vysvetlené detailnejšie. Zrejme by nebolo možné ku každému slovu vytvoriť niekoľkoriadkovú syntézu tak, aby neboli opomenuté žiadne dôležité informácie, ale aby sa čitateľ v tom zároveň úplne nestratil. Z toho dôvodu sú kľúčové informácie z etymologických výkladov každého slova od rôznych autorov usporiadané do tabuliek, s cieľom sprehľadniť tak všetky zozbierané informácie a zlúčiť ich na jedno miesto, kde bude následne možné ich navzájom konfrontovať. V hlavičke tabuľky sa vždy nachádzajú analyzované slová, a to s ich všetkými doloženými dialektovými variantami, ktoré sa objavili v slovníkoch, o ktoré sa v práci opierame. Pri každom slove sa nachádza presný bibliografický odkaz, ktorý uľahčuje spätné dohľadanie a overenie v tabuľke uvedených informácií. Vždy sme pracovali so všetkými zdrojmi, ktoré sme si na začiatku práce vymedzili. Ak sa pri konkrétnom slove nenachádza výklad od nejakého z určených autorov, znamená to, že tento dané slovo vo svojom slovníku neetymologizuje. Ako sme už v úvode zmienili, cieľom tejto práce nie je ponúknuť nové etymologické výklady, a tak všetky informácie uvedené v tabuľkách, sú prebraté a s najlepším svedomím preložené do slovenčiny z rôznorejazyčných zdrojov. Následne je pod každou tabuľkou uvedený krátky komentár autorky práce, ktorého cieľom je ponúknuť stručnú syntézu konfrontovaných etymologických výkladov.

5.2 Slová východobaltského pôvodu (s veľkou pravdepodobnosťou):

5.2.1 Priehľadné etymológie:

T. 1 lit. *balanda*, lot. *baloda*⁹¹

lit. <i>balánda</i> (var. <i>bālanda</i> , <i>balañdē</i> , <i>balándra</i> , <i>balándrē</i> , <i>balándris</i>)	"mrlík (<i>Chenopodium</i>)"	pr. ???
lot. <i>baluoda</i> (var. <i>baluode</i> , <i>balañda</i> , <i>balañde</i> , <i>balanta</i> , <i>bolûodene</i> , <i>baluôdene</i> , <i>baluôdine</i> , <i>baluôdne</i> , <i>baluotne</i>)	" mrlík (<i>Chenopodium</i>), loboda (<i>Atriplex</i>)"	porov. pr. <i>gailys</i> "biely"
Būga	z balt. <i>balánd:ā</i>	
Fraenkel	tvar s <i>an</i> (v lot. <i>balañda</i>) namiesto <i>uo</i> je možno kuršizmus lebo lituanizmus spájané s lit. <i>balti</i> "belieť, stať sa bielym", <i>baltas</i> "biely"	
Zinkevičius	derivát z koreňa <i>bal-</i> : lit. <i>balti</i> "belieť", <i>baltas</i> "biely", porov. pr. <i>gailys</i> "biely"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>baltas</i> "biely"	
Karulis	odvodené z <i>*baļs</i> (: <i>*balt</i>) názov rastlina získala na základe toho, že vyzerá akoby bola pokrytá niečím bielym (čo pripomína inovat') forma s <i>an</i> prevzatá z kurš., následne zovšeobecnila aj v lotyštiny, v dialektoch sa využíva forma <i>uo</i> , vzniklo <i>balode</i> (-a), <i>balodene</i> baltského pôvodu aj rus. <i>балáнда</i> , blrus. <i>баландá</i>	
Smoczyński	derivát so sufixom <i>-and-</i> z lit. <i>balas</i> "biely, belavý, bledý" < <i>*bólas</i> < prabalt. <i>*bāla-</i> "biely, bledý, jasný" < ide. <i>*b^heh₂-lo-</i> < <i>*b^heh₂-</i> "žiarit', lesknúť sa"	
Derksen	z ide. <i>*b^holH-</i> "biely" (> lit. <i>balas</i> "biely"), zrejme kvôli tomu, že bežný druh je mrlík biely (<i>Chenopodium album</i>)	

I keď pri týchto slovách nie je dochovaný pruský ekvivalent, je veľmi pravdepodobné, že ich môžeme zaradiť medzi slová východobaltského pôvodu. V litovčine aj lotyštiny názvy rastliny, lit. *balanda*, lot. *baloda*, *balanda* vznikli odvodením z pôvodného ide. koreňa, ktorý súvisí s bielou farbou (porov. lit *balas*, lot. *bals* "biely, belavý, bledý", lit *baltas*, lot. *balts* "biely", atď.), takže etymológovia predpokladajú, že Prusovia mali svoj názov pre rastlinu vytvorený

⁹¹ Būga (1959, str. 406), Fraenkel (1962, str. 31), Zinkevičius (1984, str. 333-4), Sabaliauskas (1990, str. 155), Karulis (2001, str. 99), Smoczyński (2007, str. 42), Derksen (2015, str. 77).

na rovnakom princípe, a keďže je v pruštine základné slovo odlišné, pr. *gailys* "biely", muselo by sa líšiť aj slovo odvodené z neho. Sémanticky by spojitosť názvu rastliny a bielej farby mohla byť odôvodnená tým, že bežným druhom tejto rastliny je mrlík biely, ktorý sa, predovšetkým ak ide o mladú rastlinu, javí, akoby bol pokrytý bielym práškom alebo inovaťou. V lotyštine existujú viaceré varianty, niektoré s *an* (*balanda*), iné s *uo* (*balode*, *balodene*,...). Forma s *an* nie je pôvodne lotyšská, je prevzatá z kurštiny alebo litovčiny, avšak v lotyštine sa dnes používa už bežne. Formy s *uo* sú pôvodné a v dialektoch niekedy označujú aj iný (podobný) druh rastliny, lobodu (*Atriplex*). Bližšia rekonštrukcia koreňa: ide. **b^heh₂-lo-* / **b^holH-*.

T. 2 lit. *dagys*, lot. *dadzis*⁹²

lit. <i>dagys</i> (var. <i>dāgis</i>)	"bodliak (<i>Carduus</i>)"	pr. <i>kāubri</i>
lot. <i>dadzis</i>		
Būga	lit. <i>dagys</i> <u>nie je</u> z rovnakého koreňa ako lit. <i>diegti</i> "zasadiť, nastoliť"	
Zinkevičius	z lit. <i>degti</i> "horieť, páliť"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>degti</i> , lot. <i>degt</i> "horieť, páliť" baltského pôvodu sú aj fín. <i>takiainen a est. takjas</i> "bodliak"	
Karulis	derivát z koreňa slovesa lot. <i>degt</i> "horieť, páliť", rekonštrukcia: <i>deg-</i> : <i>dag-</i> > <i>*dagis</i> > <i>dadzis</i> , prenesením významu "to, čo horí" → "to, čo vyvolá bolesť, ak sa toho človek dotkne", porov. lit. <i>dagus</i> "horľavý, ostrý, štiplavý" pôvodná forma slova zrejme <i>*dagijas</i> baltského pôvodu aj est. <i>takijas, takjas</i>	
Smoczyński	o-stupeň <i>dag-</i> z balt. <i>*deg-</i> (porov. lit. <i>degti</i> "horieť, páliť") < ide. <i>*d^heg^{wh}-</i> "narábať s ohňom, páliť" (porov. skr. <i>dáhati</i> "páli, spaľuje", av. <i>dažaiti</i> "páli, spaľuje", gr. <i>τέφρα</i> "popol", lat. <i>foueō</i> "ohrievať")	
Derksen	nomen agentis na <i>*-i-òs</i> z lit. <i>degti</i> "horieť, páliť" (< balt.-sl. <i>*deg-</i> < ide. <i>*d^heg^{wh}-e/o-</i>)	

Etymológiu týchto slov môžeme považovať za jasnú, koreň lit. *dagys* a lot. *dadzis* je ablautovou obmenou koreňa *deg-* (lit. *degti* a lot. *degt* "horieť, páliť"). Bližšia rekonštrukcia koreňa: balt. **deg-* < balt.-sl. **deg-* < ide. **d^heg^{wh} / *d^heg^{wh}-e/o-*.

⁹² Būga (1959, str. 241), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 155), Karulis (2001, str. 195), Smoczyński (2007, str. 97), Derksen (2015, str. 110).

T. 3 lit. *eržilas*, lot. *ērzelis*⁹³

lit. <i>eržilas</i> (var. <i>aržilas</i> , <i>eželas</i> , <i>eržilis</i>)	"žrebec"	pr. <i>sirgis</i>
lot. <i>ērzelis</i>		
Būga	slovo tvorené sufixom <i>-i-la</i> : av. <i>arəziš</i> , gr. <i>ὄρχις</i> "semenník" súvisí s lit. <i>aržus</i> "žiadostivý, chtivý, libidinosus, mulierosus"	
Fraenkel	1) spájané s av. <i>arəziš</i> , arm. <i>orjik'</i> , gr. <i>ὄρχεις</i> "semenník", ír. <i>uirge</i> "penis", ďalej lit. <i>eržus</i> , <i>aržus</i> , <i>arškus</i> "žiadostivý, chtivý, libidinosus, mulierosus", stisl. <i>argr</i> "nemravný, perverzný, libidinosus, mulierosus" 2) spájané aj s poľ. <i>rzeźwy</i> , <i>rzeški</i> "rezký, svieži", ale tieto adjektíva sú podľa F. len ťažko oddeliteľné od slovesa poľ. <i>rzezać</i> "rezať"	
Zinkevičius	spájané s gr. <i>ὄρχις</i> "semenník" – neisté	
Sabaliauskas	spájané s av. <i>arəzi</i> "semenníky", arm. <i>orji</i> "nekastrovaný", gr. <i>ὄρχις</i> "semenník"	
Karulis	alb. <i>herdhe</i> , strír. <i>uirgge</i> (< * <i>orǵhiā</i>) "semenník", arm. <i>orjik'</i> , av. <i>arəzi</i> , gr. <i>ὄρχις</i> "semenníky", chet. <i>ark-</i> "obiehať, obletovať, priskočiť (v zmysle párenia sa)" rekonštrukcia: ide. * <i>orǵhi-</i> : * <i>rǵhi-</i> , odv. * <i>orǵhil-</i> > balt. * <i>aržil-</i> > lot. * <i>arzil-is</i> > * <i>eržilis</i> > * <i>ērzelis</i> > <i>ērzelis</i> (asimilácia sufixového vokálu vplyvom koreňového vokálu) rovnakého pôvodu aj <i>Erži</i> (topon.), možno aj <i>Aržuga upe</i> (hydron.)	
Smoczyński	lit. <i>išarža</i> "vykastrovaný samec zvierat'a", tvorené prefixom <i>iš-</i> "vy-" dokladá koreň <i>arž(i)-</i> , kt. súvisí s ide. názvom pre "semeno", porov. gr. <i>ὄρχις</i> , <i>-εως</i> "semenník", arm. <i>orjik'</i> , chet. <i>arki-</i> , stír. <i>uirge</i> (< * <i>h₁orǵ^hi-</i>), koreň * <i>h₁erǵ^h-</i> "o samcovi – kryť samicu, kopulovať", porov. chet. <i>ark-</i> "vyskakovať na samicu, kopulovať", rus. dial. <i>jerznáť</i> "triasť sa", o-stupeň gr. <i>ὄρχεομαι</i> "tancovať" lit. <i>eržilas</i> , <i>aržilas</i> je derivát zo subs. * <i>aržis</i> , <i>-ies</i> "jadro, semenník", etymol. význam "zvieratá majúce semenníky, zvieratá používané na množenie", rovnakého pôvodu aj lit. <i>aržus</i> , <i>eržus</i> "žiadostivý, chtivý"	
Derksen	z lit. <i>aržus</i> "žiadostivý, chtivý" < ide. * <i>h₁orǵ^h-</i> (porov. gr. <i>ὄρχεις</i> "semenníky", av. <i>arəzi</i> "t. i.", stisl. <i>argr</i> "nemravný, perverzný, libidinosus, mulierosus")	

Etymológia týchto slov je priehľadná. Všetci sa zhodujú, z akého základu lit. *eržilas*, *aržilas* a lot. *ērzelis* vychádzajú (i keď sa objavilo aj iné spájanie, s poľ. *rzeźwy*, *rzeški* "rezký, svieži", toto vyvrátené), demonštrujú na príkladoch, ktoré vznikli z rovnakého koreňa v iných ide.

⁹³ Būga (1958, str. 186, 1961, str. 780), Fraenkel (1962, str. 123), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 149), Karulis (2001, str. 271), Smoczyński (2007, str. 24), Derksen (2015, str. 157)

jazykoch. Sémantická stránka slova tiež objasnená: žrebec o význame "zvíra majúce semenníky, zvíra používané na množenie". Bližšia rekonštrukcia: slová vznikli pridaním sufixu k pôvodnému *aržis < ide. *orǵhi- *h₁orǵ^h- / *h₁orǵ^hi-.

T. 4 lit. *krosnis*, lot. *krāsns*⁹⁴

lit. <i>krósnis</i> (var. <i>krósnė</i>)	"pec, kachle"	pr. <i>stabni</i>
lot. <i>krāsns</i> (var. <i>krāsne</i>)		
Būga	význam lit. <i>krosnis</i> "pec" a "kamenná pec" sa vyvinul zo staršieho významu "hromada, kopa kamenia", keďže pec v skutočnosti bola tvorená kopou kameňov, a teda v žiadnom prípade nemôžeme dávať do etym. súvislosti lit. <i>krosnis</i> "pec, kachle" s lit. <i>karštas</i> , lot. <i>karsts</i> "horúci" vo východolit. dial. nachádzame aj slovo lit. <i>krūsnis</i> ⁹⁵ "hromada, kopa kamenia", ktoré pravdepodobne spolu s nem. <i>hrausī</i> " (stisl. <i>hreysar</i> "t. i." : dnem. <i>rūse</i> "t. i.") súvisia so slovesami lit. <i>krauti</i> "hromadiť, vŕšiť", lot. <i>kraut</i> "vŕšiť, dávať na kopu" : stisl. <i>hraun</i> "hromada, kopa kameňov", <i>hrūga</i> "hromada, kopa", sl. <i>kryti</i> "kryť", <i>krovъ</i> "pokrývka, strecha", ak lit. <i>krū-snis</i> vzniklo z <i>krau-ti</i> , tak lit. <i>krosnis</i> vzniklo z * <i>kroti</i> , ktoré sa zachovalo v lot. <i>krāt</i> "kopiť, hromadiť, zbierať"	
Fraenkel	slová súvisia s lot. <i>krāt</i> , <i>krāstīt</i> "kopiť, hromadiť, zbierať", porov. podobný význam lit. <i>kriautis</i> "udiareň" : lit. <i>krauti</i> "nahromadiť, nakopiť"	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>krauti</i> "hromadiť, vŕšiť"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>krauti</i> , lot. <i>kraut</i> "hromadiť, vŕšiť", lot. <i>krāt</i> "kopiť, hromadiť, zbierať", lit. <i>krūva</i> "hromada", lit. <i>krūvis</i> "náklad, záťaž", lit. <i>krovīnys</i> "náklad"	
Karulis	rovnakého pôvodu ako lot. <i>krāt</i> "kopiť, hromadiť, zbierať", odvodené z tohto slovesa sufixom <i>-sn-</i> alebo z paralelnej formy tohto slovesa * <i>krāst</i> > * <i>krāsnis</i> > lot. <i>krāsns</i> , význam: "kopa, hromada (kameňov)"	
Smoczyński	derivát so sufixom <i>-sni-</i> zo slovesa * <i>kroti</i> , * <i>kroju</i> , * <i>krojau</i> "skladať na kopu, ukladať", pričom * <i>krā-</i> pochádza z ide. * <i>kreh₂-</i> "hromadiť, skladať", porov. lot. <i>krāt</i> "kopiť, hromadiť, zbierať", stisl. <i>ukradŏ</i> , <i>ukrasti</i> "ukradnúť", rus. <i>kradŭ</i> , <i>krastb</i> < * <i>krā-de-</i> < ide. * <i>kreh₂-d^he-</i> , čoho etym. význam je vlastne "odložiť niečo pre seba".	

⁹⁴ Būga (1959, str. 201), Fraenkel (1962, str. 301), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 166), Karulis (2001, str. 419), Smoczyński (2007, str. 317), Derksen (2015, str. 260).

⁹⁵ lit. *krūsnis* si vypožičali aj Gudovia (*krusznia*) a Poliaci (*krusznia*, *krusnia*).

Derksen	podľa neho toto slovo správne etymologizoval Būga, pretože môže byť doložený význam lit. <i>krosnis</i> , ako "kamenná pec", dáva do príbuznosti s lot. <i>krāt</i> "kopiť, zhromažďovať, zbierať" a prasl. <i>*kràsti</i> "kradnúť"
---------	--

Všetci súhlasia s etymológiou, s ktorou prišiel ako prvý Būga, že lit. *krosnis*, lot. *krāsns* sú odvodené (sufixálne) od pôvodného slovesa **kroti*, ktorý zostal zachovaný v lit. *krauti* "hromadiť, všíť" a lot. *krāt* "kopiť, zhromažďovať, zbierať". Sémantická stránka slova tiež objasnená: pec o význame "kopa, hromada kameňov". Bližšia rekonštrukcia: predpokladané sloveso **kroti* < **krā-* < **kreh₂-*.

T. 5 lit. *lietus*, lot. *lietus*⁹⁶

lit. <i>lietùs</i> (var. <i>lytùs</i>)	"dážď"	pr. <i>aglo</i>
lot. <i>liētus</i> (var. <i>līts</i>)		
Fraenkel	súvisia s lit. <i>lyti</i> , lot. <i>līt</i> "pršať" a lit. <i>lieti</i> , lot. <i>liet</i> "liať"	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>lieti</i> "liať", <i>lyti</i> "pršať"	
Sabaliauskas	spája s lit. <i>lieti</i> "liať", <i>lyti</i> "pršať", <i>laistyti</i> "zalievať, polievať"	
Karulis	narev. <i>lets</i> (<i>liets?</i>) "dážď" z rovnakého koreňa ako lot. <i>liet</i> "liať", <i>līt</i> "pršať" rekonštrukcia: ide. <i>*l̥ēi-</i> "liať, tiecť" (pravdepodobne s <i>*leH-</i>) > vlit. <i>*lie-</i> > lot. <i>liet</i>	
Smoczyński	súvisí so slovesami lit. <i>lyti</i> , <i>lieti</i> , vzhľadom k tomu, že sufixom <i>-tus</i> sa zvyčajne netvorí nominál z koreňa, treba zrejme vychádzať zo substantivizovaného adjektíva <i>*lýtas</i> < <i>*liH-tó-</i> "vyliaty", potom "liatie, lejak", a predpokladať, že <i>-tas</i> sa transformoval podľa vzoru produktívnych adjektív na <i>-ùs</i> ⁹⁷ , porov. lot. <i>līts</i> "dážď", forma <i>lietus</i> je najmladšia pretože <i>ie</i> odkazuje, že došlo k vyrovnaniu podľa slovesa <i>lieti</i>	
Derksen	spája s lit. <i>lieti</i> "pršať" < baltosl. <i>*l(e/o)ṛi-</i> (porov. prasl. <i>*liti</i> "liať", rus. <i>lít'</i> , čes. <i>líti</i> , atď.) < ide. <i>*lh₃-(e)i-</i>	

⁹⁶ ⁹⁶ Fraenkel (1962, str. 377), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 137), Karulis (2001, str. 529), Smoczyński (2007, str. 352-3), Derksen (2015, str. 285).

⁹⁷ porovnaj lit. *rūstus* povedľa staršieho *rūstas* "naštvaný, zlostný"

Etymológia týchto slov, zdá sa, je z väčšej časti jasná. Slová sú spájané s lit. *lieti*, lot. *liet* "liat" a lit. *lyti*, lot. *līt* "pršať". Zo sémantického hľadiska je jasné, ako dážď súvisí s liatím a pršaním. Smoczyński objasňuje, že by mohlo ísť o substantivizované adjektívum, ktorého význam sa postupne zovšeobecnil, z pôvodného "vyliatie" → "lejak" → "dážď". Bližšia rekonštrukcia rekonštrukcia koreňa opäť s viacerými variantami: **lejH-* / **lh₃-(e)i-* / **leH-*.

T. 6 lit. *mēldas*, lot. *mēldi*⁹⁸

lit. <i>mēldas</i> (var. <i>mēldas</i> , <i>maīdas</i> , <i>mēldà</i> , <i>mēlda</i> , <i>maīda</i> , <i>maldà</i> , <i>máudas</i> , <i>maūdas</i>)	"škripinec (<i>Schoenoplectus</i> , <i>Scirpus Lacustris</i>)"	pr. <i>bleusky</i>
lot. <i>mēldi</i> (var. <i>mēldri</i> , <i>mēldri</i> , <i>mēldri</i>)		
Būga	lit. <i>mēldas</i> , <i>mēldaī</i> alebo <i>maīdas</i> , <i>maldai</i> "Scirpus": srb. <i>mlēdan</i> "slabý, chudý" zo sl. <i>mēldьnъ</i> // sl. <i>molďь</i> "mladý", rus. <i>молодой</i>	
Fraenkel	lit. <i>mēldas</i> , lot. <i>mēldi</i> "Scirpus, iuncus" ďalej súvisí so slovami lit. <i>mēldimas</i> "modlenie, vzývanie" a <i>mēlsti dievą</i> "vzývať boha", pričom tieto slová majú súvis so slovami označujúcimi "mäkkosť" alebo "ohybnosť", porov. lat. <i>mollis</i> "mäkký, ohybný, pružný", skr. <i>mṛdúh</i> "mäkký, ovädnutý, príjemný", gr. <i>μάλαχος</i> "t. i.", gót. <i>mildeis</i> "milý, príjemný", sthnem. <i>milti</i> "priateľský, dobrý, milý, štedrý", ír. <i>mēld</i> , <i>mēldach</i> "milý, príjemný, obľúbený"	
Zinkevičius	z koreňa <i>*mēld(h)-</i> "mäknúť, stávať sa mäkkým"; porov. tiež stbulh. <i>mladъ</i> , rus. <i>molodoj</i> , poľ. <i>mlody</i> etc. "mladý", srbochorv. <i>mlēdan</i> "chudý, suchý, slabý, útlý, vpadnutý" (< <i>mēlsti</i>)	
Sabaliauskas	z ide. koreňa <i>*mēldh-</i> "mäknúť, stávať sa mäkkým"	
Karulis	spájané s ide. koreňom <i>*mel-d-</i> "mäkký", porov. lat. <i>mollis</i> "mäkký, pružný"	
Smoczyński	ide. <i>*mēld(h)-</i> (< <i>*mel-</i> "(roz)tlačiť, (roz)mliaždiť, (sa)berzt, mlátiť, mliet", z čoho aj lot. <i>malt</i> "mliet") → adj. "drobný, krehký, mäkký"	
	slovo bolo zrejme pôvodne adjektívom s paralelnými formami (s a bez <i>-r-</i>), porov. nem. <i>mild</i> "jemný, milý, vľúdny, milosrdný" : stisl. <i>mildr-</i> "milý, milosrdný", iným vysvetlením formy s <i>-r-</i> je, že toto sa tam objavilo vplyvom lot. <i>stiebrs</i> "stonka"	
	z ide. <i>*mēld^h-</i> "mäknúť, stávať sa mäkkým"	

⁹⁸ Būga (1959, str. 166, 211), Fraenkel (1962, str. 431), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 157), Karulis (2001, str. 580), Smoczyński (2007, str. 386).

	spája na jednej strane s prasl. * <i>molď</i> "mladý, nedozretý" (stsl. <i>mladŭ, mlada</i> , rus. <i>mólod, molodá</i> , poľ. <i>mlody, mloda</i>), na druhej strane so stpr. <i>malda-</i> "mladý" (<i>mal dai</i> – Voc. pl., <i>maldans</i> – Acc. pl., <i>maldenikis</i> "dieťa", <i>maldūnin</i> – Dat. sg., <i>malnijks</i> "deti", <i>malnijkix</i> "dieťaťko", <i>malnijkikamans</i> – Dat. pl.)
--	---

Na etymológii tohto slova sa všetci zhodujú. Lit. *meldas*, lot. *meldi* je z koreňa, z ktorého pochádzajú aj mnohé slová v iných ide. jazykoch, súvisiace s tou istou vlastnosťou (mäkkosťou), na základe ktorej vznikol aj názov tejto rastliny v litovčine a lotyštine. Bližšia rekonštrukcia koreňa : ide. **mel-d-* / **meld*^(h)-.

T. 7 lit. *pagalys*, lot. *pagale*⁹⁹

lit. <i>pagalỹs</i>	"palica"	pr. <i>luckis</i>
lot. <i>pagale</i>		
Fraenkel	rovnako ako lit. <i>pagal</i> "podľa" zložené z <i>pa-</i> a lit. <i>galas</i> "koniec" dnes vo význame "poleno, kyjak, obušok, bakuľa, palica"	
Sabaliauskas	<i>pa</i> "po" + lit. <i>galas</i> "koniec", rovnako ako lit. <i>pagaliau</i> "nakoniec", <i>pagal</i> "podľa"	
Karulis	odvodené z lot. <i>gals</i> "koniec" a <i>pa-</i> tu o význame "pod", toto slovo malo prvotný význam "časť kmeňa stromu v jeho spodnej časti, pri konci"	

⁹⁹ Fraenkel (1962, str. 523), Sabaliauskas (1990, str. 167), Karulis (2001, str. 641).

T. 8 lit. *piktas*, lot. *pikts*¹⁰⁰

lit. <i>piktas</i>		"zlý, zlostný, hnevny"	pr. <i>wargs</i>
lot. <i>pikts</i>			
Būga	lit. <i>peikti</i> "karhať, hrešiť", <i>piktas</i> "zlý, zlostný, hnevny", <i>pykti</i> "hnevať sa, zlostiť sa", <i>paikas</i> "stupídny, hlúpy", <i>pikulas</i> "čert" sú z rovnakého koreňa <i>peik-</i> / <i>poik-</i> / <i>pik-</i>		
Fraenkel	lit. <i>piktas</i> bolo pôvodne part. pas. prét. z lit. <i>peikti</i> "karhať, hrešiť" sa v slabom stupni izolovalo, paralelne porov. lit. <i>tvirtas</i> "tvrdý, pevný" : <i>tverti</i> "chytiť, držať, spevniť, zviazať", <i>tvertas</i> "spevnený, zviazaný"		
Zinkevičius	spájané s lit. <i>peikti</i> "karhať, hrešiť", <i>pykti</i> "hnevať sa, zlostiť sa", <i>paikas</i> "stupídny, hlúpy"		
Sabaliauskas	z rovnakého koreňa ako lit. <i>pykti</i> "hnevať sa", <i>peikti</i> "karhať, hrešiť", <i>paikas</i> "stupídny, hlúpy", pr. <i>paikemmai</i> "klameme, podvádzame", ďalej spájané s gót. <i>faih</i> "podvod, podfuk", stnem. auk. <i>feihhan</i> a skr. <i>písunah</i> "zlý, ten, kto ohovára, očierňuje" koreň <i>pyk-</i> je neokoreň (<i>pyksta</i> < * <i>piksta</i> < = * <i>pinkt-sta</i> < = * <i>pi-n-cta</i>), koreň <i>peik-</i> je sekundárna forma z * <i>piek-</i> , bližšie nejasné		
Karulis	ide. * <i>peik-</i> / * <i>peiĝ-</i> "nepriateľsky naladený" (porov. stnem. <i>fēhida</i> "nenávisť, zlosť, spor, roztržka", nem. <i>Fehde</i> "spor, roztržka, (stredoveký) boj, vojna"), lat. <i>piget</i> "nepáči sa, vyvoláva odpor, nenávisť"), vedľa paralelné formy s -k-, balt. * <i>peik-</i> : * <i>pīk-</i> , z čoho lot. <i>pīkt</i> , lit. <i>pykti</i> "hnevať sa, zlostiť sa", pôvodná forma týchto slovies pravdepodobne <i>pikt</i> , adj. <i>pikts</i> part. pas. prét.		
Smoczyński	lit. <i>peikti</i> (<i>peik-</i> < <i>piek-</i>) "karhať, hrešiť", zánikový stupeň <i>pik-</i> : lit. <i>piktas</i> , lot. <i>pikts</i> "zlý, zlostný, hnevny"		
Derksen	lit. <i>piktas</i> , lot. <i>pikts</i> – zánikový stupeň, s plným stupňom lit. <i>peikti</i> "karhať, hrešiť", <i>paikas</i> "stupídny, hlúpy", lot. <i>paik</i> "rozmazaný, zhýčkaný"		

Tieto slová sú zaradené do etymologického hniezda, v ktorom sú slová s rôznymi obmenami toho istého koreňa – *pik-* (zánikový stupeň), *peik-* (z pôvodného **piek-*), *paik-* (o-stupeň), *pyk-* (neokoreň). Lit. *piktas*, lot. *pikts* sa vo svojom význame ustálilo ako samostatný lexém z pasívneho préteritného participia pôvodného slovesa, z ktorého sa vyvinulo aj lot. *pīkt* a lit. *pykti* "hnevať sa, zlostiť sa". Bližšia rekonštrukcia koreňa: balt. **peik-* : **pīk-* < ide. **peik-* / **peiĝ-*.

¹⁰⁰ Būga (1959, str. 78), Fraenkel (1962, str. 589), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 175), Karulis (2001, str. 681), Smoczyński (2007, str. 446), Derksen (2015, str. 355).

T. 9 lit. *rogès*, lot. *ragavas*¹⁰¹

lit. <i>rõgès</i> (var. <i>ragès</i> , <i>ragos</i> , <i>ragutès</i> , <i>rõgos</i> ¹⁰²)	"sane"	pr. <i>slayo</i>
lot. <i>ragavas</i> (var. <i>raguvas</i> , <i>ragus</i> , <i>reguvas</i> ,)		
Būga	lit. <i>ragas</i> , lot. <i>rags</i> , pr. <i>ragis</i> , sl. <i>rogъ</i> "roh" : lit. <i>ragès</i> , <i>rogès</i> , lot. <i>ragus</i> , <i>ragavas</i> "sane" dlhé <i>ā</i> nachádzame v lit. <i>rogès</i> a lot. <i>rādzītē</i> "rúčka, rukovät'", pri <i>rag-</i> a <i>rāg-</i> v baltských jazykoch existovala aj paralelná forma s krátkym <i>e</i> : lot. <i>regavas</i> baltského pôvodu sú aj fín. <i>reki</i> , východokarel., est. <i>regi</i> , vót. <i>reči</i> , liv. <i>reggōs</i> , <i>regš</i> , lap. <i>raekka</i> "sane"	
Fraenkel	spájané s lit. <i>ragas</i> , lot. <i>rags</i> "roh" baltského pôvodu aj fín. <i>reki</i> , est. <i>regi</i> , liv. <i>reggōs</i> , <i>regš</i> , pol. dial. <i>ragucie</i> "sane"	
Zinkevičius	z lit. <i>ragas</i> "roh"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>ragas</i> , lot. <i>rags</i> , pr. <i>ragis</i> , keďže zakončenie saní sa ponáša na zvieracie rohy ¹⁰³	
Karulis	derivát z lot. <i>rags</i> "roh", podľa tvaru zakončenia saní	
Smoczyński	derivát z lit. <i>ragas</i> "roh", morféom <i>rog-</i> vznikol z <i>*rāg-</i> , čo je zdĺžený stupeň z <i>rag-</i> , ktoré nachádzame práve v slove lit. <i>ragas</i> , prvotný etym. význam pravdepodobne označoval to, ako vyzerá zakončenie saní – podobá sa na rohy, porov. sl. <i>sani</i> "sane", ktoré vzniklo z prasl. <i>*šāna</i> "rebrá, kosti na boku tela" rekonštrukcia <i>*rag-</i> (v <i>ragas</i>): balt.-sl. neologizmus z ide. <i>*reg^h-</i>	

Etymológiu týchto slov môžeme považovať za objasnenú. Všetci etymológovia sa zhodujú na tom, že lit. *rogès*, lot. *ragavas* sú odvodené zo spoločného balto-slovanského slova lit. *ragas*, lot. *rags*, pr. *ragis*, sl. *rogъ* atď. Sémantická stránka slov je objasnená tým, že sane svoje pomenovanie získali na základe prenesenej podobnosti – zakončenie saní v tvare rohu. Bližšia rekonštrukcia: balt.-sl. **rag-* < ide. **reg^h-*.

¹⁰¹ Būga (1959, str. 267, 533; 1961, str. 495), Fraenkel (1965, str. 685), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 168), Karulis (2001, str. 733), Smoczyński (2007, str. 519).

¹⁰² dialekt, význam "veľké sane"

¹⁰³ baltského pôvodu je aj fín. *reki*, est. *regi*, kar. *olon*, est. *regi*, vad. *reči*, lyb. *reggōs*, *regš*, lap. *raekka* "sane"

T. 10 lit. *ruduo*, lot. *rudens*¹⁰⁴

lit. <i>ruduõ</i>	"jeseň"	pr. <i>assanis</i>
lot. <i>rudens</i>		
Fraenkel	pozri pod heslom <i>rudas</i>	
Sabaliauskas	lit. a lot. názov pre jeseň vznikli z lit. <i>rudas</i> , lot. <i>ruds</i> "hnedý, ryšavý, hrdzavočervený", keďže jeseň je "čas, kedy sa začervenajú, zhnednú polia a listy stromov", je však možné, ako by dokazoval aj pr. názov, že starí Balti mohli to obdobie, kedy sa žne, nazývať jedným názvom a neskoršiu časť jesene, keď sa mení farba rastlín, mohli nazývať iným názvom, pričom následne si západní Balti (Prusi) osvojili ten prvý, a východní (Lit. a Lot.) druhý názov	
Karulis	derivát z adjektíva lot. <i>ruds</i> "hnedý, červenohnedý", pretože listy majú na jeseň červenohnedú farbu v lotyštine zaniklo staré označenie pre jeseň, ktoré sa zhodovalo s pr. <i>assanis</i> , rus. <i>осень</i>	
Smoczyński	súvisí s lit. adj. <i>rudas</i> "hnedý, ryšavý, hrdzavočervený" a slovesami <i>rudėti</i> "hnednúť", <i>ruduoti</i> "stávať sa alebo javiť sa hnedým". jeseň je teda "čas, kedy to, čo bolo predtým zelené, sa stáva hnedým".	
Derksen	koreň <i>*h₁rud^h</i> - (porov. lit. <i>raudas</i> "červenkastý, červeno-hnedý" a <i>rudas</i> "hnedý, ryšavý, hrdzavočervený")	
Mažiulis	pr. <i>*asanis</i> < balt.-sl. <i>*esen-</i> "obdobie žatvy, prvá časť jesene, keď sa ešte nemení farba lístia", ktoré sa v západobalt. a sl. jazykoch zmenilo na <i>*esen</i> , a vo východobalt. jazykoch bolo vytlačené slovom <i>*ruden-</i> "druhá časť jesene, obdobie, keď sa mení farba listov" – tu sa možno sufix <i>-en-</i> objavil práve vplyvom balt.-sl. <i>*es-en-</i>	

Etymológiu týchto slov možno považovať za priehľadnú. Pomenovanie pre jeseň vo východobaltských jazykoch vzniklo od pomenovania farby, ktorá je pre toto ročné obdobie charakteristická. Lit. *ruduo*, lot. *rudens* je teda odvodené z lit. *rudas*, lot. *ruds* "hnedý, hrdzavočervený, hnedočervený", a teda jeseň o význame "obdobie, kedy všetko zhnedne a sčervená". Pre bližšiu rekonštrukciu koreňa viď. lit. *rudas*, lot. *ruds*.

¹⁰⁴ Fraenkel (1965, str. 745), Sabaliauskas (1990, str. 162; 1994, str. 292-3), Karulis (2001, str. 767), Smoczyński (2007, str. 522), Derksen (2015, str.), Mažiulis (2013, str. 48).

T. 11 lit. *siena*, lot. *siēna*¹⁰⁵

lit. <i>siena</i>		"stena, múr, hranica"	pr. <i>seydis</i>
lot. <i>siēna</i>			
Būga		z balt. <i>sein:ā</i> : lot. <i>siet</i> , lit. <i>siēti</i> "spájať, viazať" z balt. <i>*seīteī</i>	
Fraenkel		slová patria k lit. <i>sieti</i> , lot. <i>siet</i> "spájať, viazať", pochádzajú z balt. formy <i>seī</i> popri <i>sēi</i> , s rovnakým formantom vznikli: av. <i>hinu-</i> "putá, okovy", ír. <i>sin</i> "obojok, náhrdelník", stisl. <i>sin</i> a sthnem. <i>senawa</i> "šľacha, väz" iná teória: spájané s koreňom <i>*sēi-</i> "siať" a porovnávané so skr. <i>sīrā-</i> "pluh, radlica", <i>sīmā</i> "hranica, medza, pás", <i>sītā</i> "brázda" baltského pôvodu sú aj fín. <i>seina</i> , est. <i>sein</i> , liv. <i>saina</i> "stena"	
Zinkevičius		spájané s lit. <i>sieti</i> "spájať, viazať"	
Sabaliauskas		rovnakého pôvodu ako lit. <i>sieti</i> a lot. <i>siet</i> "spájať, viazať", lit. <i>sija</i> "trám, brvno", lit. <i>saitas</i> "spojenie, šnúra", kvôli sémantike porov. nem. <i>Wand</i> "stena" : <i>winen</i> "motať, viť, krčiť" boli aj snahy pôvod tohto slova spájať s rus. <i>стена</i> , poľ. <i>ściana</i> "stena", ale aj s gót. <i>stains</i> "kameň", nem. <i>der Stein</i> a ang. <i>stone</i> "kameň", pretože prvotný význam tohto slova mohol byť "kamenná stena, múr", oveľa pravdepodobnejšie spojenie so slovesami lit. <i>sieti</i> , lot. <i>siet</i> , pretože Balti v skutočnosti nestavali tvrdé kamenné steny, ale steny boli väčšinou upletené z prútia či tvorené zviazanými brvnami.	
Karulis		derivát zo slovesa lot. <i>siet</i> vo význame "plest" pôvodný význam tohto slova je "pletivo, sieťovina", porov. av. <i>hinu-</i> "putá, okovy", strír. <i>sīn</i> "reťaz, kravata", čo poukazuje na to, že steny boli pôvodne spletené, uvité z konárov a vetví a potreté hlinenou vrstvou, kvôli významu porov. nem. <i>Wand</i> "stena" : <i>winden</i> "viť, pliesť" kvôli spojitosti "viť, pliesť" a "stavať niečo, budovať" porov. rus. <i>плетý</i> "pletiem, viniem" : <i>плотник</i> "tesár" lat. <i>texere</i> "viť, pliesť, tkať" a zároveň "stavať"	
Smoczyński		najpravdepodobnejšie sa jedná o neokoreň <i>sien-</i> , vyabstrahovaný z prez. <i>sienu</i> slovesa <i>sieti</i> "spájať, viazať" (< balt. <i>*seih₂-</i> < <i>*sih₂-</i> (zánikový stupeň) < ide. <i>*seh₂-</i> "viazať")	

Etymológiu týchto slov už pravdepodobne môžeme považovať za objasnenú. Hoci sa vyskytli aj nejaké iné teórie, nie sú všeobecne prijímané a všetci sa prikláňajú k variantu, že lit. *siena*,

¹⁰⁵ Būga (1959, str. 402), Fraenkel (1965, str. 782), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 168; 1994, str. 313), Karulis (2001, str. 811), Smoczyński (2007, str. 547).

lot. *siena* súvisia s lit. *sieti*, lot. *siet* "spájať, viazať, pliesť", čo je možné argumentovať aj sémanticky, pretože steny Balti pôvodne nestavali z kameňa, ale budovali ich spájaním, viazaním drevených brvien alebo pletením prútia či iných podobných materiálov.

5.2.2 Menej priehľadné etymológie:

T. 12 lit. *adata*, lot. *adata*¹⁰⁶

lit. <i>ãdata</i> (var. <i>adatà</i> , <i>ãdita</i> , <i>ãdeta</i>)	"ihla"	pr. <i>ayculo</i>
lot. <i>adata</i>		
Fraenkel	spája s lit. <i>adyti</i> , lot. <i>adīt</i> "pliešť, šit'", možno príbuzné s lit. <i>eglė</i> , lot. <i>egle</i> , rus. <i>jelb</i> , poľ. <i>jodla</i> "smrek, jedľa", nejasné	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>adyti</i> , lot. <i>adīt</i> "pliešť, šit'", snaha spájať s ide. <i>*edh-</i> "ostrý, špicatý, majúci hrot", z rovnakého koreňa aj lit. <i>eglė</i> , lot. <i>egle</i> , pr. <i>addle</i> "smrek, jedľa"	
Karulis	ide. koreň <i>*edh-</i> "ostrý, špicatý", z ktorého je aj lot. <i>egle</i> "smrek, jedľa" rekonštrukcia <i>*edh-</i> : <i>*odh-</i> > balt. <i>*ad-</i> > lot. <i>adata</i> "ihla", <i>adīt</i> "pliešť, šit'"	
Smoczyński	derivát postverbálny z lit. <i>adyti</i> , lot. <i>adīt</i> "pliešť, šit'" koreň <i>ad-</i> : ide. <i>*h₂ed^(h)-?</i> <i>*Hod^(h)-?</i>	
Derksen	spája s lit. <i>adyti</i> "pliešť, šit'", ale spojenie s lit. <i>eglė</i> "smrek, jedľa" je podľa neho síce sémanticky atraktívne, ale nedáva zmysel vzhľadom k lat. <i>ebulus</i> , <i>ebulum</i> "baza chabzdová (<i>Sambucus edulum</i>)"	

Etymológiu týchto slov môžeme považovať za sčasti objasnenú. Etymológovia sa zhodujú, že lit. *adata*, lot. *adata* sú odvodené zo sloviac lit. *adyti*, lot. *adīt* "pliešť". Po sémantickej stránke dáva zmysel, že názov pre ihlu je odvodený od činnosti, ktorá s týmto nástrojom vykonáva. Nie je však isté, či sú tieto slová príbuzné s lit. *egle*, lot. *egle*, pr. *addle*. Bližšia rekonštrukcia koreňa má tiež rôzne varianty: balt. *ad-* < **edh-* / **h₂ed^(h)-* / **Hod^(h)-*.

¹⁰⁶ Fraenkel (1962, str. 1), Sabaliauskas (1990, str. 163), Karulis (2001, str. 56), Smoczyński (2007, str. 3), Derksen (2015, str. 43).

T. 13 lit. *kailis*, *kailiniai*, lot. *kailis*¹⁰⁷

lit. <i>káilis</i> , <i>kailiniai</i>	"srst', kožušina"	pr. <i>kisses</i> "kožušina",
lot. <i>kailis</i>		<i>stordo</i> , <i>scordo</i> "chlpatá koža, srst'"
Fraenkel	slová patria k lot. <i>kails</i> "nahý, holý", porov. pr. <i>nognan</i> "koža", vo vzťahu k lit. <i>nuogas</i> , lot. <i>nuogs</i> "nahý, holý"	
Zinkevičius	možno súvisí s lot. <i>kails</i> "nahý, holý"	
Sabaliauskas	spájané s lot. <i>kails</i> "nahý, holý" – neisté spojenie, no asi existuje isté prepojenie medzi pojmami "srst'" a "nahý, holý", porov. pr. <i>nognan</i> "koža" a slovo rovnakého koreňa, lit. <i>nuogas</i> "nahý, holý"	
Karulis	lit. <i>kailis</i> "koža" spája s lot. <i>kails</i> "nahý, holý", z čoho je odvodené lot. <i>kailis</i> "ovčia kožušina, obnosený kožuch" z ide. <i>*(s)kei-</i> "rezať, deliť, oddeľovať", kvôli významu porov. gr. <i>dérō</i> "deriem, trhám" : <i>dérma</i> "koža" prenesenie významu "koža" → "nahý", porov. pr. <i>nognan</i> "koža" : odv. lot. <i>nogs</i> "nahý"	
Smoczyński	1) možno ide o alternant na o-stupeň s s-mobile <i>*(s)kāil-C</i> z <i>*(s)kīl-C</i> , porov. lit. <i>skelti</i> "štiepať, kresať (oheň)", intrans. <i>skilti</i> , stškan. <i>skilja</i> "oddeliť, odlišiť", koreň <i>*skelh₂-</i> / <i>*sklh₂-</i> , etym. význam "to, čo je zdraté, oddelené od mäsa", porov. lot. <i>kails</i> "nahý, holý" 2) iná možnosť: deverbálna formácia od koreňa <i>*k^(u)ejH-</i> , bez objasnenia významu <i>kailiniai</i> - derivát so sufixom <i>-iniai-</i> z <i>kailis</i> "koža zvierat'a"	

Na etymológii týchto slov sa etymológovia viac-menej zhodujú. Lit. *kailis* (so sufixom: *kailiniai*) a lot. *kailis* spájajú s lot. *kails* "nahý, holý", kde zrejme došlo k preneseniu pôvodného významu z "koža" na "nahý, holý". Takýto výklad však nie je istý. Bližšia rekonštrukcia koreňa by mohla byť **skelh₂-* / **sklh₂-* alebo **(s)kei-*, pričom by sa potom "koža, kožušina" dala vyložiť ako to, čo je "odrezané, oddelené", ak si uvedomíme, na aké účely bola zvieracia koža využívaná. Iná možnosť rekonštruovať koreň ako **k^(u)ejH-*, k tomu však viac neuvedené.

¹⁰⁷ Fraenkel (1962, str. 202), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 165), Karulis (2001, str. 367), Smoczyński (2007, str. 243).

T. 14 lit. *kalvis*, lot. *kalvis*, *kalejs*¹⁰⁸

lit. <i>kálvis</i>	"kováč"	pr. <i>wutris</i>
lot. <i>kalējs</i> , <i>kaļvis</i>		
Būga	sufix -vij- / -vja- v nasledujúcich slovách: lit. <i>kalvis</i> , lot. <i>kalvis</i>	
Fraenkel	patrí ku skupine slov okolo lit. <i>kalti</i> , lot. <i>kalt</i> "kuť, vtĺkať, vbíjať, vytesať"	
Zinkevičius	pr. <i>wutris</i> , lit. <i>kálvis</i> , lot. <i>kalējs</i>	
Karulis	derivát z lot. <i>kalt</i> , lit. <i>kalti</i> "kuť, vtĺkať, vbíjať, vytesať" ide. *kel- "biť, tĺcť, mlátiť, sekať"	
Smoczyński	1) derivát z lit. <i>kalvė</i> "kováčna, kováčska dielňa" so sufixom -ja- s etym. významom "spojený s kováčskou dielňou" 2) derivát z lit. <i>kalti</i> "kuť, vtĺkať, vbíjať, vytesať" so sufixom -vja- lot. <i>kalējs</i> považuje za nominálny derivát s o-stupňom z lit. <i>kálti</i> , lot. <i>kaļt</i> "kuť, kovať" < ide. <i>kelh₂</i> - "biť, udierať"	
Derksen	derivát z lit. <i>kálti</i> "kuť, vtĺkať, vbíjať, vytesať" (< balt.-sl. *kolʔ-, porov. stsl. <i>klati</i> "zabiť", rus. <i>kolót</i> "pichať, bodat', sekať", čes. <i>kláti</i> "bodat', biť, zabiť", atď. < z ide. *kolH-, porov. lat. <i>calamitas</i> "škoda")	

Lit. *kalvis* má v lotyšštině dva ekvivalenty: *kalvis* a *kalejs*. Niektorí z autorov ako zodpovedajúci ekvivalent k litovskému uvádzajú jedno, iní druhé lotyšské slovo. Etymológia týchto slov je priehľadná do tej miery, že všetci rovnako tvrdia, že pochádzajú z rovnakého koreňa *kal-*. Pokiaľ však ide o rekonštrukciu konkrétneho slovotvorného postupu, názory sa tu rôznia, vidíme že niekto odvodzuje od slovesa vyjadrujúce činnosť kováča: *kalti* (+ sufix -vja-), a niekto od miesta pôsobenia kováča: *kalvė* (+ sufix -ja). Aj čo sa týka bližšej rekonštrukcie koreňa, sú tu rôzne varianty: *kel- / *kelh₂ - / *kolH-.

¹⁰⁸ Būga (1958, str. 177-8), Fraenkel (1962, str. 211), Zinkevičius (1984, str. 245), Karulis (2001, str. 373), Smoczyński (2007, str. 251), Derksen (2015, str. 222).

T. 15 lit. *laikas*, lot. *laiks*¹⁰⁹

lit. <i>laikas</i>	"čas"	pr. <i>kērdan</i>
lot. <i>laīks</i>		
Būga	príklady striedania ide. <i>ei//oi</i> : lit. <i>liēkas</i> "prebytočný, zbytočný" // lit. <i>laīkas</i> , gr. <i>λοιπός</i>	
Fraenkel	patrí k slovám okolo lit. <i>likti</i> , patrí sem ešte aj lit. <i>laikštis</i> "nadbytok, prebytok, blahobyť" lit. <i>laikas</i> , lot. <i>laiks</i> je substantivizované adjektívum o význame "zvyšný, zbytočný"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>likti</i> , lot. <i>likt</i> "zostávať", pr. <i>palīnka</i> "zostáva"	
Karulis	<p>narev. <i>ajki</i> (< *<i>laiki</i>) odvodené zo slovesa lot. <i>likt</i> "zostávať", sémantika vysvetľovaná rôzne:</p> <p>1) tradične, že lot. <i>laiks</i> bolo adjektívum, ktorého forma a význam zodpovedali slovu lot. <i>lieks</i> "to, čo je viac než je nevyhnutné, potrebné, čo zvyšuje" a bolo identické s gr. <i>loipós</i> (< *<i>loik^h-os</i>) "to, čo ostáva nad", porov. lit. <i>atlaikas</i>, <i>atlaika</i>, lot. <i>atlieka</i> "zvyšok, odpad"</p> <p>2) intrans. od slovesa lot. <i>likt</i> "zostávať" vo význame "nechať, zanechať (nad, navyše)" → trans. "nechať, zanechať, umiestniť niekam", iterat. a durat. lot. <i>laicīt</i>, *<i>laikāt</i> "ponechať dlhý čas, šetriť, uchovávať", z toho by lot. <i>laiks</i> bolo interpretované ako "to, čo je zamýšľané, predpokladané, vopred určené" (porov. vo folklóre <i>laiki</i> "sviatok", čiže "určený deň, kedy sa slávi"), postupne sa význam slova ešte rozširoval a vyjadroval určitú udalosť (<i>kāzu laiks</i> "čas svadby"), stav (<i>slimības laiks</i> "čas choroby"), obdobie (<i>kara laiks</i> "obdobie vojny") a nakoniec v najvyššom stupni abstraktnosti súvisel s dynamickým vnímaním bytia, pretože čas je v jazyku symbolom premenlivého bytia (<i>laiks skrien</i> "čas letí", <i>lēni velkas laiks</i> "pomaly sa vlečie čas"), hypotézu o tom, že prvotný význam času bol "určený okamih, určený, konkrétny deň" podporuje aj existencia adv. <i>laikā</i> "načas, včas"</p> <p>v každom prípade sémantickým základom slova <i>laiks</i> "čas" nie je pojem času ako takého, ale postoj ľudí k praktickým veciam a javom každodenného života</p>	
Smoczyński	derivát s o-stupňom z lit. <i>likti</i> "zostávať" (< ide. * <i>leik^h-</i> / * <i>lik^h-</i> "zostať, zostávať"), etym. význam "zostávajúci čas"	
Derksen	z ide. * <i>loik^v-óm</i> (porov. gr. <i>λοιπόν</i> "zostatok") samozrejme, tento baltský a grécky výraz by mohli byť dve nezávislé formácie	

¹⁰⁹ Būga (1959, str. 560), Fraenkel (1962, str. 331), Sabaliauskas (1990, str. 179), Karulis (2001, str. 487), Smoczyński (2007, str. 333), Derksen (2015, str. 269).

porov. lit. <i>likti</i> "zostávať"
metatónia v lot. <i>laiks</i> poukazuje na pôvodný (oxyton) neuter

Tieto slová sú tradične spájané so slovesami lit. *likti*, lot. *likt* "zostávať", pričom by prvotný význam lit. *laikas*, lot. *laiks* "čas" mohol byť užší, t. j. "čas, ktorý zostáva". Karulis ponúka z rovnakého zákadu (lit. *likti*, lot. *likt* "zostávať") aj iné sémantické vysvetlenie. Keďže tieto slová neužívame len vo význame istého času, ktorý zostáva, ale aj vo význame obdobia, v ktorom sa deje niečo špecifické, mohol prvotný význam času byť "konkrétny čas, okamih, obdobie", resp. "čas, ktorý sme si na niečo nechali, čas na niečo určený". Ak slová vyložíme v súvislosti so slovesami lit. *likti*, lot. *likt* "zostávať", mohli by byť v takom prípade príbuzné s gr. *λοιπόν* "zostatok", a išlo by teda o slová staršie (rekonštrukcia ide. **loik^w-óm*). Tieto nápadne podobné slová však mohli vzniknúť aj nezávisle na sebe v litovčine a lotyštine na jednej strane, a v gréčtine na strane druhej.

T. 16 lit. *linksmas*, lot. *līksms*¹¹⁰

lit. <i>liņksmas</i> (var. <i>linksmàs</i>)	"veselý"	pr. <i>wessals</i>
lot. <i>līksms</i> (var. <i>līksms</i> , <i>līksms</i>)		
Fraenkel	patria k lit. <i>lenkti</i> "ohýbať, krčiť", <i>linkti</i> "kloniť sa, mať sklon k", atď.	
Zinkevičius	možno súvisí s lit. <i>linkti</i> "kloniť sa, mať sklon k", neisté spojenie	
Sabaliauskas	toto slovo by mohlo súvisieť s lit. <i>linkti</i> "kloniť sa, mať sklon k", <i>lenkti</i> "ohýbať, krčiť", <i>linkėti</i> "želať" a ďalšími slovami s týmto koreňom	
Karulis	súvisí s lot. <i>līkt</i> "kloniť sa, mať sklon k", predtým "kloniť sa, mať sklon k" súviselo s "zaujímať sa, byť naklonený, sľubný, nádejný", takýto význam súvisel s dobrou náladou a z toho vzniklo <i>līksms</i> vo význame "taký, ktorý vzbudzuje dobrú náladu; veselý, radostný" rekonštrukcia: ide. <i>*lenk-</i> "ohýbať, krčiť" > balt. <i>*link-</i> > lot. <i>līk-</i> > <i>līksms</i> "veselý"	
Smoczyński	ide o derivát so sufixom <i>-ma-</i> z neokoreňa <i>links</i> ¹¹¹ (préz. <i>linksta</i> od <i>linkti</i> "kloniť sa, mať sklon k"), etym. význam "ohybný, pružný"	

¹¹⁰ Būga (1959, str. 421), Fraenkel (1962, str. 374), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 174; 1994, str. 201), Karulis (2001, str. 535), Smoczyński (2007, str. 357).

¹¹¹ formálne paralely: lit. *rūksmas* "dymenie, čmudenie" <= *rūksta* "dymí, čmudí", lit. *vyksmas* "dianie" <= *vyksta* "deje sa, koná sa"

Spočiatku neisté spájanie týchto slov so slovami lit. *linkti*, lot. *līkt* "kloniť sa, mať sklon k" Smoczyński formálne vysvetľuje. To, ako sa mohol vyvinuť význam adjektív lit. *linksmas* a lot. *līksmas* do dnešnej podoby v spojitosti s týmito slovesami, sa snaží objasniť len Karulis. Smoczyńskim navrhovaný pôvodný význam "ohybný, pružný" by si možno žiadal ešte doplňujúce vysvetlenie.

T. 17 lit. *meluoti*, lot. *melot*¹¹²

lit. <i>melúoti</i>	"klamať"	pr. <i>mēntimai</i> "klameme"
lot. <i>meluôt</i>		
Fraenkel	patrí k lit. <i>melas</i> "lož, klamstvo"	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>melas</i> "lož, klamstvo" a ďalšími slovami z rovnakého koreňa (ako napr. toch. A <i>smale</i> "lož, klamstvo", gr. <i>μέλεος</i> "zbytočný, márný", ír. <i>mell</i> "vina, chyba" atď.	
Karulis	spájané so strír. <i>mell</i> "chyba, mylná predstava, blud", gr. <i>méleos</i> "zbytočný, márný", toch. A <i>smale</i> "lož, klamstvo" toho istého pôvodu ako lot. <i>malt</i> "mlieť", rekonštrukcia <i>*melt</i> "mlieť" > subs. lot. <i>meli</i> "lož, klamstvo" > verb. lot. <i>melot</i> "klamať" aj sloveso lot. <i>malt</i> "mlieť" sa môže chápať vo význame "tárať, kecať, mlieť dve na tri" (rovnako v ruštine <i>молоть</i> "mlieť" prenesene "tárať, kecať") subst. <i>meli</i> pôvodne označovalo niečo nadrobno rozdrvené, rozomleté, porov. rus. <i>mel</i> "krieda", <i>мелкий</i> "drobný, nepatrný", nem. <i>Mehl</i> "múka, múčka", čiže "lož, klamstvo" môžeme interpretovať ako "to, čo je nepatrné, nepodstatné, čo nakoniec nepoviem"	
Smoczyński	lit. <i>meluoti</i> , lot. <i>melot</i> "klamať" je denominatívum z <i>mel-</i> : lit. <i>melas</i> "lož, klamstvo"	

Etymológia týchto slov je priehľadná, no len do istej miery. Všeobecne sa má za to, že slová sú, logicky, z rovnakého koreňa ako lit. *melas*, lot. *meli* "lož, klamstvo". Lit. *melas* a lot. *meli* sú slová veľmi staré, nachádzame ich aj v iných jazykoch v zodpovedajúcich podobách. Hlbšiu etymológiu však nemožno jednoznačne určiť. Väčšinou ju považujú za ďalej nejasnú, jediný Karulis dáva koreň *mel-* do súvislosti s lit. *malti*, lot. *malt* "mlieť", čo vysvetľuje aj zo sémantického hľadiska.

¹¹² Fraenkel (1965, str. 430), Zinkevičius (1984, str. 335), Karulis (2001, str. 581), Smoczyński (2007, str. 385).

T. 18 lit. *žal(k)tys*, lot. *zalktis*¹¹³

lit. <i>žal(k)tỹs</i> (var. <i>žalktis</i> , <i>žalktýčia</i> , <i>želektỹs</i>)		
lot. <i>zalktis</i> (var. <i>zalktis</i> , <i>zalsis</i> , <i>zalksnis</i> , <i>zalksis</i> , <i>zaltis</i>)	"užovka (<i>Natrix</i>)"	pr. <i>anxdris</i>
Būga	lit. <i>žaltys</i> nemohlo vzniknúť zo <i>žalktys</i> , obe formy ako s <i>k</i> , tak i bez neho, sú rovnako staré, porov. lot. <i>smil-tis</i> ~ <i>smilk-tis</i> (: lit. <i>smėlys</i>) "piesok"	
Fraenkel	čo sa týka tvarov s <i>-k-</i> , vyskytujú sa tu rozdielne názory, jedni tento tvar považujú za vzniknutý z tvaru <i>žalktys</i> (stratou <i>-k-</i>), iní oba tvary považujú za rovnocenné a rovnako staré (podobne ako lit. <i>smiltis</i> , lot. <i>smilts</i> vedľa lot. <i>smilkts</i>) patrí ku skupine slov okolo lit. <i>žalias</i> "zelený", <i>želti</i> "rásť, zelenat' sa"	
Zinkevičius	možno súvisí s lit. <i>žalias</i> "zelený" – neisté	
Sabaliauskas	litovskí etymológovia sa prikláňajú k názoru, že slovo súvisí s lit. <i>žalias</i> a lot. <i>zaļš</i> "zelený"	
Karulis	z rovnakého koreňa ako lot. <i>zalgot</i> "blikat', lesknúť sa, meniť sa (o farbách)", <i>zelt</i> "zelenat' sa" dial. forma <i>zalksis</i> je mladší výtvar než ostatné (vznikla z Gen. <i>zalkša</i>) názov pre tohto hada vznikol na základe farby jeho tela, ktorá sa na slnku mení, získava rozličné odtiene	
Smoczyński	porov. lot. <i>zaltis</i> a <i>zalktis</i> "had", výskyt variantu <i>žalktỹs</i> a ďalších foriem so sufixom <i>-ek-</i> ako <i>žalektỹs</i> , <i>želektỹs</i> naznačujú, že forma <i>žaltys</i> je najmladšia, a vznikla zo slova <i>žalktys</i> cez zjednodušenie skupiny <i>-lkt-</i> , vzniknutej následkom synkopy trojslabičného <i>žalektys</i> , pri takomto objasnení však predstavuje komplikáciu absencia paralelného prípadu, kde by sa pridával sufix <i>-ty</i> k forme na <i>-ek-</i> (porov. lit. <i>lydeka</i> "šťuka", <i>peleka</i> , <i>pelekas</i> "plutva") odvodené z adjektíva lit. <i>žalias</i> "zelený"	

Etymológiu týchto slov môžeme považovať za vcelku priehľadnú. Etymológovia sa zhodujú, z akého základu vznikli - z lit. *žalias* a lot. *zaļš* "zelený", takže užovka pravdepodobne vo východobaltských jazykoch získala pomenovanie na základe svojej farby a jej premenlivosti (lot. *zalgot* "blikat', lesknúť sa, meniť sa (o farbách)"). Ďalej sa však nezhodujú na tom, ako sa tu objavili varianty s a bez *-k-*. Na to existujú nasledujúce názory : 1) obe formy v litovčine

¹¹³ Būga (1958, str. 383), Fraenkel (1962, str. 1288), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 154), Karulis (2001, str. 1182), Smoczyński (2007, str. 773).

vznikli paralelne, sú teda rovnako staré, 2) forma bez *-k-* vznikla v litovčine neskôr zjednodušením skupiny *-lkt-*.

5.2.3 Nepriehľadné etymológie:

T. 19 lit. *blezdinga*, lot. *bezdelīga*¹¹⁴

lit. dial. <i>blezdingà</i> (var. <i>blēzdinga</i> , <i>blēzdingē</i> , <i>blezdingē</i>) lot. <i>bezdelīga</i> (var. <i>bezdelinga</i>)	"lastovička (<i>Hirundo</i>)"	pr. <i>smicuto</i>
Fraenkel	lot. <i>bezdelīga</i> , <i>bezdelinga</i> vznikli možno disimiláciou z <i>*blezdelīga</i> , vyskytol sa aj tvar <i>blezdinga</i> , kt. vznikol kontamináciou slova <i>blezdinga</i> so slovom <i>kregždė</i> , <i>kregždinga</i> , <i>kregždingala</i> "lastovička (<i>Hirundo</i>)"	
Zinkevičius	lot. <i>bezdelīga</i> < <i>*blezdelinga</i> , inak pôvod nejasný	
Karulis	rekonštrukcia: základná forma <i>*blezde</i> (porov. lit. <i>blezdė</i> "luskáč (<i>Vincetoxicum officinale</i>)", iný názov tejto rastliny je aj <i>kregždūnė</i> , <i>kregždė</i>) > <i>*blezdele</i> , <i>blezd(n)inga</i> (> <i>*blezdīga</i>), kontamináciou vzniklo <i>blezdelinga</i> > <i>*blezdelīga</i> > disimiláciou vzniklo lot. <i>bezdelīga</i> vysvetlenie základnej formy: 1) odvodené zo slovesa <i>*blezt</i> "túlať sa, blúdiť, pobehovať, poletovať" (porov. lit. <i>blezgė</i> (< <i>blezdė</i> ?) "ľahkomyselná, neposedná, prelietavá žena", <i>blezėna</i> "neseriózna, nepokojná žena", lot. <i>blezeris</i> "tulák, lenivý poval'ač, hazardér, uličník", <i>blezis</i> "lenivec"), v tom prípade by názov tohto vtáka charakterizoval jeho neposednosť, že poletuje sem a tam 2) forma <i>blez-</i> možno z <i>melz-</i> (< <i>*mlez-</i>), porov. lot. <i>melzt</i> "rýchlo bežať, utekať"	
Smoczyński	lexém <i>blezd-</i> je úplne izolovaný, ak predpokladáme, že vznikol zo zmeny <i>pl-</i> > <i>bl-</i> (<i>plezd-</i> > <i>blezd-</i>), bolo by možné predpokladať súvis medzi názvom lastovičky a slovesom lit. <i>plezdėti</i> , var. <i>plazdėti</i> "trepať, trepotať krídlami, plachtiť, lietať", rekonštrukcia: <i>*plezd-inga</i> < <i>*plazd-inga</i> , etym. význam "plachtiaci vták", sufix <i>-inga</i> sa opakuje i v ďalších: lit. <i>kregždinga</i> "lastovička" (var. ku <i>kregždė</i> "lastovička") lot. <i>bezdelīga</i> je považované za transformáciu formy <i>*blezdīga</i> (= lit. <i>blezdinga</i>) vplyvom spojenia s iným slovom podobnej formy lot. <i>bezdelēt</i> "púšťať plyny, vulg.	

¹¹⁴ Fraenkel (1962, str. 49), Zinkevičius (1984, str. 334), Karulis (2001, str. 127), Smoczyński (2007, str. 64).

	prdieť", absencia doložených tvarov pre slovesá <i>†plezdēt, †plazdēt</i> oslabuje takúto hypotézu
--	--

Lot. *bezdelīga* "lastovička" zodpovedá lit. *blezdinga*, čo je dialektový variant pre označenie tohto vtáka, vyskytujúci sa povedľa bežného lit. *kregždė*. Etymológia týchto slov nie je jasná. Ako došlo k miernej odlišnosti medzi lit. *blezdinga* a lot. *bezdelīga*, je vyššie objasnené. Nejasný však zostáva koreň týchto slov, pretože ho nie je možné jednoznačne z niečoho odvodiť. Existujú tu tri teórie, a síce, že základná forma **blezde* 1) vychádza z koreňa zaniknutého slovesa **blezt* "túlať sa, blúdiť, pobeňovať, poletovať" alebo 2) vychádza z koreňa slovesa lot. *melzt* "rýchlo bežať, utekať" alebo 3) by mohla súvisieť so slovesami lit. *plezdėti*, var. *plazdėti* "trepať, trepotať krídlami, plachtiť, lietať". Tak či onak, zdá sa, že všetky tieto teórie sa prikláňajú k variantu, že názov tohto vtáka by mohol súvisieť so spôsobom jeho pohybu.

T. 20 lit. *daryti*, lot. *darīt*¹¹⁵

lit. <i>daryti</i>	"robiť"	pr. <i>seggīt</i>
lot. <i>darīt</i>		
	rôzne etymológie:	
	1) kauzatívum z lit. <i>derėti</i> "hodiť sa, vyhovovať, byť vhodným, užitočným", porov. skr. <i>dhārma-</i> "predpis, zákon", <i>dhārman-</i> "t. i." <i>dhārāyati</i> , av. <i>dārayeiti</i> "drží", lat. <i>firmus</i> "pevný, silný"	
Fraenkel	2) spájané s čes. <i>zdařiti se, podařiti se</i> , poľ. <i>zdarzyć się</i>	
	3) spájané s rus. <i>даръ</i> "dar"	
	4) spájané s lit. <i>dirti</i> "trhať, drať, škrabať", <i>dirva</i> "orná pôda", lot. <i>darījums</i> "lúka vzniknutá vyrúbaním stromov", lit. <i>daryti žuvis</i> "pitvať rybu", lot. <i>darināt</i> vo význame "rezať", <i>cirvi darināt</i> "ostríť, brúsiť sekeru", pôvodne "robiť sekeru takou, že seká", porov. lit. <i>daryti</i> vo význame "otvoriť" (lit. <i>atidaryti</i>) a "zatvoriť" (lit. <i>uždaryti</i>)	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>derėti</i> "hodiť sa, vyhovovať, byť vhodným, užitočným"	
Sabaliauskas	1) spolu s lit. <i>derėti</i> a lot. <i>derēt</i> "hodiť sa, vyhovovať, byť vhodným, užitočným" z ide. koreňa <i>*dher-</i> "držať, podopierať", porov. skr. <i>dhārāyati</i> "drží, nesie", lat. <i>firmus</i> "silný"	

¹¹⁵ Fraenkel (1962, str. 83), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 182), Karulis (2001, str. 201), Smoczyński (2007, str. 93), Derksen (2015, str. 116).

	2) súvisí s lit. <i>dirti</i> "trhať, drať, škrabať"
Karulis	1) ide. * <i>der-</i> "trhať, šklbať, štiepiť" (z toho aj lot. <i>derēt</i> "hodiť sa, vyhovovať, vychádzať"), kvôli významu porov. nem. <i>schaffen</i> "fungovať, konať, pracovať" z ide. *(<i>s</i>) <i>kep-</i> "rezať, krájať, strihať", lot. <i>darīt</i> je iteratív z pôvodného * <i>dert</i> vývoj významu: "trhať, štiepiť" → "sekať" (porov. lot. <i>darināt</i> "spraviť, vyrobiť, pripraviť") → "pripravovať drevo na pílenie; pripravovať pre rôzne tesárske a stolárske činnosti" → "pripravovať" → "robiť, pracovať, vykonávať, venovať sa" 2) ide. * <i>dher-</i> "držať, podopierať", porov. lat. <i>firmus</i> "pevný, silný"
Smoczyński	kauzatívum s o-stupňom z lit. <i>derėti</i> "hodiť sa, vyhovovať, byť vhodným, užitočným", etym. význam <i>dar-y-</i> by bol "robiť prínosným, užitočným", indoirán. náprotivky odkazujú na ide. * <i>d^her-</i> o význame "silne držať, fixovať", porov. av. <i>dərətā</i> "udržiava, udržiava", skr. <i>dādhāra</i> "podopierať, podporovať", na čo nadväzujú slovesá s prefixami ako lit. <i>padaryti</i> "urobiť", <i>atidaryti</i> "otvoriť", atď.
Derksen	súvisí s lit. <i>derėti</i> "hodiť sa, vyhovovať, byť vhodným, užitočným", z ide. * <i>d^hor-eie</i> , porov. skr. <i>dhārāyati</i> "držať"

K týmto slovám existuje niekoľko rozličných etymológií. Najčastejšie sa opakujú dva varianty, že základ tohto slova je ide. **der-* "trhať, drať, šklbať, štiepiť" (lit. *dirti*, lot. *dirāt*) alebo, že základom je ide. **dher-* "silne držať, fixovať, podopierať" (lit. *derėti*, lot. *derēt*).

T. 21 lit. *dešra*, lot. *desa*¹¹⁶

lit. <i>dešrà</i> (var. <i>dešerà</i> , <i>dekšra</i>)	"saláma, klobása"	pr. <i>laitian</i>
lot. <i>dęsa</i>		
Būga	lit. <i>dešra</i> (var. <i>dešera</i>) "klobása" : lot. <i>desa</i> "t. i." lit. <i>dedešra</i> (var. <i>dedešeras</i>) "slez (<i>Malva</i>)" : lot. <i>dedesina</i> (z lot. <i>dedesa</i>) : lot. <i>dedre</i> "ľaničník (<i>Camelina</i>)" (I 314)	
Fraenkel	lot. <i>dedesa</i> , lit. <i>dedešeras</i> , <i>dedešva</i> "slez (<i>Malva</i>)", strdolnem. <i>dōdder</i> "záružlie (<i>Caltha</i>)", kde ide o zdvojenie kmeňa z lit. <i>deš(e)ra</i> , lot. <i>desa</i> , pretože šešule tejto rastliny pripomínajú malé klobásky	
Zinkevičius	možno súvisí s lit. <i>dedešra</i> a lot. <i>dedesa</i> "slez (<i>Malva</i>)"	

¹¹⁶ Būga (195, str. 314), Fraenkel (1962, str. 85), Zinkevičius (1984, str. 335), Karulis (2001, str. 210), Smoczyński (2007, str. 104).

Karulis	<p>spájané s gót. <i>tagl</i> "vlas, chlpy", stisl. <i>tagl</i> "chlpy koňskej hrivy a chvosta", anglosas. <i>taegl</i>, ang. <i>tail</i> "chvost", sthornem. <i>zagal</i> "chvost, výhonok, vetvička", skr. <i>dašā</i> "strapec tkaniny, knôť lampáša"</p> <p>1) ide. *<i>deġ-</i> "potrhať, rozdziapať, štiepiť, deliť po vláknach" > balt. *<i>deš-</i> > lot. *<i>des-</i>, význam: "vlákno" → "črevo" → "klobása"</p> <p>2) ide. *<i>deġ-</i> "vyzdvihnúť, prijať"</p> <p>z rovnakého koreňa ako lot. <i>desa</i> je aj názov rastliny lot. <i>dedestiņas</i>, dial. <i>dedesas</i> (lit. <i>dedešra</i>) "slez (<i>Malva</i>)"</p>
Smoczyński	<p>sprvu sa ponúka analýza <i>deš-rà</i>, ako denominálna formácia typu lit. <i>taukra</i> "mastnosť pôdy, výživnosť" (derivát z lit. <i>taukai</i> "tuk, sadlo")</p> <p>avšak existencia hovor. foriem <i>dešerà</i>, <i>děšera</i> nás privádza k tomu, že formu <i>dešra</i> možno vysvetliť ako synkopu formy <i>-er-</i>, porov. lit. <i>kaupra</i>, <i>kaupras</i>, <i>kauparas</i> "pahorok" či lit. <i>skiedra</i>, <i>skiedara</i> "trieska"</p> <p>pôvod koreňa <i>deš-</i> však zostáva nejasný</p>

Etymológia týchto slov zostáva nejasná. Nápadne pripomínajú názov rastliny slez (*Malva*) v litovčine a lotyštine (viď. vyššie), pričom by tu mohlo ísť o rovnaký koreň, akurát zdvojený. Takéto spojenie sémanticky odôvodňuje Fraenkel tvrdiac, že plody tejto rastliny pripomínajú malé klobásky, ale bližší pôvod koreňa v takom prípade nejasný. Karulis uvádza možnosti spojenia s úplne inými slovami v iných ide. jazykoch a rekonštruuje homomný koreň **deġ-* o dvoch rôznych významoch: "potrhať, rozdziapať, štiepiť, deliť po vláknach" alebo "vyzdvihnúť, prijať".

T. 22 lit. *didelis*, *didis*, lot. *dižs*¹¹⁷

lit. <i>didelis</i> , <i>dìdis</i> (var. <i>didalis</i> , <i>dìdè</i> (f.), <i>didì</i> (f.), <i>didžià</i> (f.))	"veľký"	pr. <i>debīkan</i>
lot. <i>dižs</i>		
Būga	v jazyku starých Kuršov a Selov sa namiesto adjektíva <i>liels</i> "veľký" používalo slovo * <i>didjas</i> (lit. <i>didis</i>), na jeho mieste Kuršovia a Selovia neskôr vyslovujú <i>dižs</i> , <i>diža</i>	
Fraenkel	možno príbuzné so slovami okolo lit. <i>dailė</i> "výtvarné umenie", gr. <i>δέαται</i> "svieti", stisl. <i>tírr</i> "lesk, jagot", atď. o zdvojenie toho istého koreňa by mohlo ísť v stisl. <i>teitr</i> "veselý, radostný"	

¹¹⁷ Būga (1961, str. 281), Fraenkel (1962, str. 93), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 172), Karulis (2001, str. 222), Smoczyński (2007, str. 107).

Zinkevičius	nejasný pôvod
Sabaliauskas	snaha spájať s lit. <i>dailė</i> "výtvarné umenie" a <i>dailus</i> "prekrásny", ak by táto etymológia bola správna, prvotný význam slova <i>didis</i> by bol "krásneho zjavu, výrazný, žiarivý"
Karulis	1) ide. * <i>dei-</i> : * <i>dī</i> "kývať sa, kolísať sa, víriť; ponáhľať sa, snažiť sa" (z čoho aj lot. <i>diet</i> "skákať"), čiastočnou reduplikáciou tohto koreňa vzniklo balt. * <i>did-is</i> > lot. <i>didis</i> > <i>dižs</i> (-ž- sa objavilo z Gen. * <i>didja</i> > <i>diža</i>) vývoj významu: "kývať sa, kolísať sa, poskakovať, skákať" → "stúpať, dvíhať sa do výšky" → adj. "vysoký, veľký" 2) ide. * <i>dei-</i> : * <i>dī</i> - "svetlo, jasne svietiť, žiarit"
Smoczyński	<i>did-</i> je izolovaná forma, pôvod krátkeho <i>i</i> je ťažké objasniť, mohlo sa vyskytnúť namiesto * <i>dɥd-</i> "skvelý, nádherný, žiariaci, vynikajúci", čo je derivát z prez. na - <i>d-</i> : * <i>dýda</i> alebo * <i>díeda</i> "žiarí, je viditeľný" < ide. * <i>d(e)ih₂-d^he-</i> , porov. gr. <i>δέατο</i> "ukázal sa" (ide. * <i>dejh₂-</i>), <i>δηλος</i> "viditeľný, výrazný" (z * <i>déalos</i>), skr. <i>dīdāya</i> "svieti" (nová forma <i>dīd-</i>)

Etymológia týchto slov nie je jasná, existuje viacero možností. V lotyštine vo význame "veľký" existujú dve slová: *dižs* a *liels*. Dnes je rozšírenejšie *liels*, a *dižs* sa zachovalo predovšetkým už len vo folklóre, takže, ako aj Būga píše, ide o staré pôvodné slovo, ktoré používali aj Selovia a Kuršovia. Jeho pôvod je však neistý. Existujú viaceré možnosti, pričom pri každej z nich by muselo dôjsť k určitému posunu významu od toho pôvodného po dnešný. Prvotný význam "veľký" v litovčine a lotyštine by podľa týchto etymológií mohol byť "krásneho zjavu, výrazný, žiarivý" alebo "stúpajúci, dvíhajúci sa do výšky, vysoký".

T. 23 lit. *diržas*, lot. *dirža*¹¹⁸

lit. <i>diržas</i>	"pás, opasok, remeň"	pr. <i>saninsle</i>
lot. <i>dirža</i> (var. <i>derža</i>)		
Fraenkel	1) spájané so skupinou slov okolo lit. <i>diržti</i> "tvrdnúť", porov. ešte av. <i>darəz-</i> , <i>darəzra-</i> "pevný, silný, poriadny", <i>darəzayeiti</i> "pevne viaže", skr. <i>dīrmhati</i> "t.i.", možno stlat. <i>forctus</i> "mocný, silný, odvážny", osk. <i>fortis</i> "pevný, silný" (tieto by mohli totiž patriť aj k inému kmeňu)	

¹¹⁸ Fraenkel (1962, str. 97), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 164), Smoczyński (2007, str. 116), Derksen (2015, str. 133).

	2) spájané s gót. <i>gáirda</i> "pás, opasok" (za predpokladu metatézy), podľa Fr. toto spojenie však nepravdepodobné
Zinkevičius	spájané s lit. <i>diržti</i> "tvrdnúť"
Sabaliauskas	pravdepodobne spájané s lit. <i>diržti</i> "tvrdnúť", skr. <i>drhyati</i> "je silný", av. <i>dərəz-</i> "popruh, stuha"
Smoczyński	derivát z lit. <i>diržti</i> "tvrdnúť, tuhnúť" < ide. <i>*derǵʰ-</i> / <i>*d̥rǵʰ-</i> , porov. synon. <i>*dregʰ-</i> / <i>*d̥rǵʰ-</i> "držať, udržiavať" (gr. <i>δράσσομαι</i> "chytiť do hrsti, lapiť", stsl. <i>drīžq, drīžati</i> "držať, mať", rus. <i>deržátʹ</i> , poľ. <i>dzierzać, dzierzeć</i> "t. i.")
Derksen	tieto slová nie sú príbuzné s av. <i>dərəz-</i> "putá, okovy" (toto patrí ku koreňu <i>*delǵʰ-</i>) okrem toho, lotyšská prerušovaná intonácia naznačuje, že by tu mohlo ísť o pôvodný akutový koreň považuje za etymologicky nejasné

Má sa za to, že tieto slová by mohli byť odvodené z lit. *diržti* (< ide. **derǵʰ-* / **d̥rǵʰ-*). Tak isto existuje aj teória, že by mohlo byť príbuzné s gót. *gáirda* "pás, opasok", a tým pádom by slovo bolo staršieho pôvodu. Takáto teória však odmietaná. Etymológovia sa nezhodujú v tom, s ktorými inými ide. slovami by slovo mohlo byť v príbuzenstve.

T. 24 lit. *drabužis*, lot. *drēbe*¹¹⁹

lit. <i>drabùžis</i> (var. <i>drebùžis, drabũžis, drobùžis, drobũžis</i>)	"oblečenie, odev, šatstvo"	pr. <i>rūkai</i>
lot. <i>drēbe</i> (?)		
Būga	lit.-sl. slovo <i>drāb-</i> "handra, zdrap" vzniklo z ide. základu <i>derā / derē</i> "drať, trhať, driapať", z kt. vznikli aj nasledujúce: sl. <i>drapati</i> "trhať" : lit. <i>drapana</i> "šatka, handra", <i>drapanos</i> "bielizeň"; lot. <i>drēbe</i> "látka, tkanina, odev" : lit. <i>drabužis</i> "kus oblečenia"; lot. <i>drana</i> "látka, tkanina, šatka, súkno, šatstvo"; sl. <i>drasati, draskati</i> "trhať" : lot. <i>drasāt</i> , lie. <i>dreskiu</i> "škriabem", <i>draskau</i> "trhám, driapem"; lit. <i>drognyš</i> "osýpky"	
Fraenkel	porov. čes. <i>zdraby</i> "handry, zdrapy" a hsrb. <i>draby</i> "všetky druhy oblečenia" súvisí s lit. <i>dirti</i> "drať"	
Zinkevičius	považuje za východobaltské slovo, spája s lit. <i>dirti</i> "drať" a <i>draskyti</i> "trhať, driapať"	

¹¹⁹ Būga (1959, str. 253), Fraenkel (1962, str. 100), Zinkevičius (1984, str. 335), Karulis (2001, str. 228), Smoczyński (2007, str. 126), Derksen (2015, str. 135, 141).

Karulis	<p>spájané s lit. <i>drobė</i> "plátno", hsrb. <i>draby</i> "staré oblečenie, handry", čes. <i>zdraby</i> "handry, zdrapy látky"</p> <p>ide. *<i>der-</i> "trhať, šklbať, štiepiť" s rozšírením koreňa o <i>-b-</i> následne *<i>derb-</i> : *<i>dreb-</i> "trhať, šklbať, štiepiť" (porov. lot. dial. <i>derba</i> "strhaný, vychudnutý človek")</p> <p>význam: "trhať, šklbať" → "drať" (porov. gr. <i>dérma</i> "stiahnutá, odratá koža", <i>dérris</i> "koža; odev, prikrývka z kože")</p> <p>s lot. <i>drēbe</i> porov. dial. <i>drēbt</i> "roztrhať na franforce"</p>
Smoczyński	<p>slová, v ktorých koreňoch alternuje vokalizmus <i>a / o</i> a <i>a / e</i>, ale aj konzonantizmus <i>b / p</i>: <i>drab-</i>, <i>drāb-</i>, <i>dreb-</i> a <i>drap-</i>, <i>drep-</i> : lit. <i>drabanas</i> "handra", lot. <i>drābule</i> "plachta", lot. <i>drēbe</i> "tkanina", <i>drēbes</i> "bielizeň, kus odevu", lit. <i>drabužis</i> povedľa <i>drebužis</i> (a <i>drobūžis</i>) "tkanina, odev, šatstvo" a lit. <i>drapanos</i> povedľa <i>drepenos</i> "bielizeň"</p> <p>1) slová súvisia s lit. <i>dirti</i> (koreň rozšírený o <i>-p-</i>, čo by podporovalo lit. <i>drapati</i>), Sm. vysvetľuje kmeň <i>drab-</i> dvojako:</p> <p>a) ide o <i>o</i>-stupeň z ide. *<i>drep</i> "odtrhnúť, useknúť", kde <i>-b-</i> je sekundárne z prvotného <i>-p-</i> (toto by dokazovala existencia lit. <i>drapanos</i>, <i>drabanos</i> povedľa <i>drepenos</i>)</p> <p>b) <i>drab-</i> možno chápať ako inovatívny zánikový stupeň od stupňa plného <i>drāb-</i> (lit. <i>drobė</i>)</p> <p>2) spomína aj teórie iných, že lit. <i>drap-</i> / <i>drob-</i> sa zlučuje s hsrb. <i>draby</i>, čes. <i>zdrapy</i></p> <p>sufix <i>-už-</i> sa vyskytuje aj v dlhom variante <i>-ūž-</i>, vyskytuje sa aj variant so samohláskou <i>-e-</i> (<i>drebužis</i>), čomu zodpovedá lot. <i>drēbe</i> (ktoré je pravdepodobne spätný derivát typu lit. <i>drapas</i> < <i>drapana</i>), <i>-e-</i> sa v lit. <i>drebužis</i> mohlo objaviť vplyvom lit. <i>drėbėti</i> "triasť sa, chvieť sa"</p>
Derksen	<p>uvádza len litovské slová, príbuzným slovom je hsrb. <i>draby</i> "oblečenie, odev, handry", ktorého koreň korešponduje s lit. <i>drob-</i></p> <p>variant koreňa s <i>p</i>, ako napr. lit. <i>drapanas</i>, môže byť príbuzné s gr. <i>δρέπω</i> "trhať" (< *<i>drep-</i>), porov. tiež rus. dial. <i>drápat</i> "driapať", ssl. <i>drápati</i> "driapať", <i>drpati</i> "trhať"</p>

Etymológia týchto slov je komplikovaná. Zdá sa, že slová súvisia so starým pôvodným koreňom, ktorý sa aj v samotnej litovčine a lotyštine vyskytuje s rôznymi vokalicnými a konzonantnými obmenami. Zaujímavé je, že Derksen lot. *drēbe* neuvádza ako ekvivalent lit. *drabužis*, ale ako zodpovedajúci ekvivalent k lit. *drobė* "plátno". Podľa Smoczyńskeho lot. *drēbe* vzniklo spätnou deriváciou (zrejme teda stratou sufixu *-už-*?) z *e*-variantu koreňa. Okrem toho sa tu vyskytujú názory, že príbuznými slovami sú hsrb. *draby* "staré oblečenie, handry" a čes. *zdraby* "handry, zdrapy látky". Zdá sa, že všetky tieto slová vychádzajú z rovnakého koreňa ide. **der-*, ktorý je rozšírený o *-p-* (*-b-*). Môžeme teda slová považovať za

východobaltské len na základe vlastného sufixu? Ten ale nie je zachovaný v oboch východobaltských jazykoch, avšak ako Sm. píše, v lotyštine pôvodne byť mohol.

T. 25 lit. *giedoti*, lot. *dziedāt*¹²⁰

lit. <i>giedoti</i>	"spievať (aj o vtákoch), kikirikať"	pr. <i>grīmons</i> "spieval" (part. akt. prët. Nom. sg. masc.)
lot. <i>dziedāt</i>		
Fraenkel	porov. skr. <i>gāyati</i> "spievať", <i>gāti</i> "spieva", <i>gītá-</i> "spieval", <i>gātú-</i> , <i>gīti-</i> "spev"	
Sabaliauskas	ďalej spájané s rus. <i>гаять</i> "křkať (o vrane)", skr. <i>gāyati</i> "spievať", toch. A <i>kāk</i> , toch. B <i>kāka</i> "křičí"	
Karulis	strus. <i>гаыту</i> (prasl. <i>*gajati</i>) "krákať, křičať, škřiekať (o vtákoch)", rus. dial. <i>гаять</i> "zívaať, rozprávať, křičať, robiť hluk, křiať, nadávať, pohánať zvieratá", skr. <i>gāyati</i> "spievať", „ <i>gāti</i> "spieva", <i>gītá-</i> "spieval", toch. A <i>kāk</i> , toch. B <i>kāka</i> "křičí" 1) rekonštrukcia: ide. <i>*gē(i)-</i> : <i>*gō(i)-</i> : <i>*gī-</i> s rozšírením <i>-d-</i> : balt. <i>*geid-</i> > lot. <i>dzied-</i> ; zrejme pôvodne existovalo sloveso lot. <i>*dzīst</i> (< <i>*gīd-ti</i> , porov. lit. <i>pragysti</i> , "začať spievať, kikirikať") > lot. <i>dziedāt</i> (iterat. – intens.) 2) alebo ide. <i>*gēi-</i> > východobalt. <i>*gie-</i> , pôvodné sloveso <i>*gieti</i> > lot. <i>dziet</i> , z ktorého bolo odvodené lot. <i>dziesma</i> "pieseň" a lot. <i>dziedāt</i> (iterat.) "spievať"	
Smoczyński	ide. <i>*g^(u)eġH-d^he-</i> koreň <i>*gēġ-C</i> je neokoreň, derivovaným zo zánikového stupňa formy <i>*gī-C</i> < <i>*g^(u)iH-</i> (porov. skr. <i>gītá-</i> "spievaný"), ktorá vznikla metatézou spoluhlásky lrg. z <i>*g^(u)Hi-</i> (zánikový stupeň) < <i>*g^(u)eHġ-</i> (e-stupeň) < <i>*g^(u)eġH-ġe</i> < <i>*g^(u)eHi-</i>	
Derksen	balto-sl. <i>*gaġi-</i> (rus. dial. <i>gājat'</i> "zívaať, hovoriť, křičať, nadávať", strus. <i>gaja</i>), z ide. <i>*g^(u)eHi-</i> , porov. skr. <i>gāyati</i> "spievať", v baltských jazykoch bol tento ide. koreň rozšírený o <i>*-d^(h)</i>	

Pri etymológii týchto slov sa všetci zhodujú, aké ďalšie slová vznikli z toho istého koreňa. Sú to slová v iných ide. jazykoch, ktoré taktiež vyjadrujú činnosti spojenú so spevom, hlasovým prejavom, vydávaním zvukov a často predovšetkým zvukov, ktoré vydávajú vtáky. Tak isto v baltských jazykoch sa tieto slová používajú v zmysle lit. *paukščiai gieda* "vtáky spievajú",

¹²⁰ Fraenkel (1962, str. 150), Sabaliauskas (1990, str. 183), Karulis (2001, str. 250), Smoczyński (2007, str. 176), Derksen (2015, str. 147).

lit. *gaidys gieda* "kohút kikirika", atď. Toto slovo môžeme za východobaltské označiť z dôvodu, že oproti pôvodnému ide. koreňu a jeho obmenám, ktoré nachádzame v iných jazykoch, sa litovské a lotyšské tvary vyznačujú rozšírením *-d-* (lit. *giedoti*, lot. *dziedāt* oproti rus. *аять* a skr. *gāyati*). Existujú však odlišné názory, čo sa týka pôvodu tohto *-d-*. Viacerí uvádzajú, že vo východobaltských jazykoch bol pôvodný koreň rozšírený o *-d-* (*- *d(h)*). Karulis však uvádza aj takú možnosť, že pôvodný východobaltský tvar bol bez tohto rozšírenia (**gie-*), čo by dokazovalo aj lot. *dziesma* "pieseň" (porov. lit. *giesmė*), a lot. *dziedāt* je z neho odvodené ako iteratívum. Bližšia rekonštrukcia koreňa: ide. **gē(i)-* / **g(w)eHi-*.

T. 26 lit. *girdėti*, lot. *dzirdēt*¹²¹

lit. <i>girdėti</i>	"počuť"	pr. <i>kirdītwei</i> "byť počujúci"
lot. <i>dzirdēt</i>		<i>gerdaut</i> "povedať"
Būga	* <i>gařd-sas</i> (porov. lit. <i>balsas</i> , sl. <i>gol-sъ</i> "hlas, zvuk") : lit. <i>girdėti</i> , lot. <i>dzirdēt</i> "počuť" v litovskom (baltskom) prajazyku existovala ešte skupina hlások <i>ts</i> (z <i>t</i> + <i>s</i> alebo <i>d</i> + <i>s</i>); * <i>garsas</i> "zvuk, zvest'" < * <i>gartsas</i> (* <i>gard-sas</i> , porov. <i>girdėti</i> "počuť", <i>gerdas</i> "fáma, zvest', chýr")	
Fraenkel	slová nesúvisia s gr. <i>φράζειν</i> "ukázať, povedať", <i>φράζεσθαι</i> "uvažovať, rozmýšľať, vnímať", ale patria ku koreňu, ktorý nachádzame v lit. <i>girti</i> , lot. <i>dzīrt</i> , pr. <i>girtwei</i> "chváliť"	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>girti</i> "chváliť"	
Sabaliauskas	spája s pr. <i>gerdaut</i> "povedať" ďalej pravdepodobne treba spájať so skupinou slov okolo lit. <i>girti</i> "chváliť"	
Karulis	spája s pr. <i>gerdaut</i> "hovoriť", narev. <i>hirdet</i> (< * <i>girdēt</i>) "počuť", skr. <i>gr̃nāti</i> "volá, chváli", <i>guráte</i> "praje, víta", <i>gīh</i> "krik, rev, oslavovanie, uctievanie" rekonštrukcia: ide. * <i>g^uer-</i> "nechať znieť hlas, chváliť, vítať" > * <i>g^uŕ-</i> > balt. * <i>gir-</i> > lot. <i>dzir-</i> lot. <i>dzirdēt</i> je iterat. od dial. <i>dzirt</i> "sláviť, chváliť, uctievať", <i>dzirst</i> "zachytiť sluchom, počuť", význam: "opakovane chváliť, uctievať" → "zachytiť (sluchom) chválospevy" → "zachytiť sluchom zvuky, hovor, reč, atď."	
Smoczyński	zodpovedajúce ekvivalenty: lot. <i>dzirdēt</i> , stpr. <i>kirdīt</i> , <i>kirdītwei</i>	

¹²¹ Būga (1958, str. 603; 1959, str. 441), Fraenkel (1962, str. 153), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 183), Karulis (2001, str. 256), Smoczyński (2007, str. 182), Derksen (2015, str. 178), Mažiulis (2013, str. 411).

	zrejme súvisí s lit. <i>girti</i> "chváliť", koreň <i>gerd-/gird-</i> zostáva nevyriešený - <i>*g^hérH-</i> alebo <i>*gerd^h-</i> , porov. arm. <i>kardam</i> "volám, nazývam"
Derksen	1) rekonštrukcia koreňa <i>*g^(w)erd^h-</i> "znieť, zvučať", v tom prípade by bolo príbuzné s arm. <i>kardam</i> "volať", porov. so slit. <i>gerdas</i> "zvesť, chýr, posol" a pr. <i>gerdaut</i> "povedať" 2) rekonštrukcia koreňa <i>*g^wrd^h-</i> , ktorý sa vyskytuje povedľa <i>*g^wrH-</i> (lit. <i>girti</i> "chváliť") a <i>*g^wrb^h-</i> (lit. <i>gerbti</i> "ctiť, vážiť si")
Mažiulis	pr. <i>*kirdī-</i> sa javí ako veľmi podobné s lit. <i>girdė-</i> a lot. <i>dzirdē-</i> (líšia sa len počiatočnou guturálou <i>g/k</i>), a preto boli snahy toto pr. slovo čítať ako <i>*girdītvei</i> a tak ho geneticky identifikovať s lit.-lot. "počuť", avšak všeobecne je viac prijímaný názor, že tieto slová sú napriek svojej veľkej podobnosti odlišného pôvodu pr. <i>*kiřdē-(tvei)</i> "byť počujúci" < balt. <i>*kiřd-</i> "stať sa počujúcim" (lit. <i>pakirsti</i> "prebudiť sa"), vedľa toho existovalo aj balt. <i>*keřd-</i> "robiť počujúcim" (lit. <i>kardas</i> "zvuk, ozvena, ohlas")

Pri týchto slovách je niekoľko nejasností. Diskutuje sa, či sú len východobaltského, alebo staršieho, baltského pôvodu. V prušťine nachádzame podobne vyzerajúci slovný základ pr. **kirdī-*, ktorý sa niektorí snažili spájať s lit. *girdėti* a lot. *dzirdēt*, avšak nakoniec sa dospelo k názoru, že tieto slová sú odlišného pôvodu. Ďalej zostáva však koreň *gird-* / *dzirt-* nejasný. Nachádzame k nemu aj ďalšie príbuzné slová s inými ablautovými obmenami, jeho rekonštrukcia však nejasná: **g^uérH-* / **gerd^h-* / **g^(w)erd^h-* / **g^wrd^h-* alebo možno len **g^her-* a slovesá lit. *girdėti*, lot. *dzirdēt* možno v tom prípade považovať za iteratívne slovesá od lit. *girti*, lot. *dzirt*, pr. *girtwei* "chváliť".

T. 27 lit. *kaklas*, lot. *kakls*¹²²

lit. <i>kãklas</i>	"krk"	pr. <i>winsus</i>
lot. <i>kakls</i>	"krk, hrdlo"	
Būga	odvoláva sa na Hirtovu teóriu, že slová lit. <i>kaklas</i> a sl. <i>kolo</i> "koleso" obe vznikli z praformy <i>*k^wok^wolo-</i>	
Fraenkel	ide o zdvojenie ide. koreňa <i>*k^hel-</i> , porov. pr. <i>kelan</i> , sl. <i>kolo</i> "koleso, kruh", skr. <i>cáratī</i> , <i>cakrá-</i> "vozidlo, slnečné koleso, disk", av. <i>čaxra-</i> "koleso", toch. A <i>kukäl</i> , B <i>kokale</i> "vozidlo", gr. <i>κύκλος</i> "kruh, koleso", <i>πέλεσθαι</i> "pohnúť sa", <i>πόλος</i> "hriadel", stang. <i>hweo(h)l</i> "koleso", atď. ďalej sa porovnáva s lat. <i>collus,-um</i> , got. <i>hals</i> "krk" (pri spájaní germ. <i>hals</i> s ide. koreňom <i>*k^hel-</i> predstavujú isté ťažkosti vzťahy guturál; s germ. <i>hals</i> a lat. <i>collus,-um</i> môže byť príbuzné stfríz. <i>heila</i> "krk" (pôvodne z reduplikovaného <i>*hagla</i> , čo by súhlasilo s lit. <i>kaklas</i>) Výrazy pre "krk" by boli teda oddelené od <i>*k^hel-</i>)	
Zinkevičius	z ide. <i>*k^hel-</i> "točiť, otáčať sa"	
Sabaliauskas	spájané s ide. koreňom <i>*k^huel-</i> "točiť, otáčať sa", pretože aj <i>krk</i> je ako nejaká os, na ktorej sa otáča naša hlava z rovnakého koreňa: pr. <i>kelan</i> "koleso", lit. <i>kelys</i> "koleno", rus. <i>колесо</i> "koleso", ang. <i>wheel</i> "t. i.", stisl. <i>hvel</i> "t. i.", ír. <i>cūl</i> "povoz", toch. <i>kokale</i> "t. i.", pretože <i>krk</i> ako aj koleso, sa otáča skupina spoluhlások <i>-kl-</i> v lit. <i>kaklas</i> a lot. <i>kakls</i> vznikla zdvojením kmeňa <i>*k^huel-</i> , porov. iné ide. názvy pre <i>krk</i> nem. <i>der Hals</i> , lat. <i>collus</i>	
Karulis	spája s gót. <i>hals</i> , nem. <i>Hals</i> "krk" ide. <i>*k^hel-</i> "točiť, otáčať sa" (z čoho aj lot. <i>celis</i> "koleno") zdvojenie koreňa <i>*k^hok^hlo-s</i> > balt. <i>*kaklas</i> > lot. <i>kakls</i>	
Smoczyński	ak vychádzame z disimilatívneho zániku <i>l</i> ¹²³ v praforme <i>*kálklas</i> , nájdeme tu nomen instrumenti <i>*k^hólh₁-tlo-</i> z koreňa <i>*k^helh₁</i> "točiť, otáčať sa", porov. skr. <i>cáratī</i> "krúti sa, pohybuje sa", gr. <i>περιτέλλομαι</i> "pohybuje sa dokola", <i>ελέθω</i> "stávam sa, nachádzam sa" < <i>*k^hélh₁-d^he-</i> , pričom etym. význam by bol "tá časť tela, ktorá uvádza hlavu do pohybu", porov. stlat. <i>collus</i> a lat. <i>collum</i> "krk" z <i>*kolso-</i> < <i>*k^holaso-</i> ; gót. <i>hals</i> a nem. <i>Hals</i> "krk" < <i>*k^holh₁-s-o-</i> ; stsl. <i>kolo</i> , <i>kolesi</i> (Loc. sg.) < <i>*k^holh₁-es-</i> ; rus. <i>колёсо</i> "koleso"; gr. <i>πόλος</i> "os, nebeský pól"	

¹²² Būga (1959, str. 245), Fraenkel (1962, str. 205), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 143), Karulis (2001, str. 370), Smoczyński (2007, str. 245), Derksen (2015, str. 220).

¹²³ paralelne napr. lit. *žabalas* < **zlab-alas*, stsl. *modla* < **mold-la*

Derksen	rekonštrukcia: * <i>k^we-k^wl-o-m</i> (skr. <i>cakrā-</i> "koleso", stír. <i>hjól</i> "t. i.", stang. <i>hweohhol</i> , <i>hwēol</i> "t. i.") baltského pôvodu aj fín. <i>kaula</i> , dial. <i>kakla</i> "krk", čo poukazuje na pôvodný stredný rod, okrem toho tu ide o o-kmeň (oproti s-kmeňu v slovanských jaz.) lit. <i>kaklas</i> , lot. <i>kakls</i> je reduplikáciou o-kmeňa
---------	---

K etymológii týchto slov existujú tiež rôzne názory. Časť etymológov sa prikláňa k tomu, že lit. *kaklas* a lot. *kakls* vznikli reduplikáciou pôvodného koreňa **k^wel-* "točiť, otáčať sa" (pretože *krk* predstavuje os, na ktorej sa otáča naša hlava). Reduplikovaný koreň je rekonštruovaný ako **k^wok^wlo-s* alebo **k^we-k^wl-o-m* (neuter). Podľa inej rekonštrukcie slová vznikli ako spojenie koreňa **k^welh₁-* a pôvodného sufixu nomen instrumenti *-tlo-* (*-kla-*), pričom došlo k disimilácii *l* v skupine *-lkl-*, v takom prípade by bol "krk" chápaný ako nástroj, ktorý otáča našou hlavou. A nakoniec pridajme ešte úplne inú etymológiu, ktorej autorom je Kregždys¹²⁴. Podľa neho by lit. *kaklas* mohlo byť tvorené z rovnakého koreňa ako lit. *kakta* "čelo", t. j. **kēk-* / **kōk-* "krčiť, ohýbať", ku ktorému bol pridaný sufix **-lō-*: nomen agentis **kōk-lō-* "ten, ktorý (sa) ohýba".

T. 28 lit. *kaltas*, lot. *kalts*¹²⁵

lit. <i>káltas</i>	"dláto"	pr. <i>dalptan</i>
lot. <i>kalts</i> (var. <i>kàlts</i>)		
Fraenkel	súvisí so skupinou slovík okolo lit. <i>kalti</i> "kuť, biť, vbíjať"	
Zinkevičius	lit. <i>kaltas</i> , lot. <i>kalts</i> vs. pr. <i>dalptan</i> (: stsl. <i>dlato</i>)	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>kalti</i> "kuť, biť, vbíjať" (s tým spájané aj pr. <i>kalte</i> "minca" – prvotný význam pravdepodob. "kus kovu")	
Karulis	odvodené z lot. <i>kalt</i> "kuť, biť, vbíjať", ide o substantivizované part. pas. prété., takže pôvodný význam "to, čo je kované" → "nástroj na kutie, vbíjanie"	
Smoczyński	deverbálne nomen instrumenti ¹²⁶ z lit. <i>kalti</i> "kuť, biť, vbíjať"	

¹²⁴ Kregždys, R.: Baltų kalbų leksinės semantinės gretybės: Paveldėtieji ð / ā kamienų kūno dalių pavadinimai. 2010, str. 118

¹²⁵ Fraenkel (1962, str. 211), Zinkevičius (1984, str. 245), Sabaliauskas (1990, str. 165), Karulis (2001, str. 373), Smoczyński (2007, str. 250), Derksen (2015, str. 221).

¹²⁶ paralela lit. *plāktas* "kladivo" : *plakù* "zatlkam"

Derksen	<p>rekonštruuje baltosl. <i>*kolʔtó</i> (> prasl. <i>*kólťь</i>, napr. rus. dial. <i>kólot</i> "drevené kladivo, ťažká palica", <i>kolóta</i> "cep, mlat", strus. <i>kolotъ</i> "ubíjačka", srbochorv. <i>kláto</i> "klada okolo krku alebo nôh dobytky", čes. <i>klát</i> "úľ, kus dreva okolo krku psa, klada, klát")</p> <p>finálna laryngála koreňa bola stratená v polohe pred prízvukom v substantíve <i>kolʔtó</i> alebo <i>kolʔťь</i></p> <p>vo východobalt. formách nedochádza k metatónii, ktorá je charakteristická pre deriváty so sufixom <i>-to</i> a akútovým koreňom</p> <p>vzhľadom na početné pruské deriváty su sufixom <i>-tan</i> (napr. <i>dalptan</i> "razidlo"), vznikol tento sufix zrejme v neskorom balto-slovanskom období, v takom prípade východobalt. stav vychádza z redistribúcie intonácie podľa prozodických vlastností koreňa (lit. <i>kálti</i>, lot. <i>kaļt</i>)</p>
Mažiulis	<p>pr. <i>dalptan</i> zodpovedá sl. <i>*dolьto</i> (čes. <i>dláto</i> a i.) resp. <i>*delьto</i> (bulh. <i>длемо</i> a i.), porov. taký istý derivát (ale z iného slova) východobalt. <i>*káltã</i> (lit. <i>kaltas</i>, lot. <i>kalts</i>) < <i>*kal-</i> "kovať"</p>

Slová, ktoré v litovčine a lotyštine označujú dláto, súvisia s označením činnosti, na ktorú je tento nástroj používaný, a sú teda pomocou sufixu odvodené zo slovesa lit. *kalti*, lot. *kalt* "kuť, biť, vbíjať". Lit. *kaltas* a lot. *kalts* vznikli takým istým spôsobom (s takým istým sufixom), ako aj označenie tohto nástroja v jazykoch slovanských (sl. **dolьto*, **delьto*) a v pruštine (pr. *dalptan*), akurát z iného základu. Aj podľa Derksena je rozšírenie tohto sufixu prvok neskorého balto-slovanského obdobia. Poukazuje však aj na slovanské slová s rovnakým sufixom a z rovnakého základu – rekonštruuje baltosl. **kolʔtó*. Je teda možné na základe takejto rekonštrukcie slová považovať za spoločné balto-slovanské?

T. 29 lit. *karklas*, lot. *kārklis*¹²⁷

lit. <i>kařklas</i>	"vřba (<i>Salix</i>)"	pr. <i>apewitwo</i>
lot. <i>kārklis</i>		
Būga	sufix <i>-kla-</i> (= ide. <i>-tlo-</i>) v substantívach: <i>ginklai, tinklai, karklai, ženklai,....</i> lit. <i>karklas</i> môže byť z rovnakého koreňa ako lit. <i>karklēs</i> "brána, vráta", ktoré je z koreňa <i>ker-</i> , <i>karg-</i> : lit. <i>kergti</i> "nepevne zviazať, zľahka prichytiť, nepevne tkať", <i>kargyti</i> "pliešť, viť", pretože vřba je materiál vhodný na pletenie, vitie	
Fraenkel	1) súvisí s lit. <i>karklēs</i> , lot. <i>karkles</i> "dvere, brána, vráta" (< <i>*karg-klēs</i>), príbuzné s lit. <i>kergti</i> "nepevne zviazať, zľahka prichytiť, nepevne tkať" (toto vysvetlenie podľa F. najpravdepodobnejšie) <i>-kl-</i> v lit. <i>karklas</i> a <i>karklēs</i> pochádza z pôvodného <i>-tl-</i> , a slová súvisia so skr. <i>křnāti</i> "pletie, vinie", <i>crāti</i> "prichytáva k sebe", gót. <i>haúrds</i> "dvere", stsas. <i>hurth</i> "sieť, pletivo", pr. <i>korto</i> "háj, lesík", gr. <i>κάρταλος</i> "prútie, kôš", <i>κύρτος</i> "trstinové pletivo", lat. <i>crātis</i> "pletivo, výplet" 2) súvisí s lit. <i>karti</i> , lot. <i>kart</i> "vešať", zrejme kvôli tomu, že pre vřbu su charakteristické konáre, kt. visia zhora nadol, ďalej s lit. <i>prakartas</i> "jasle, koryto", pr. <i>pracartis</i> "koryto", lit. <i>karda, karna</i> "vrbové lyko"	
Zinkevičius	nejasný pôvod	
Sabaliauskas	snaha spájať so skr. <i>křnāti</i> "otáča, pletie, vinie" neisté spájanie s lit. <i>karklēs</i> "brána, vráta", <i>kargyti</i> "pliešť, viť", <i>kargoti</i> "zle, nedôkladne tkať"	
Smoczyński	degeminácia <i>*kark-kl-</i> z <i>*karg-kl-</i> ¹²⁸ , derivát s o-stupňom zo slovesa lit. <i>kergti</i> "spájať, zviazať; pripustiť (o zvieratách)"	

Opakujú sa dve rozličné teórie o pôvode lit. *karklas*, lot. *kārklis*: 1) súvisia s lit. *karklēs* "brána, vráta", *kargyti* "pliešť, viť", *kargoti* "zle, nedôkladne tkať", *kergti* "nepevne zviazať, zľahka prichytiť, nepevne tkať", a to vo význame, že vřba je vhodným materiálom pre takéto činnosti alebo 2) súvisia s lit. *karti*, lot. *kart* "vešať" kvôli charakteristickým ovisnutým konárom vřby.

¹²⁷ Būga (1959, str. 153; 1961, str. 710), Fraenkel (1962, str. 222), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 156), Smoczyński (2007, str. 257).

¹²⁸ podobne vznikli napr. lit. *auklē* "pestúnka" < **auk-klē* < **aug-klē* < *aug-ti* "rásť" či lit. *žirklēs* "nožnice" < **žirk-kl-* < **žirg-kl-* < *žirg-* < *žerg-ti* "rozkročiť sa"

T. 30 lit. *kēlias*, lot. *ceļš*¹²⁹

lit. <i>kēlias</i> (var. <i>kēlis</i>)	"cesta"	pr. <i>pintis</i>
lot. <i>ceļš</i>		
Fraenkel	1) možno súvisí s gr. <i>κέλευθος</i> "cesta" 2) patrí ku skupine slov okolo lit. <i>kelti</i> "zdvíhať, pohybovať niečím, vzniesť, vyvolať", porov. nem. <i>Weg</i> "cesta" : <i>bewegen</i> "hýbať, pohybovať niečím"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>kelti</i> , lot. <i>celt</i> "zdvíhať, pohybovať niečím, vzniesť, vyvolať,..."	
Karulis	spája s gr. <i>κέλευθος</i> "cesta" z ide. * <i>kel-</i> (z čoho aj lot. <i>celt</i> "zdvíhať, pohybovať niečím, vzniesť, vyvolať") sémantický výklad: 1) staré cesty zvyčajne viedli cez lesy a močiare, zvyčajne smerovali nahor, k vysokým miestam a vyššie miesta boli často označované slovami s koreňom * <i>kel-</i> (napr. lot. <i>kalns</i> "hora, vrch") 2) alebo vo význame "vyvolať, začať" a "viest", s týmto pojmom sa pôvodne v povedomí spájala cesta a cestovanie, porov. ide. * <i>ueġh-</i> "pohybovať, viesť, ísť" : nem. <i>Weg</i> "cesta", gr. <i>κελεύω</i> "vzbudzujem, vyvolávam" : <i>κέλευθος</i> "cesta, cestička, cestovanie"	
Smoczyński	derivát so sufixom <i>-ja-</i> z * <i>kelas</i> < * <i>k^uélh₁-o-</i> , etym. význam "cesta, ktorou sa hnal dobytok na pastvu" ¹³⁰ , táto deverbálna forma súvisela so zaniknutým slovesom * <i>kélti</i> "pohnúť niečím, dať do pohybu, otočiť", porov. skr. <i>cáрати</i> "pohybuje sa, ide, putuje", gr. <i>τέλλομαι</i> "povstať, vzniknúť, stať sa", lat. <i>colō, colui, cultum</i> "obrábať pole, pestovať ovocie, starať sa, dbať" ¹³¹ pozostatok tohto zaniknutého slovesa nachádzame v substantíve lit. <i>kélta</i> "stádo, črieda"	
Derksen	derivát z lit. <i>kelti</i> "zdvíhať, pohybovať niečím", ktoré je z ide. * <i>kelH-</i> (porov. lat. <i>excellere</i> "prevyšovať, vynikať")	

Zdá sa, že všetci spájajú tieto slová s lit. *kelti* a lot. *celt* "zdvíhať, pohybovať niečím, vzniesť, vyvolať", ale vznik po sémantickej stránke sa dá vysvetliť viacerými spôsobmi: 1) cesta ako

¹²⁹ Fraenkel (1962, str. 236), Sabaliauskas (1990, str. 185), Karulis (2001, str. 164), Smoczyński (2007, str. 271), Derksen (2015, str. 235).

¹³⁰ porov.: nem. *Weg* "cesta" : *sich bewegen* "pohybovať sa", *bewegen* "pohybovať niečím"

¹³¹ gr. *κέλευθος* "cesta, výprava" sa od lit. *kēlias* líši sufixálnymi segmentami *eu*, ktoré doteraz ešte neboli objasnené

niečo čo stúpa smerom nahor, 2) cesta ako vyvolanie nejakého pohybu (sémantická paralela s nem. *Weg* : *bewegen*), buď v zmysle cestovania ako takého, alebo v zmysle dávať do pohybu dobytok (teória o pôvodnom **kelas*, označujúcom cestu, po kt. sa hnal dobytok na pastvu).

T. 31 lit. *koja*, lot. *kaja*¹³²

lit. <i>kója</i>	"noha"	pr. <i>nage</i>
lot. <i>kāja</i>		
Fraenkel	z koreňa, kt. nachádzame aj v gr. <i>κίεῖν, μετεκίαισε</i> "išiel po", "pohybovať sa", <i>κίνε(φ)ω</i> "pohyb", lat. <i>ciēre</i> "hýbať, pohybovať niečím", lat. <i>cītus</i> "rýchly", arm. <i>k' ayl</i> "krok"	
Zinkevičius	nejasný pôvod, snaha spájať s gr. <i>κίεῖν</i> "bežať" atď.	
Sabaliauskas	1) súvisí s gr. <i>κίεῖν</i> "bežať", lat. <i>cieo, -ēre</i> "hýbať, pohybovať niečím" a <i>cītus</i> "rýchly", to by znamenalo, že slovo <i>koja</i> je príbuzné s názvom dlhochvostého vtáka lit. <i>kielė</i> "trasochvost (<i>Motacilla</i>)", pretože i toto slovo samotné je spájané s gr. <i>κίεῖν</i> a lat. <i>ciēre</i> 2) súvisí so skr. <i>kāyas</i> "telo, masa, množstvo" Je možné, že podobne ako lit. <i>koja</i> vzniklo aj ang. <i>leg</i> "noha", ktoré etymológovia spájajú s lit. <i>lėkti</i> a <i>lakstyti</i> "letieť"	
Karulis	spájané s narev. <i>kaj</i> "noha", skr. <i>kāyah</i> "telo", ide. koreň <i>*kāi-</i> , ktorý je bližšie nejasný, možné, že: 1) stind. a balt. formy s <i>-k-</i> sú nepravidelne odvodené z ide. <i>*g^hā-</i> "prísť, ísť"; s lot. <i>kāja</i> : <i>gāja</i> "noha" porov. skr. <i>kāyah</i> a <i>gāyah</i> "chôdza, krok, pohyb" 2) súvisí s gr. <i>κίεῖν</i> "behať", lat. <i>ciēre</i> "hýbať, pohybovať sa"	
Smoczyński	nejasné, či súvisí s ide. <i>*keh₂-</i> (skr. <i>khānati</i> "kope, ryje" ¹³³ , <i>ākhú-</i> "krt"), čo mohlo prvotne označovať "kopyto", potom ako synekdochu (pars pro toto) "noha zvierat'a" sa ustálil význam "ľudská noha" ¹³⁴	

Tieto slová majú veľmi nepriehľadnú etymológiu. Spájané s rôznymi skupinami slov, a žiadna z týchto teórií nie je dostatočne po všetkých stránkach osvetlená.

¹³² Fraenkel (1962, str. 280), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 144; 1994, str. 164), Karulis (2001, str. 368), Smoczyński (2007, str. 303).

¹³³ paralela: sl. *kopyto* "rozdvojená ratica" < **kap-ūta-* zo slovesa *kopati* "kopať, ryt"

¹³⁴ rovnako sl. *noga* "noha, holeň" má odvodený význam z "kopyto", porov. lit. *naga* "kopyto, ratica"

T. 32 lit. *kumėlė, kumelỹs, lot. kumele, kumelš*¹³⁵

lit. <i>kumėlė, kumelỹs</i>	"kobyła", "žriebä, mladý kôň"	pr. <i>kaywe, arwaykis</i>
lot. <i>kumele, kumelš</i>		
Fraenkel	1) najpravdepodobnejšie súvisí so skr. <i>kumārā-</i> "dieťa, chlapec, syn" 2) súvisí s rus. <i>komolyj</i> "bezrohý" – neprijateľná teória 3) možné spojenie s pr. <i>camnet</i> , strus. <i>komonь</i> , stbulh., rus. etc. <i>konь</i> s lit. <i>kumėlė</i> , ale to je veľmi otázne (ak by <i>kumėlė, kumelỹs</i> boli používané v pejoratívnom význame pre ženu alebo muža, zo semaziologického hľadiska by pripomínali spomínané malorus. <i>komon(n)yća</i> "žiadostivá kobyła" vedľa <i>komanyca</i> "nadržaná ženská, prostitútka": <i>ko(mo)нь</i> "kôň (aj vo význame hlupák)")	
Zinkevičius	možno súvisí so skr. <i>kumārās</i> "dieťa, chlapec, syn" - neisté	
Sabaliauskas	snaha spájať so skr. <i>kumārāḥ</i> "dieťa, chlapec, syn", toto spojenie však veľmi nedôveryhodné, pretože baltské slová väčšmi pripomínajú rus. <i>комонь</i> "jazdecký kôň", čes. <i>komoň</i> "pracovný kôň", avšak v takomto prípade tu narážame na isté, doposiaľ neobjasnené fonetické ťažkosti, takže takéto spájanie tiež neisté	
Karulis	bližšie príbuzensstvo a pôvod nejasné 1) spájané so skr. <i>kumārāḥ</i> "dieťa, chlapec, syn", <i>kumārī</i> "dievča, panna, dcéra", gr. <i>skýmnos</i> "mláďa", bližšie príbuzenstvo a pôvod nejasné forma <i>kumelš</i> < * <i>kumēl(i)jan</i> , s kocovkou ako v slove * <i>tel(i)jan</i> (> <i>teļš</i>) a pr. <i>maldian</i> 2) spájané s pr. <i>camnet</i> a rus. <i>конь</i> "kôň" 3) z ide. * <i>kem-</i> , z toho koreňa mnohé odvodeniny nielen o význame "znieť, bzučať, vrčať, dunieť,...", napr. strhornem. a nem. <i>hummen</i> , ang. <i>hum</i> , ale aj o význame "erdžať, rehoť sa (ako kôň)", napr. nór. <i>humre</i> , tieto formy odkazujú jednak na nem. <i>Hummel</i> "čmeliak", ale aj na lot. <i>kumelš</i> "mladý kôň, žriebä" (z tohto koreňa aj skr. <i>camarāḥ</i> "jak divý (<i>Bos grunniens</i>)")	
Smoczyński	pre <i>kum-el-</i> ešte neobjasnená etymológia, v každom prípade ide o inováciu oproti zdedenému starobylému lit. <i>ešva, ašva</i> "kobyła"	

Tieto slová sú spájané s rôznymi slovami v iných ide. jazykoch. (skr., sl., pr.). Okrem toho sa tu objavuje teória, že by tieto slová mohli vychádzať z koreňa ide. **kem-*, ktoré okrem iných zvukov môže vyjadrovať aj zvuk, ktorý vydáva kôň (napr. nór. *humre* "erdžať, rehoť sa (ako

¹³⁵ Fraenkel (1962, str. 309), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 149), Karulis (2001, str. 442), Smoczyński (2007, str. 323).

kôň)"). Žiadna z týchto teórií a žiadne z týchto spojení však nie je dostatočne podložené a dôveryhodné, a preto neostáva etymológiu týchto slov považovať za neobjasnenú.

T. 33 lit. *lakštingala*, lot. *lakstīgala*¹³⁶

<p>lit. <i>lakštiņgala</i> (var. <i>lakštiņgalē, lakštiņgalas, lakštingala, lakštingālē, lakštinga, lakštingara, lakštýngala, lakštingēla, lakštingēlē, lakštēlē, lakštūtē</i>)</p> <p>lot. <i>lakstīgala</i> (var. <i>lastīgala, laksīgala, lakstīgala, lakstīgana, lakstīga, lakstīgele, laksīgala</i>)</p>	<p>"slávik (<i>Luscinia</i>)"</p>	<p>pr. <i>salowis</i></p>
<p>Būga</p>	<p><i>lastīgala</i> je novotvar pod vplyvom nedochovanej formy <i>*lastīgala</i>, porov. lot. <i>bezdelīga</i> = lit. <i>blezdingà</i> sufix <i>-iņgho- // ā-</i> alebo <i>-iņgho- // ā-, -uņgho- // ā-, -oņgho- // ā-</i> a <i>-āngho- // ā-</i> spoločný Baltom a Germánom, nie je cudzí ani Slovanom</p>	
<p>Fraenkel</p>	<p>lit. <i>lakštingala</i>, lot. <i>lakstīgala</i> vychádzajú z nem. <i>Nachtigall</i> (sthnem. <i>nahtigala</i>, stang. <i>nihtigale</i>), ale sufixy sú baltského pôvodu podľa F. súvisia s lit. <i>lėkti, lakstyti</i> "lietať", <i>lakioti</i> "poletovať" atď. (porov. balt.-sl. označenia lastovičky, ktoré sú tiež odvodené od slovies o význame "let, lietanie"), potom by sa lit. <i>lakštuoti</i> "štebotať, spievať (o spevavcoch)" a balt. <i>*lakštē-, *lakstē-</i> správalo rovnako ako napr. slovin. <i>prepelovāti</i> "štebotať, spievať (o prepelici)" a slovin. <i>prepelica</i> "prepelica", apod. slová okolo lit. <i>lakštingala</i> a lit. <i>lakštuoti</i> sú onomatopoického pôvodu, pripomínajú lit. <i>laskuoti</i> "šťaťastne si pospevovať", <i>lazgėti</i> "neustále bľabotať, trepať" (porov. ešte lit. <i>lazginti</i> "priateľsky alebo nesmelo sa prihovoriť"), rus. <i>loskatъ, losknutъ</i> "lúškať (orechy)", <i>loskotatъ, lazgotatъ</i> "neustále bľabotať, trepať", poľ. <i>loskot</i> "lomoz, hrmot, rachot", <i>loskotać</i> "lomoziť, hrmotať, robiť hluk"</p>	
<p>Zinkevičius</p>	<p>spájané s lit. <i>lėkti</i> a <i>lakstyti</i> "lietať", možno aj <i>lakioti</i> "poletovať"</p>	
<p>Sabaliauskas</p>	<p>1) spájané s lit. <i>lėkti</i> a <i>lakstyti</i> "lietať" 2) pravdepodobne onomatopoického pôvodu, porov. s lit. <i>laskuoti</i> "spievať, veľa sa zhovárať"</p>	

¹³⁶ Būga (1959, str. 394, 401; 1961, str. 792), Fraenkel (1962, str. 337), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 150), Karulis (2001, str. 497), Smoczyński (2007, str. 335).

Karulis	<p>1) derivát zo slovesa lot. <i>lakstīt</i> "vytvárať zvuky (o vtákoch), hvízdať, štebotať", porov. lit. <i>lakštuoti</i> "štebotať, spievať (o slávikovi)", čo možno súvisí aj s lat. <i>loquī</i> "rozprávať" < ide. *<i>lek^h</i>- / *<i>lok^h</i>-</p> <p>2) lot. <i>lakstīgala</i> odvodené z lot. <i>lakstīga</i> (< *<i>lakstingā</i>-) vplyvom nem. <i>Nachtigall</i> "t. i.", keďže vplyv nemčiny na litovčinu bol malý, ťažko veriť, že by sa takto dala vysvetliť aj litovská forma slova, formant <i>-ala</i> je považovaný za baltský, takže je možné, že forma <i>lakstīgala</i> sa vytvorila kontamináciou dvoch slov rovnakého významu: <i>lakstīga</i> + <i>-gala</i> "tá, ktorá spieva" (< z ide. *<i>ghel</i>- "volať, kričať", porov. z rovnakého koreňa stškan. <i>gala</i> "kričať, spievať", <i>nihtigala</i> "slávik" = "nočný spevavec"), podložené, že názov tohto vtáka je izoglosou germ. a ital. jazykov, možno teda aj baltských</p>
Smoczyński	<p>derivát so sufixom <i>-al-</i> z lit. <i>lakštinga</i> "slávik (<i>Luscinia</i>)", ktorý vznikol z izolovanej časti <i>lakšt-</i>, ktoré nachádzame v slovese lit. <i>lakštyti</i>, čo je variant slovesa <i>lakstyti</i> "lietať, vznášať sa v povetrí", k tomu morfému sa pripájajú rôzne varianty sufixov (<i>lakštingara</i>, <i>lakštingėlė</i>, <i>lakštingėlis</i>, <i>lakštinguola</i>, <i>lakštinguolė</i>), alebo existuje i bez segmentu <i>-ing-</i> (<i>lakšte</i>, <i>lakštelė</i>, <i>lakštutė</i>, <i>lakstutis</i>), pričom ide o spätnú deriváciu <i>lakštinga</i> => <i>lakšt-</i></p>

Názov tohto vtáka, ktorý je rovnaký len v litovčine a lotyštine, sa vyskytuje v množstve rôznych dialektových variantov (bez sufixov alebo s rôznymi sufixami). Existujú dve hlavné teórie o pôvode týchto slov. Buď tento vták získal svoj názov v súvislosti s koreňom slovíes spájaných s lietanim (*lėkti*, *lakstyti*, *lakioti*), alebo je jeho názov onomatopoického pôvodu. Vyslovená je aj domnienka, že by mohlo ísť o spoločnú nemecko – italicko – baltskú izoglosu.

T. 34 lit. *liepsna*, lot. *liesma*¹³⁷

lit. <i>liepsnà</i>	"plameň"	pr. <i>lopis</i>
lot. <i>liesma</i>		
Būga	lot. <i>liesma</i> z balt. * <i>leis-mā</i> , lit. <i>liepsna</i> namiesto * <i>lies-nà</i> , <i>p</i> sa objavilo pod vplyvom lit. <i>lip-ti</i> "horieť"	
Fraenkel	<p>1) z prabalt. *<i>liepsmā</i>, ktoré môže súvisieť s lot. <i>lipt</i> vo význame "podpáliť, zapáliť"</p> <p>2) možno súvis so stisl. <i>leiptr</i> "blesk"</p> <p>3) spájané s lit. <i>liepa</i> "lipa" (nepravdepodobné)</p>	

¹³⁷ Būga (1958, str. 286), Fraenkel (1962, str. 366), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 160), Karulis (2001, str. 527), Smoczyński (2007, str. 351).

	<p>4) spájané so stsl. <i>lipan</i> "lipeň (<i>Thymallus vulgaris</i>)"</p> <p>5) môže súvisieť s lit. <i>laizdyti</i> "byť v ohni, horieť" (<i>laizdyti</i> ale spájame s lit. <i>liežti</i>, <i>laižyti</i> "lízat", a nie s lit. <i>leisti</i> "pustiť")</p> <p>6) lot. <i>liesma</i> môže byť výpožičkou z livočiny (liv. <i>liesm</i>)</p> <p>7) lit. <i>liepsna</i>, lot. <i>liesma</i> súvisia s lit. <i>lipti</i> vo význame "lepiť sa, byť lepidivý, liezť, šplhať" a lot. <i>lipt</i> "t.i.", porov. lit. <i>lip(d)yti</i> "lepiť", lot. <i>lipūt</i> "liezť, šplhať, zapáliť, podpáliť, udrieť, zasadiť ranu, úder", ktoré je používané aj v spojení lot. <i>lipūt sveci</i> "zapáliť, zapnúť svetlo", čo vlastne môžeme interpretovať ako "nechať lepiť sviečku", kým význam "udrieť, zasadiť ranu, úder" objasníme aj skrz nem. <i>einem eine kleben</i> "niekomu niečo lepiť, niekomu vylepiť" Tak isto aj v skr. sa koreň <i>lip-</i> vyskytuje vo význame "zapáliť, podpáliť" – k tomuto sa prikláňa F. lit. <i>liepsna</i> nesúvisí s lit. <i>lopė</i> "pochodeň, fakľa"</p>
Zinkevičius	nejasný pôvod
Sabaliauskas	<p>snaha obnoviť pôvodnú baltskú formu slova <i>*liepsmā</i>, hlbší pôvod však zostáva nejasný</p> <p>1) spájané s lit. <i>lipti</i> a lot. <i>lipt</i> "lepiť sa, byť lepidivý, liezť, šplhať", lot. <i>lipūt</i> "zapáliť"</p> <p>2) spájané s lit. <i>lopė</i> a lot. <i>lāpa</i> "pochodeň, fakľa, zväzok triesok", pr. <i>lopis</i> "plameň", gr. <i>λάμπω</i> "svietim"</p>
Karulis	<p>1) z rovnakého koreňa ako lot. <i>lipt</i> "lepiť sa" : <i>*liep-smā</i> > <i>liesma</i>, východobalt. <i>*liep-</i> vzniklo z <i>*leip-</i> : <i>*lip-</i>, význam chápaný prenesene, pretože plameň „sa lepi“ na drevo</p> <p>2) spájané so slovami lot. <i>liepa</i> "lipa", <i>lāpa</i> "fakľa, pochodeň", <i>laizīt</i> "lízat" (aj lit. <i>laizdyti</i> "horieť, horieť plameňom" súvisí s lit. <i>laižyti</i> "lízat")</p> <p>3) spájané s lot. <i>lāpa</i>, lit. <i>lope</i> "fakľa, pochodeň", z ide. <i>*lā(i)p-</i> : <i>*lā(i)p-</i> : <i>*lip-</i> "svietiť, horieť" (z čoho aj archaiz. lot. <i>lipt</i> "lesknúť sa, svietiť, horieť", <i>lipināt</i>, <i>lipīt</i> "zapáliť, zasvietiť, opáliť sa", ...)</p> <p>4) spájané so stisl. <i>leiptr</i> "blesk", skr. <i>lip-</i> "zapáliť, podpáliť"</p> <p>5) <i>-p-</i> v lit. <i>liepsna</i> "plameň" bolo vsunuté neskôr</p> <p>6) lot. <i>liesma</i> je výpožička z liv. <i>liesm</i></p>
Smoczyński	lit. <i>liepsnà</i> < <i>*leip-snā-</i> , lot. <i>liesma</i> "plameň" môže byť výpožička z liv. <i>liesm</i> "t. i.", alternanty <i>liep-</i> a <i>laip-</i> (o-stupeň) vychádzajú zo zánikového stupňa <i>lip-</i> "rozpáliť, zapáliť", ktorý sa zachoval v slovese lot. <i>lipt</i> "zapáliť", porov. stlit. <i>lopė</i> "pochodeň, fakľa"
Mažiulis	snahy geneticky spájať pr. <i>lopis</i> so stind. <i>lip-</i> "zapáliť", lot. <i>lipt</i> "lesknúť sa, blýskať sa", lit. <i>liepsna</i> "plameň" a z toho všetkého rekonštruovať ide. <i>*lā(i)p-</i> / <i>*lāip-</i> / <i>*lāp-</i> "svietiť, horieť", avšak taký ide. archetyp nemôžeme predpokladať, a okrem toho, lot. <i>lipt</i> "lesknúť sa, blýskať sa" apod. nie sú príbuzné so stind. <i>lip-</i> "zapáliť"

Etymológia týchto slov je zo všetkých snád' najrôznorodnejšia. Boli snahy spájať lit. *liepsna*, lot. *liesma* aj s pr. *lopis*, ktoré sa možno sprvu javí podobne, avšak podľa Mažiulisa slová nie sú príbuzné. Slovo by sme teda mohli považovať za východobaltské, ale ani to nie je, ako vidíme, isté, lot. *liesma* totiž môže byť výpožičkou, ktorá má pôvod v ugrofínskom jazyku, livončine. V litovčine aj lotyštvine sú však doložené slovesá lit. *lipti* a lot. *lipt* "lepiť sa, byť lepkavý, liezť, šplhať", lot. *lipīt* "zapáliť", ktoré sú považované za príbuzné s lit. *liepsna*, lot. *liesma*. Takúto teóriu zrejme viacerí považujú za najpravdepodobnejšiu. Fraenkel vysvetľuje, ako sémanticky súvisí význam "lepiť sa, byť lepkavý, liezť, šplhať" s "zapáliť" či so slovom "ohneň".

T. 35 lit. *lūpa*, lot. *lūpa*¹³⁸

lit. <i>lūpa</i>	"pera"	pr. <i>warsus</i>
lot. <i>lūpa</i>		
Būga	litovského pôvodu aj gud. <i>lupy</i> , <i>лупы</i> "hrubé, veľké, škaredé pery"	
Fraenkel	príbuzné so strdolnonem. <i>lobbe</i> , <i>lubbe</i> "ovisnutá pera" balt. pôvodu je aj pol. dial. <i>lupy</i> "hrubé, odporne pery"	
Zinkevičius	spája so strdolnonem. <i>lobbe</i> , <i>lubbe</i> "ovisnutá pera" – neisté	
Karulis	spájané so strdolnonem. <i>lobbe</i> , <i>lubbe</i> "ovisnutá pera" ide. * <i>leup-</i> : * <i>lūp-</i> "škrabať, odlamovať", vedľa toho tiež * <i>lūbh-</i> (z čoho aj lot. <i>luba</i> "stropná doska") v pôvodnom význame "to, čo sa odlupuje, odvísa" → "ovisnutá pera" → z čoho význam zovšeobecnil na "pera"	
Smoczyński	dlhý vokalizmus a intonácia zostávajú neobjasnené spájanie so strdolnonem. <i>lobbe</i> , <i>lubbe</i> "hrubá, ovisnutá pera"	

Hoci toto slovo každý spája strdolnonem. *lobbe*, *lubbe* "hrubá, ovisnutá pera", mohlo by teda ísť o slovo staršieho pôvodu. Takéto spojenie však nie je podľa nich z etymologického hľadiska dostatočne dôveryhodné. Karulis ponúka v tejto súvislosti rekonštrukciu formy, rovnako aj významu. Smoczyński však tvrdí, že predovšetkým prozódia lit. a lot. tvarov tu predstavuje isté ťažkosti.

¹³⁸ Būga (1959, str. 48), Fraenkel (1962, str. 391), Zinkevičius (1984, str. 334), Karulis (2001, str. 549), Smoczyński (2007, str. 366).

T. 36 lit. *menkė*, lot. *menca*, *mence*¹³⁹

lit. <i>mėnkė</i> (var. <i>menkia</i>)		
lot. <i>męńca</i> , <i>męńce</i> (var. <i>dial.</i> <i>męncis</i> , <i>męncs</i> , <i>męndza</i>)	"treska (<i>Godus</i>)"	pr. <i>sweikis</i>
Būga	z lit. <i>menkas</i> "drobný, nepatrný, slabý" lit. <i>menkė</i> v skutočnosti označuje ako "tresku obyčajnú (<i>Gadus callarias</i>)", tak aj "tresku baltskú (<i>Gadus morrhua</i>)"	
Fraenkel	spájané s lit. <i>menkas</i> "drobný, nepatrný, slabý" v lot. zodpovedá <i>menca</i> , <i>mence</i> "treska", <i>mencis</i> "t. i." a "človek, ktorý nikdy nič nedokončí", <i>en</i> je kuršizmus lit. <i>menkas</i> , <i>menkė</i> sa dávajú do súvislosti aj s rus. <i>мень</i> (< * <i>тънь</i>), <i>meněk</i> (demin.) "mieň (<i>Lota lota</i>)", etc., gr. <i>μαίνη</i> , <i>μανίς</i> , <i>μανίδιον</i> "menšia morská ryba (<i>Maena vulgaris</i>)"	
Zinkevičius	z lit. <i>menkas</i> "drobný, nepatrný, slabý"	
Sabaliauskas	slovo charakteristické len pre litovčinu, lot. <i>menca</i> môže byť výpožička z kurštiny pripúšťa aj možnosť, že by to bolo spoločné baltské slovo	
Karulis	súvisí s lit. <i>menkas</i> "drobný, nepatrný, slabý" (rovnakého pôvodu ako lot. <i>mīksts</i> "mäkký") ide. * <i>menk-</i> "hnieť, drviť, mliaždiť" → "oslabovať, znižovať, zmenšovať, robiť nepatrným, nehodnotným, menejcenným", balt. * <i>menkĭā-</i> > lot. <i>menca</i> (forma s <i>-en-</i> vznikla zovšeobecnením kuršského dial. variantu, význam "ryba menejcenná, bežná", porov. odvodené <i>mencis</i> , ktoré sa používa aj na označenie človeka, ktorému sa nič nedarí, nič neurobí dobre)	
Smoczyński	nejasná etymológia, lit. <i>menkė</i> zodpovedá lot. <i>mence</i> , častý je variant lot. <i>menca</i> mohlo by pochádzať z lit. <i>menkas</i> "slabý, nepatrný" ¹⁴⁰ (z * <i>menk-</i> / * <i>mink-</i> < ide. * <i>menk-</i> / * <i>mŋk-</i> "tlačiť, stláčať"), etym. význam by v takom prípade mohol byť "ryba bežná, nepatrná"	

Tieto slová sú spájané so slovami lit. *menkas* "drobný, nepatrný, slabý", či lot. *mīksts* "mäkký". Základom je tu ide. koreň **menk-* / **mink-*, čo by po sémantickej stránke vysvetľovalo tresku

¹³⁹ Būga (1959, str. 406; 1961, str. 925), Fraenkel (1962, str. 436), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 200), Karulis (2001, str. 581), Smoczyński (2007, str. 388).

¹⁴⁰ metatónia *mėnkė* <= *mėnkas*, paralelne ako v *laisvė* "sloboda" <= *laisvas* "slobodný"

ako „rybu nepatrnú“, čiže rybu malú, nenápadnú a bežnú pre pobaltský región. Nejasné je tu však spájanie s názvami rôznych rýb v iných ide. jazykoch (viď. Fraenkel). Nemohlo by ísť potom o slová staršieho pôvodu? Lotyšské formy s *en* sú pravdepodobne kuršského pôvodu. Aký má však potom Sabaliauskas dôvod toto slovo považovať za výlučne litovské? (Aj keď sám pripúšťa aj inú možnosť, radí ho medzi slová charakteristické len pre litovčinu).

T. 37 lit. *molis*, lot. *māls*¹⁴¹

lit. <i>mólis</i>		
lot. <i>māls</i>	"hlina, íl"	pr. <i>laydis</i>
Būga	z koreňa <i>mā-</i> "tiecť, plynúť, byť mokrým", ktorý je aj v týchto slovách: lit. <i>muolėti</i> "zahlieniť sa", ír. <i>móin</i> "močiar, močarisko, bažina", wal. <i>mawn</i> "rašelina", lat. <i>mānāre</i> "tiecť, plynúť, prúdiť"	
Fraenkel	patrí ku skupine slov okolo lit. <i>mėlas</i> "modrý"	
Zinkevičius	možno súvisí s lit. <i>mėlas</i> , <i>mėlynas</i> "modrý" – neisté	
Sabaliauskas	spomína aj Būgovu teóriu, ale podľa neho je pravdepodobnejšie spojenie s lit. <i>mėlas</i> , <i>mėlynas</i> "modrý", lot. <i>melns</i> "čierny", <i>meļš</i> "tmavomodrý", skr. <i>malináh</i> "špinavý"	
Karulis	spájané s rus. <i>малина</i> "malina" (o význame "bobuľa hlinenej farby"), skr. <i>málam</i> "špina, blato, trus", gr. <i>molýnō</i> "zašpiním" z ide. * <i>mel-</i> , čo je homonymný kmeň o dvoch významoch: 1) "tmavá (aj červená) farba, špinavý" (z čoho aj lot. <i>melns</i> "čierny"), názov hliny teda tiež odvodený od farby 2) "(roz)drviť, (roz)tlačiť, biť, tĺcť, mlieť" (z čoho aj lot. <i>malt</i> "mlieť"), o význame drviť suchú horninu, ťažiť z nej farbivo (kvôli významu porov. aj rus. <i>mel</i> "krieda")	
Smoczyński	1) * <i>mal-</i> je derivát s o-stupňom od <i>mēl-</i> , ktoré nachádzame v adj. lit. <i>mėlas</i> "nebesky modrý", lot. <i>meļš</i> "tmavomodrý", <i>melns</i> "čierny", ďalšie spojenia nejasné 2) <i>mol-</i> < * <i>mal-</i> predstavuje zdĺžený o-stupeň od <i>māl-</i> , ktorý nachádzame napr. v slovese lit. <i>malti</i> "mlieť, mlátiť", porov. gót. <i>malma</i> "piesok", stangl. <i>mealma</i> "pieskovec, vápenec" povedľa gót. <i>malan</i> "mlieť", v takomto prípade by <i>molis</i> formálne stálo vedľa derivátu <i>molė</i> "mletie, obdobie mletia", etym. význam by bol "hlina určená na použitie, tvarovaná, zmäkčená hnetením" < = "to, čo je vyrobené, vytvarované"	

¹⁴¹ Būga (1958, str. 313), Fraenkel (1962, str. 463), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 160), Karulis (2001, str. 565), Smoczyński (2007, str. 408).

Z vyššie uvedeného môžeme rozlíšiť až niekoľko možných etymológií. Lit. *molis* a lot. *māls* by mohli byť odvodené z nasledujúcich koreňov: *mā-* "tiecť, plynúť, byť mokrým", **mel-* / **mēl-* "tmavá (aj červená) farba, špinavý", **mel-* / **mal-* "(roz)drviť, (roz)tlačiť, biť, tlčiť, mlieť". (Tieto posledné dva Karulis považuje za homonymné **mel-* a Smoczyński rozlišuje **mēl-* a **mal-*). Pri všetkých týchto koreňoch by bolo možné sémantické spojenie s hlinou.

T. 38 lit. *nugara*, lot. *mugura*¹⁴²

lit. <i>nùgara</i>	"chrbát"	pr. <i>rikisnan</i>
lot. <i>mugura</i> (var. <i>mugara</i> , <i>mugurs</i>)		
Būga	lit. <i>nugara</i> : sl. <i>gora</i> – takéto spojenie je podľa neho úplne nezmyselné, pretože ak by šlo o zloženinu <i>nu-gara</i> , vyzerala by takto: <i>*nùgara</i>	
Fraenkel	<p>nejasný je vzťah lit. <i>nugara</i> k lot. <i>mugura</i></p> <p>lit. <i>nugara</i> by mohlo pochádzať z pôvodného <i>*gnugara</i> a v tom prípade by súviselo so stisl. <i>kniúkr</i> "oblý vrchol (chrbát) kopca, vrchu", nór. <i>knoka</i> "členok, kĺb", strhornem. <i>knock</i> "zátylok, šija" – to je však neistá domnienka</p> <p>počiatočné <i>m-</i> lotyšského ekvivalentu mohlo vzinknúť ako zmiešanina s <i>*muzg-</i> (pr. <i>musgeno</i> "dreň, medula, pulpa", rus. etc. <i>mozg</i> "mozog")</p> <p>v každom prípade nemožno spájať lit. <i>nugara</i> s lit. <i>giria</i>, sl. <i>gora</i>, museli by sme potom očakávať <i>*nuo-gara</i> alebo <i>*nùgara</i></p> <p>z kurš. <i>*nugara</i> sú vypožičané aj liv. <i>nugār</i>, fín. <i>nukero</i></p>	
Zinkevičius	pôvod nejasný, forma s <i>n-</i> je staršia, porov. fín. <i>nukero</i> , liv. <i>nugar</i>	
Sabaliauskas	<p>staršia forma je s <i>n-</i> na začiatku, zmena konsonantizmu na začiatku slova z litovského <i>n-</i> na lotyšské <i>m-</i> je nejasná</p> <p>teoreticky by mohlo existovať spojenie medzi lit. <i>nugara</i> "chrbát" a lit. <i>giria</i> "veľký, hustý les, hora", rus. <i>zopa</i> "hora, kopec". Hovorí, že lit. <i>nugara</i> zrejme prvotne označovalo chrbát zvieraťa (čo koniec koncov dokladajú baltské výpožičky vo fínčine a livončine), ktorý mohol istým spôsobom pripomínať kopec ako taký, porov. lit. <i>ketera</i>, ktoré zároveň znamená "chrbát zvieraťa", ale aj "vrchol kopca". Túto teóriu však komplikuje fakt, na ktorý poukázal už K. Būga, a síce, že je ťažké dokázať, že</p>	

¹⁴² Būga (1958, str. 329; 1959, str. 256), Fraenkel (1962, str. 510), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 145), Karulis (2001, str. 604), Smoczyński (2007, str. 429).

	<p>v slove <i>nugara</i> je prvou slabikou predpona. Tak či onak by súvislosť medzi <i>nugara</i> a <i>giria</i> vzbudzovala pochybnosti.</p> <p>baltského pôvodu sú aj fín. <i>nukero</i> "dolná časť chrbtovej kosti" a liv. <i>nugar</i> "časť chrbta zvierat'a, medzi lopatkami, čes. hřbet"</p>
Karulis	<p>1) možné, že slovo je ide. pôvodu, označovalo "návršie", pôvodné formy boli asi dve: a) *<i>magul-</i> a b) *<i>magur-</i> z a) vzniklo sl. *<i>magūla</i> > rus. <i>магúла</i> "hrob, hrobka", ukr. <i>магúла</i> "piesočné návršie, hrob", bulh. <i>магúла</i>, poľ. <i>mogúla</i>, alb. <i>mágulë</i>, rum. <i>măgúrá</i> "návršie, mohyla", z b) vzniklo *<i>magura</i>, z čoho mohlo asimiláciou vzniknúť lot. <i>mugura</i></p> <p>2) spájané aj s balt. *<i>gar-</i> (porov. rus. <i>горá</i> "hora, kopec") a predpony <i>nu-</i>, z čoho vzniklo lit. <i>nugara</i> a kurš. <i>nugara</i></p> <p>3) ide. *<i>g^her-</i> "hora, kopec", lot. <i>mugura</i> vzniklo z <i>mugara</i> liv. <i>nugār</i> "vrchol, chrbát, čes. hřbet" je výpožičkou z kurštiny, aj lit. <i>nugara</i> môže byť kuršizmus</p>
Smoczyński	<p>bez etymológie, prízvuk v lit. <i>nùgara</i> predstavuje nepravidelnosť, ktorá stojí za zamyslenie, jediná paralela je v lit. <i>nùkysla</i> "šikana, pomsta"</p>

Pri etymológii týchto slov je problematický už samotný lotyšský ekvivalent *mugura* oproti litovskému *nugara*. Ich vzájomný vzťah nie je osvetlený, a to predovšetkým odlišný vokalizmus na začiatku slov. Existuje teória, že by lit. slovo mohlo byť tvorené predponou *nu-*, čo však nesedí z hľadiska prozodických pravidiel v litovčine, takže táto teória nie je pravdepodobná, jedine, že by išlo o nejakú nepravidelnosť, ktorá doposiaľ nie je objasnená. Je možné, že slová sú staršieho, indoeurópskeho pôvodu a súvisia s inými slovami v iných ide. jazykoch, u ktorých by sa dalo nájsť isté sémantické prepojenie, avšak takáto domnienka tiež neistá, takže tieto slová zatiaľ nemajú uspokojivý etymologický výklad.

T. 39 lit. *oda*, lot. *āda*¹⁴³

lit. <i>oda</i>	"koža"	pr. <i>keuto</i>
lot. <i>āda</i>		
Fraenkel	<p>širšie spájania nejasné</p> <p>spájané so skr. <i>átka</i>- "rúcho, šaty", av. <i>aḍka</i>-, <i>atka</i>- "vrchný odev, kabát", gr. <i>ἀσκός</i> (<i>σκα</i> je tu odvodzované z <i>τκα</i>) "stiahnutá koža, z kt. je vyrobený kožený mech"</p> <p>d'alej spájané aj s chet. <i>ḥatk</i>- "(dvere) zatvárať", gr. <i>δέχεσθαι</i>, <i>δέχεσθαι</i> "prijať, dostať", <i>δέξαμενή</i> "(vodná) nádrž, cisterna", avšak takéto spájania sú nepodložené, predovšetkým tieto: skr. <i>dāṣṭi</i>, <i>dāśati</i>, <i>dāśnōti</i>, <i>daśasyāti</i> "ctí, uctieva, prisahá vernosť", lat. <i>decus</i> "ozdoba, okrasa", <i>decor</i> "pôvab", <i>decet</i> "je vhodné, primerané", umbr. <i>tišit</i> "decet", stbulh. <i>desiti</i> "nájsť" – ťažkosti predstavujú hlavne palatály, ktoré sa tu nachádzajú oproti skr. <i>átka</i>-, av. <i>aḍka</i>-, <i>atka</i>-</p> <p>balt. pôvodu je aj fín. <i>vuota</i> "zo zvieraťa stiahnutá koža"</p>	
Zinkevičius	nejasný pôvod	
Sabaliauskas	snaha spájať so skr. <i>átkaḥ</i> "oblečenie, plášť", je to však veľmi neisté	
Karulis	<p>spájané so skr. <i>átkaḥ</i> (< <i>*aġ-ko</i>) "oblečenie, plášť", gr. <i>askós</i> "stiahnutá koža" (> z ide. <i>*āġ-</i> "cap, koza" (porov. <i>*aġ-ko-</i> > <i>*ag 'ko</i> (skr. <i>aḷ-ko-</i>) > skr. <i>*aḷ-ka-</i> > <i>atka-</i>)</p> <p>porov. ide. <i>*āġ-</i> > balt. <i>*āž-</i> (> lot. <i>azis</i> "cap, koza") : ide. <i>*ād-</i> > balt. <i>*ād-</i> (> <i>ād-ā</i> "koža", alb. <i>*adh-ī</i> > <i>dhī</i> "koza")</p> <p>označenie pre kožu je aj v iných jazykoch tvorené od názvov zvierat (obzvlášť kôz, capov), porov. skr. <i>ajáh</i> "cap" : <i>ajínam</i> "koža", rus. <i>козá</i> "koza" : <i>ко́жа</i> (< <i>*koziā-</i> "koža"), stsl. <i>*azь</i> "koza, cap" : <i>azьno</i> "koža"</p> <p>v lot. došlo ku zovšeobecneniu názvu, slovo <i>āda</i> sa používa aj pre zvieraciu, aj pre ľudskú kožu, odratú aj neodratú kožu, aj kožu, z ktorej sa robili užitkové výrobky (obuv atď.), v iných jazykoch sú pre jednotlivé druhy kože väčšinou rozdielne názvy, ako napr. lit. <i>oda</i> "koža" : <i>kailis</i> "kožušina", nem. <i>Haut</i>, <i>Fell</i> "koža, kožušina" : <i>Leder</i> "koža na spracovanie", apod.</p> <p>baltského pôvodu aj fín. <i>vuota</i> "stiahnutá, odratá zvieračia koža", porov. fín. <i>vuohi</i> "koza"</p>	
Smoczyński	<p>bez etymológie</p> <p>možno ide. <i>*Heh₂d^(h)-eh₂-</i> alebo <i>*h₂oHd(h)-eh₂-</i></p>	

¹⁴³ Fraenkel (1962, str.), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 145), Karulis (2001, str. 56), Smoczyński (2007, str. 432).

Z pohľadu väčšiny tu uvedených, je etymológia týchto slov tiež zatiaľ považovaná za nedostatočne objasnenú. Viacerí uvádzajú, že by mohlo existovať spojenie týchto slov s koreňom, ktorý nachádzame v skr. *átka-/ átkah* "oblečenie, rúcho, plášť" a gr. *ἀσκός* "stiahnutá zvieracia koža". Takéto spojenie detailnejšie argumentuje jedine Karulis, podľa ktorého slová možno rekonštruovať z toho istého koreňa, z ktorého pochádza aj lot. *azis* "koza". Litovsko-lotyšské slovo pre kožu by teda tak mohlo súvisieť so slovami lit. *ožka*, lot. *azis* "koza", čo Karulis argumentuje aj niekoľkými paralelnými prípadmi v iných ide. jazykoch. Sémanticky sa takýto výklad tiež dá obhájiť, keďže zvieracia koža bola oddávna používaná na výrobu rôznych užitočných vecí, ako odev, a okrem toho, ako píše, v lotyštine neexistujú viaceré slová, ktoré by rozlišovali kožu v závislosti od jej druhu alebo využitia.

T. 40 lit. *pienas*, lot. *piens*¹⁴⁴

lit. <i>pienas</i>	"mlieko"	pr. <i>dadān</i> "mlieko", <i>poadamynan</i> "sladké mlieko", <i>ructandadan</i> "kyslé mlieko", <i>aswinan</i> "kobyľie mlieko", <i>sulo</i> "zrazené mlieko"
lot. <i>piēns</i>		
Fraenkel	príbuzné s lit. <i>pyti</i> "mäčať sa, stávať sa mokrým, púšťať, uvoľňovať mlieko", porov. hlavne skr. <i>páyas</i> "šľava, voda, mlieko", av. <i>payah-</i> "mlieko", <i>paēman-</i> "materské mlieko", skr. <i>pyāyate</i> , <i>páyate</i> , <i>pīnvati</i> "prekypuje, opúcha, vydúva", gr. <i>πί(φ)ωv</i> , skr. <i>pīvan-</i> "masť, tuk", <i>πίαρ</i> "mastnota, hojnosť, bohatosť" je možné že s týmto slovom súvisia aj lit. <i>Pienauja</i> (hydron.), strlot. <i>Pienava</i> (topon.), lot. <i>Pienava</i> (hydron.)	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>pyti</i> "mäčať sa, stávať sa mokrým, púšťať, uvoľňovať mlieko"	
Sabaliauskas	spolu s lit. <i>pyti</i> "mäčať sa, stávať sa mokrým, púšťať, uvoľňovať mlieko" ¹⁴⁵ a lit. <i>pydyti</i> "pred dojením krave masírovať, stláčať vemeno, aby sa naplnilo mliekom" z ide. koreňa <i>*peĩ-</i> , <i>*pĩ-</i> , ktorého prvotný význam bol "byť mastný, byť výdatný", z rovnakého koreňa je zrejme aj skr. <i>páyah</i> "vlaha, voda, mlieko", av. <i>payō</i> "mlieko", <i>paēman</i> "materské mlieko", per. <i>pīnū</i> "kyslé mlieko, čerstvý syr"	
Karulis	ide. <i>*pei(ə)-</i> : <i>*pĩ-</i> "byť tučný, mastný" (porov. skr. <i>páyate</i> "puchne, zreje, je preplnený"), čo sa diferencovalo v špeciálnych významoch "byť plný mlieka; mať	

¹⁴⁴ Fraenkel (1962, str. 585), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 146), Karulis (2001, str. 677), Smoczyński (2007, str. 455), Derksen (2015, str. 353).

¹⁴⁵ fyziologický proces, kedy krava "odblokuje" vemeno a uvoľní mlieko, aby sa mohlo dojiť

	<p>mliekom naplnené prsia, vemenó" (napr. av. <i>pipyūšī</i>- "kto má v prsiach mlieko, dojka") alebo "byť tučný, mastný" (napr. lat. <i>opīmus</i> "tučný, mastný, veľmi výživný; úrodný, plodný") alebo "dozretý, vyzretý" atď.</p> <p>pôvodne balt. sloveso <i>*pīti</i> "byť plný mlieka, dávať mlieko" > lit. <i>pyti</i> "púšťať, uvoľňovať mlieko" (zodpovedajúce lot. slovo zrejme zaniklo) > <i>*pei-n-os</i> > východobalt. <i>*pienas</i> > lot. <i>piens</i> (porov. ide. <i>*pei-</i> + <i>-m-</i> v est. <i>piim</i> "mlieko", fín. <i>piimä</i> "kyslé mlieko"), v balt. jazykoch koreň <i>*pei-</i> používaný nielen pre "mlieko" ale aj iné, napr. lot. <i>pīsa</i> "väzke blato, močiar", <i>pīsājs</i> "močaristá múka" atď.</p> <p>- v časoch ide. prajazyka sa mlieko ešte nepoužívalo ako bežná strava, používané len na dojčenie, zrejme preto sa jeho názov v jednotlivých ide. jazykoch líši</p> <p>- iný názor, že pôvodné ide. slovo pre mlieko bolo <i>*meləg-</i> (z čoho rus. <i>молоко</i>, nem. <i>Milch</i> apod.)</p>
Smoczyński	<p>z prabalt. <i>*pāi-na</i> alebo <i>*pēi-na</i>, dve možnosti:</p> <p>1) "mlieko" ako "to, čo je podojené", z koreňa <i>py-</i> (v lit. <i>pyti</i> "máčať sa, stávať sa mokrým, púšťať, uvoľňovať mlieko", <i>išpyti</i> "rozmáčať sa", <i>pydyti</i> "pred dojením krave masírovať, stláčať vemenó, aby sa naplnilo mliekom", <i>papydyti</i> "o vemene, naplniť sa mliekom"), ktorý vznikol z ide. <i>*peĭH-</i> / <i>*piH-</i> "nazbierať sa, dvíhať sa, oplývať niečím" (porov. skr. <i>pipāya</i> "nafúknutý, napuchnutý", <i>pāyas</i> "šťa, voda, mlieko")</p> <p>2) <i>*pāi-na</i> je odvodené z ide. <i>*pōi-no-</i> < <i>*poh₃i-no-</i> < <i>*peh₃i-no-</i>, derivát z koreňa <i>*peh₃i</i> "piť", nastala teda konkretizácia z "pitie, nápoj" na "mlieko", v tom prípade by <i>pienas</i> nadväzovalo na sl. <i>piti</i> "piť" < <i>*pih₃tēi</i>, gr. <i>πιθι</i> "pi" < <i>*pih₃-d^{hi}</i> (neokoreň z metatézy <i>*ph₃i-</i>)</p>
Derksen	<p>z ide. <i>*ph₃eĭ-no-</i> (> <i>*peh₃i-no-</i>), porov. skr. <i>pāyas-</i> "mlieko", av. <i>paiia-</i> "t. i.", av. <i>paēman-</i> "materské mlieko", per. <i>pīnu</i> "kyslé mlieko"</p>

Etymológiu týchto dvoch slov taktiež možno vyložiť rôznymi spôsobmi. Všetky tieto rozsiahle etymológie by sa dali zhrnúť do dvoch základných pohľadov na pôvod týchto slov v litovčine a lotyštine:

- 1) lit. *pienas*, lot. *piens* by mohli v súvislosti s inými ide. slovami pochádzať zo spoločného ide. koreňa, ktorý sa používal v dvoch významoch "byť tučný, mastný, veľmi výživný" alebo "byť plný mlieka, mať mliekom naplnené prsia, vemená", mlieko by sme v takom prípade mohli chápať ako to, čo je výživné, čo dodáva deťom a mláďatám výživu a pochádza z mliečnych žliaz matky (prsa, vemien, atď., ktoré sa v určitom období naplnia mliekom), čo sa týka rekonštrukcie pôvodného koreňa, sú tu uvedené nasledujúce: **peĭ-* / **pī-* / **pei(ə)-* / **peĭH-* / **piH-*

- 2) v druhom prípade by sme lit. *pienas*, lot. *piens* mohli dávať do súvislosti s pôvodným ide. koreňom, ktorý súvisel s činnosťou "piť", pričom teda došlo ku konkretizácii pôvodného všeobecného "piť" na "nápoj na pitie" a ďalej na "mlieko", v takomto prípade uvedené rekonštrukcie koreňa **peh₃i-* / **ph₃e₁-*

Zaujímavú myšlienku vyslovuje Karulis, podľa ktorého sa mlieko v časoch ide. prajazyka ešte nepoužívalo ako bežný nápoj k pitiu, ale jeho funkcia bola primárna, určená pre výživu mláďat a detí, čo by podľa neho vysvetlovalo, že slovo označujúce mlieko má dnes v rôznych ide. jazykoch rôznu podobu.

T. 41 lit. *rudas*, lot. *ruds*¹⁴⁶

lit. <i>rūdas</i>	"hnedý, ryšavý, hrdzavočervený"	pr. <i>cucan</i> (<i>cuncan</i>)
lot. <i>ruds</i>	"hnedý, červenohnedý"	
Fraenkel	spájané s lit. <i>rauda</i> "červená farba", lot. <i>rauds</i> "červený" a skupinou slov okolo nich, ide tu o iný ablautový variant, ďalej súvisia so stsl. <i>ръдѣръ</i> , rus. <i>rědryj</i> , stbulh. <i>ruda</i> "kov", stbulh. <i>ruměнь</i> , rus. <i>rumjanj</i> "červený, ružový", <i>rudyj</i> , <i>rudoj</i> "krvavočervený, červenovlasý", rusyj "svetlohnedý", <i>ryžij</i> "červenovlasý", <i>rědryj</i> "tmavohnedý", skr. <i>rudhirá-</i> "červený, krvavý", toch. A <i>rättram</i> , <i>rtärye</i> "červený", B <i>rätre</i> "červený", <i>rättraune</i> "červeň, červená farba", gr. <i>ἐρέθειν</i> "farbit' na červeno", <i>ρερθος</i> "červeň, červená farba", <i>έρυθρός</i> "červený", lat. <i>ruber</i> , <i>russus</i> "červený"	
Zinkevičius	spájané lit. <i>raudonas</i> "červený"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>raudonas</i> "červený" a inými jemu príbuznými slovami, napr. lit. <i>raudas</i> "červenkastý, hnedastý", <i>rūdys</i> "hrdza", <i>rūda</i> "ruda", <i>rudio</i> "jeseň", <i>raudė</i> "červenica ostrobruchá (<i>Scardinius erythrophthalmus</i>)"	
Karulis	spájané s rus. <i>рѹдыѹ</i> (< prasl. <i>*rudъ</i>), ukr. <i>рѹдуѹ</i> , čes. <i>rudý</i> , poľ. <i>rudy</i> , ang. <i>red</i> , nem. <i>rot</i> , lat. <i>ruber</i> ide. <i>*reudh-</i> "červený" > balt. <i>*raud-</i> : <i>*rūd-</i> (z čoho aj napr. lot. <i>raūds</i> "červený, červenohnedý" (lit. <i>raudas</i> "červenkastý, hnedastý", <i>raudonas</i> "červený"), význam slova je rôzny v závislosti od dialektu, od "červený, červenohnedý" až k sekundárnemu významu "šedý"	

¹⁴⁶ Fraenkel (1965, str. 745), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 175), Karulis (2001, str. 767), Smoczyński (2007, str. 521), Derksen (2015, str. 384).

Smoczyński	toto slovo vzniklo disimiláciou ¹⁴⁷ <i>r</i> z praformy <i>*rūdras</i> < ide. <i>*h₁rud^h-ró-</i> , porov. prasl. <i>*rūd-rū</i> , stsl. <i>rodru, rīdrū</i> (rus. dial. <i>rědryj</i> "červený, ryšavý, tmavohnedý – o dobytku", čakav. <i>řdar</i> "červený"), gr. <i>έρυθρός</i> , lat. <i>ruber</i> , skr. <i>rudhirá-</i> "červený"
Derksen	balt.-sl. <i>*rudros</i> (prasl. <i>*rūdru</i> "červený, ryšavý") < z ide. <i>*h₁rud^h-ro-</i> (porov. skr. <i>rudhirá-</i> "červený, krvavý", gr. <i>έρυθρός</i> "červený", lat. <i>ruber</i> "t. i."), pričom v balt. jazykoch sufixové <i>r</i> zaniklo následkom disimilácie

Slov v iných jazykoch, ktoré vznikli z rovnakého koreňa, zdá sa, existuje veľa. Predovšetkým nápadne podobné sú ekvivalenty v slovanských jazykoch. Etymológie sa tu rozchádzajú v bode, kedy je rekonštruovaná praslovanská forma. Kým Karulis rekonštruuje prasl. **rudb* a prabalt. **raud-* : **rūd-* a dáva tým tieto slová do priamej príbuznosti, ostatní považujú slovo za (východo)baltského pôvodu, konkrétne Smoczyński a Derksen rekonštruujú prasl. **rūdru* / **rūd-rū* a spoločnú balto-slovanskú praformu **rudros* / **rūdras*, pričom tvrdia, že v baltskej vetve došlo k disimilatívne zániku druhého *-r-*. Pri takejto rekonštrukcii je teda možné slová lit. *rudas* a lot. *ruds* považovať za východobaltské. Bližšia rekonštrukcia koreňa: **h₁rud^h-ró-* / **h₁rud^h-ro-*.

T. 42 lit. *skruzdė, skruzdėlė, lot. skudra, skruzda*¹⁴⁸

lit. <i>skruzdė, skruzdėlė</i> (var. <i>skrudė, skrudėlė, skruzdīs, skruzīs</i>)	"mravec (<i>Formicidae</i>)"	pr. <i>saugis</i>
lot. <i>skudra, skruzda</i> (var. <i>skudre, skudrs, skruzde</i>)		
Fraenkel	podobný prípad, kedy lit. slovo nachádzame so <i>-z-</i> a lot. bez <i>-z-</i> je lit. <i>barzda</i> , lot. <i>bārda</i> "brada" 1) spájané so stbulh. <i>čръвъ</i> , rus. <i>červъ</i> , lit. <i>kirmis</i> , lot. <i>cirmis</i> , atď. "červ", pričom koreň <i>skru-</i> dávaný do súvislosti s koreňom <i>skirv-</i> (lit. <i>skirvinti</i> "plaziť sa, liezť"), pričom lot. <i>skudra</i> by v takom prípade mohlo vzniknúť disimiláciou zo <i>*skrudra</i> ; takýto výklad by sa dal semaziologicky podložiť skrz sl. <i>*morvъjъ</i> "mravec (<i>Formicidae</i>)" (> rus. <i>muravej</i> , poľ. <i>mrówka</i>), lit. <i>marva, merva</i> "strečok ovčí (<i>Oestrus ovis</i>)" oproti lit. <i>varmas</i> "hmyz (komár, ovad, mucha, lietajúci mravec)", gr. <i>βόρμαξ</i> , skr. <i>vamra-</i> "mravec (<i>Formicidae</i>)", kde je <i>v – m</i> v opačnom poradí, napriek tomu je F. k takejto	

¹⁴⁷ paralela na disimilatívny zánik *r*: gr. *άργός* "blyšťavý; prudký, rýchly" z **άργ-ρός* < ide. **h₂rǵ-ró-*

¹⁴⁸ Fraenkel (1965, str. 819), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 151), Karulis (2001, str. 842), Smoczyński (2007, str. 568).

	<p>dedukcii skeptický, pretože výklad počiatočného <i>s-</i> je podľa neho nedostatočný (sloveso <i>skirvinti</i> vzniklo nesprávnym rozložením kompozita)</p> <p>2) F. teória, že lit. <i>skru(z)dėlė</i> patrí ku koreňu <i>*skriaud-</i>, <i>*skrud-</i> a lot. <i>skudra</i> k paralelnému <i>*skaud-</i>, <i>*skud-</i>, a že mravec bude v balt. jazykoch pomenovaný podľa svojho rýchleho pohybu</p>
Zinkevičius	nejasný pôvod
Sabaliauskas	nejasný pôvod
Karulis	<p>1) základom koreň <i>*skaud-</i> (z čoho aj lot. <i>skaust</i> "závidieť, zničiť", lot. <i>skaudrs</i> "ostrý") : <i>*skud-</i> (z čoho aj lot. dial. <i>skust</i> "škriabať, holiť, (o)strihať, (o)rezať" (< <i>*skud-ti</i>) a lot. dial. <i>skudēt</i> "svrbieť, štípať, páliť, bodáť, pichať")</p> <p>pravdepodobne existovalo pôvodné adj. <i>*skudrs</i> "ostrý, prudký, režúci" (porov. lit. <i>skudrus</i> "rýchly, obratný"¹⁴⁹), z čoho vzniklo lot. <i>skudra</i> "mravec", o význame "to, čo pichá, bodá", dial. <i>skruzda</i> (a lit. <i>skruzdė</i>) vzniklo metatézou <i>skudr-</i> > <i>*skrud-</i> so vsuvkou <i>-z-</i>¹⁵⁰</p> <p>2) základom slova je význam "prudký, rýchly, obratný, zručný"</p> <p>2) z ide. <i>*(s)keud-</i> "hádzat', strieľať, hnať, štvat'"</p>
Smoczyński	nejasná etymológia, ale skupina <i>-zd-</i> je pravdepodobne sekundárna

Názov tohto malého živočicha má v litovčine a lotyššine viacero rôznych dialektových variánt, ktoré sa mimo iné medzi sebou odlišujú aj vsuvkou *-z-*. Pôvod koreňa, z ktorého tieto slová vznikli, však nie je jasný. Označenie mravca v litovčine a lotyššine by mohlo súvisieť so slovami v iných jazykoch, označujúcimi tiež drobného živočicha (rus. *červь*, lot. *cirmis*, atď.) a s lit. slovesom *skirvinti*, ktoré označuje pohyb týchto živočíchov po zemi. Inou možnosťou je rekonštruovať paralelné korene **skriaud-* / **skrud-* ku **skaud-* / **skud-* a po sémantickej stránke by bolo možné mravca v takom prípade charakterizovať buď ako živočicha, ktorý sa rýchlo, obratne pohybuje, alebo ako živočicha, ktorý „bodá, pichá“, čiže štípe. Karulis obhajuje druhú významovú polohu, argumentuje ju ďalšími slovami, a tvrdí, že význam koreňa "obratný, rýchly" je sekundárny. Existuje ešte úplne iná teória, že koreň týchto slov možno rekonštruovať ako **(s)keud-* o význame "hádzat', strieľať, hnať, štvat'", tá však nie je bližšie popísaná.

¹⁴⁹ význam lit. *skudrus* "rýchly, obratný" je sekundárny, porov. lot. *ass* "ostrý, prudký" : *ašs* "rýchly"

¹⁵⁰ porov. paralelne lot. *strazds* : lot. *strads* "drozd"

T. 43 lit. *slenkstis*, lot. *sliexsnis*¹⁵¹

	lit. <i>sleñkstis</i> , <i>sleñksnis</i> (var. <i>sleñgstis</i> , <i>slañkstis</i> , <i>slynksnis</i>)	"prah"	pr. <i>pocorto</i>
	lot. <i>sliexsnis</i> (var. <i>sliêksnis</i> , <i>sliexsne</i> , <i>sliexsnis</i> , <i>sliexsne</i>)		
Būga	porovnáva so sl. <i>slēga</i> , rus. <i>слѣга</i> "tyč, žrd', trám" lit. <i>slenkstis</i> , <i>slenksnis</i> , lot. <i>sliexsnis</i> "prah" by bolo lepšie s tým nespájať, pretože lit. <i>en</i> nemôže zodpovedať sl. <i>ě</i>		
Fraenkel	1) neisté spojenie so slovami okolo lit. <i>slinkti</i> , čo je z hľadiska významu nepravdepodobné, pretože v lit. <i>slinkti</i> a všetkých súvisiach slovách je možno rozpoznať význam "pomaly sa pohybovať, plížiť sa, plaziť sa" 2) pravdepodobnejšia teória, že tieto slová pochádzajú z koreňa <i>*sleng-</i> , ku kt. patria aj poľ. <i>prześlągwa</i> "lykovec jedovatý, voňavý (<i>Daphne mezereum</i> , <i>cneorum</i>)", <i>prześlągly</i> "premočený", rus. <i>sljaga</i> (dial. <i>sljega</i>) "dlhá, tenká palica, trám", nem. <i>schlank</i> , dnem. <i>slank</i> "tenký, pružný", pričom u tejto skupiny slov je základnou predstavou otáčajúci sa trám alebo otáčajúca sa stena		
Zinkevičius	možno súvisí s lit. <i>slinkti</i> "pomaly sa pohybovať, prikrádať sa, plížiť sa" - neisté		
Sabaliauskas	pomerne nejasný pôvod, snaha spájať s lit. <i>slinkti</i> "pomaly sa pohybovať, prikrádať sa, plížiť sa", iní spájajú s rus. <i>слѣга</i> "tenká dlhá tyč"		
Karulis	1) ide. <i>*slenk-</i> / <i>*sleng-</i> "točiť, viť; plaziť sa, šplhať, liezť, vinúť sa" (z čoho aj lot. <i>slinks</i> "lenivý", lit. <i>slinkti</i> "pomaly sa pohybovať, prikrádať sa, plížiť sa") rekonštrukcia: <i>*slenk-</i> > východobalt. <i>*sliiek-</i> > lot. <i>sliexsnis</i> , sémantická motivácia sa vysvetľuje tak, že do starých domov sa muselo cez prach prejsť nízkymi dverami 2) ide. <i>*sel-</i> "trám, klada, brvno" (z čoho lot. <i>sile</i> "vávov, krmelec") > <i>*sl-enk-</i> / <i>*sl-eng-</i> (z čoho rus. <i>слѣга</i> , <i>слѣгá</i> "tenký, dlhý trám") > lot. <i>*sliiek-</i> / <i>*sliieg-</i> (z čoho lot. <i>sliexsnis</i> , dial. <i>sliexsnis</i>) ! doložená aj forma lot. <i>sliiekta</i> , čo by mohol byť derivát zo slovesa <i>*sliiek</i> "liezť, šplhať sa, plaziť sa" (lit. <i>slenkti</i>), potom by bolo pravdepodobnejšie prvé vysvetlenie		
Smoczyński	derivát s e-stupňom z lit. <i>slinkti</i> "pomaly sa pohybovať, prikrádať sa, plížiť sa", ktoré je z ide. koreňa <i>*slenk^u-</i> / <i>*sl^unk^u-</i> , porov. stškan. <i>slyngva</i> "oháňať sa, mávať, hádzať", sthornem. <i>slingan</i> "klesať, zabárat' sa"		

K týmto slovám existujú dve rôzne etymológie, no ani jedna z nich nie je dostatočne presvedčivá. Lit. *slenkstis* a lot. *sliexsnis* by mohli súvisieť s rus. *слѣга*, *слѣгá* "tenký, dlhý

¹⁵¹ Būga (1959, str. 572), Fraenkel (1965, str. 829), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 168), Karulis (2001, str. 858), Smoczyński (2007, str. 572).

trám", pričom by tieto slová pochádzali z koreňa *slenk-* / *sleng-* (pôvodné *sel-* "trám, klada, brvno"). Tak by sa prah dal chápať ako nejaký tenký kus dreva, trám. O niečo viac pravdepodobnejší je podľa etymológov variant, že lit. *slenkstis*, lot. *sliexsnis* pochádzajú z koreňa, ktorý máme aj v lit. *slinkti* "pomaly sa pohybovať, prikrádať sa, plížiť sa", lot. *slinks* "lenivý". Tu sú rôzne rekonštrukcie pôvodného koreňa: **slenk-* / **sleng-* / **slenkʷ-* / **slŋkʷ-* - o predpokladanom význame "točiť, viť; plaziť sa, šplhať, liezť, vinúť sa". V takom prípade by sa dalo povedať, že prah súvisí s istým druhom pohybu, čo Karulis vysvetľuje tak, že do starých domov sa vchádzalo cez nízke dvere. Pohyb človeka by teda zrejme za takých okolností mohol evokovať pohyb „plíženia“.

T. 44 lit. *smēlis*, lot. *smēlis*¹⁵²

lit. <i>smēlis</i> (var. <i>smēl̃ys</i> , <i>smeltis</i> , <i>smēltis</i> , <i>smiltis</i> , <i>smiltis</i> , <i>smilta</i> , <i>smiltē</i> , <i>smiltē</i> , <i>smiltē</i> , <i>smiltai</i>)	"piesok"	pr. <i>sixdo</i>
lot. <i>smēlis</i> (var. <i>smilts</i> , <i>smiltis</i> , <i>smilk̃tis</i> , <i>smilk̃ts</i> , <i>smilk̃ts</i> , <i>smilk̃te</i> , <i>smilk̃te</i> , <i>smel̃is</i> , <i>smel̃t</i> , <i>smel̃t</i>)		
Būga	lot. <i>smil-tis</i> a <i>smilk-tis</i> sú rovnako staré, ide len o jednu formu s <i>k</i> a druhú bez	
Fraenkel	varianta s <i>-k-</i> sa objavila vplyvom lot. <i>smulkans</i> "štíhly", lit. <i>smulkus</i> "drobný, jemný", lot. <i>smalks</i> "t. i." varianta bez <i>-k-</i> je príbuzná so stšv. <i>smola</i> , <i>smula</i> , <i>smule</i> "nadrobiť, trúsit", nór. <i>smola</i> "drviť, mliaždiť", <i>smol</i> "prach, črepiny, smeti", gót. <i>smals</i> "drobný, nepatrný", ír. <i>smal</i> "prach"	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>smulkus</i> "drobný, jemný" a ďal.	
Sabaliauskas	pravdepodobne treba spájať s lit. <i>smulkus</i> a lot. <i>smalks</i> "drobný, jemný", ír. <i>smal</i> "prach", gót. <i>smals</i> "malý" a s inými slovami z ide. koreňa <i>*mel-</i> "mlieť, drobiť", napr. šv. <i>smula</i> a nór. <i>smule</i> "omrvinka", pričom je možné, že existoval koreň s pridaným rozšírením <i>s-</i> na začiatku slova, ako aj v iných prípadoch (napr. lit. <i>kregždė</i> vs. <i>skregždė</i> "lastovička"), čiže <i>*(s)mel-</i>	
Karulis	Karulis uvádza ďalšiu variantu lot. dial. <i>smelis</i> "usadený piesok", spája s lot. dial. <i>smélta</i> "piesčitá pôda" a slovesom lot. <i>smelt</i> "naberať, čerpať (napr. to, čo je usadené vo vode, čiže piesok)"	

¹⁵² Būga (1958, str. 382; 1959, str. 420), Fraenkel (1965, str. 842), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 176), Karulis (2001, str. 875), Smoczyński (2007, str. 576), Derksen (2015, str. 414).

	<p>slová pochádzajú z koreňa ide. *mel- (z čoho aj lot. <i>malt</i> "mlieť"), s s- na začiatku, o význame "(roz)mliaždiť, (roz)drviť" → "mlieť" a "rozpučiť" (porov. lot. <i>smalks</i> "jemný, drobný"), rekonštrukcia: ide. *mel- > *mł- > balt. *mil-: *smil- za prvotné považuje lot. <i>smelt</i>, z ktorého so zmenou samohlásky vzniklo adj. *<i>smilts</i> "rozpučený, rozmlietý, rozdrvený nadrobno (porov. lot. <i>milti</i> "múka"), vedľa toho subs. *<i>smiltis</i> > lot. <i>smilts</i> "to, čo je drobné, rozdrvené" → "sypká granulovitá klastická hornina" (porov. nór. <i>smola</i> "nadrobiť, rozdrobiť" : <i>smol</i> "prach", gót. <i>smals</i> "drobný, nepatrný, zanedbateľný")</p> <p>že bolo východiskovou formou lot. <i>smelt</i>, dokazuje existencia dial. variantu <i>smelis</i></p> <p>vznik variantu <i>smilks</i> vysvetľovaný rôzne:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) došlo k rozšíreniu o -k- vplyvom lot. <i>smalks</i> "drobný, jemný" 2) pravdepodobnejšie, že došlo ku kontaminácii slov s rovnakým významom <i>smilts</i> a <i>smilks</i> (predpokladá existenciu aj adj. *<i>smilks</i> "drobný, jemný", keďže existuje napr. lit. <i>smilkinys</i> "spánok (anat.)", lot. <i>smilkna</i> "drobný, jemný dážď") 3) varianty s a bez -k- sú rovnako staré
Smoczyński	<p>lit. <i>smēlis</i> je predĺžený e-stupeň z *(s)mel-</p> <p>lit. <i>smilti</i> je variant s mobile zo zánikového stupňa <i>mīl-C</i> (ako v lit. <i>miltai</i> "múka")</p> <p>-k- v tvaroch lot. <i>smil̃ks</i>, <i>smilkts</i> je epentézou zrejme vplyvom adj. lot. <i>smalks</i> "drobný, jemný"</p>
Derksen	<p>rekonštrukcia balt.-sl. *(s)mēl(?)-i- (> prasl. *<i>mělb</i> (m.), *<i>mělb</i> (f.) > stsl. <i>měla</i> "vápno", rus. <i>mel</i> "piesočný nános, piesčina", <i>mel</i> "krieda", čes. <i>měl</i> "mys, kosa, pobrežná piesčina" alebo "drobné kamenivo, prach, piesčina" alebo "sypká pôda, prášok, drobné kamenivo", stčes. <i>měl</i> "piesčina, piesočný nános", poľ. dial. <i>miał</i>, <i>miel</i> "prach, krieda, kalná voda, drobný prášok", stpoľ. <i>miel</i> "piesočný nános", <i>miał</i> "jemne rozomletá, rozdrtená substancja", srbochorv. <i>mělj</i>, <i>mělja</i> "jemný piesok", <i>měl</i> "prach, prášok", slovin. <i>mělj</i> "piesočný nános") < ide. *(s)melH-?</p> <p>z rovnakého koreňa aj stisl. <i>melr</i> "piesočný nános", šv. dial. <i>mjåg</i> "piesočný kopec, nábřežie", <i>smula</i> "kúsok", nór. dial. <i>smola</i> "rozbiť", <i>smol</i> "prach", ale z hľadiska významu sa mu takáto etymológia zdá nepravdepodobná</p> <p>zánikový stupeň koreňa bol pôvodne akutový, lotyšská klesavá intonácia je sekundárna všetky baltské a slovanské formy sú formálne zlučiteľné s koreňom *<i>melH-</i> "drviť, mlieť" (lit. <i>melti</i>), pričom baltské slová vykazujú s-mobile</p>

Slová v litovčine a lotyštine, označujúce piesok, všetci spájajú s pôvodným koreňom *mel-* (rekonštrukcie: *(s)mel- / *(s)melH-), ktorý nachádzame aj v mnohých iných slovách iných

jazykov, a všade o podobnom význame, ktorý znamená niečo drobné, jemné, nadrobno rozdrvené, rozomleté atď. Jediný Derksen však uvádza aj výrazovo a významovo zodpovedajúce slovanské slová, a rekonštruje balt.-sl. **(s)mēl(?)*-i-. Možno teda podľa neho pôvod týchto slov považovať za starší? Ďalšie nejasnosti sú v prípade lotyšských dialektových variánt, pretože niektoré vykazujú rozšírenie *-k-* a niektoré nie. Stretávame sa tu teda s podobným prípadom ako pri lit. *žal(k)tys* "užovka". Rovnako aj tu niekto považuje formy *s* a bez *-k-* za paralelné a rovnako staré, ale podľa iného názoru sa tu *-k-* objavilo sekundárne.

T. 45 lit. *stiprus*, lot. *stiprs*¹⁵³

lit. <i>stiprūs</i> (var. <i>stiprs</i>)	"silný, tvrdý, statný"	pr. <i>sparts</i>
lot. <i>stiprs</i>		
Fraenkel	patrí ku skupine slov okolo lit. <i>stipti</i> "hynúť, zomierať"	
Zinkevičius	spájané s lit. <i>stipti</i> "hynúť, zomierať"	
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>stipti</i> "hynúť, zomierať", ktoré sa používa aj vo význame "tuhnúť", porov. s lot. <i>stipt</i> "tvrdnúť, tuhnúť", rovnakého pôvodu je aj lit. <i>stipinas</i> "špica kolesa", <i>stiebas</i> "stonka, žrd', stožiar", <i>stiebtis</i> "vyťahovať sa do výšky", dial. <i>staibis</i> "lýtko", porov. tiež gr. <i>σιφρός</i> "hustý, silný, tvrdý"	
Karulis	spájané s pr. <i>postippin</i> "celú (Acc. fem.)", <i>postippan</i> "úplne" derivát zo slovesa lot. <i>stipt</i> "tuhnúť, trpnúť" (lit. <i>stipti</i>) kvôli forme a významu lot. <i>stiprs</i> porovnaj lot. <i>stingt</i> "trpnúť" : lot. <i>stingrs</i> "prísny, striktný, tvrdý"	
Smoczyński	prabalt. <i>*stip-ra-</i> "zatuhnutý, nepoddajný, tuhý, pevný", z čoho následne vzniklo "tvrdý, mocný", morfém <i>stip-</i> je zánikový stupeň typu <i>TiT</i> <= <i>TeT</i> z koreňa <i>step-</i> , porov. lit. <i>stipti</i> "hynúť, zomierať" : <i>stepinti</i> "tvrdiť" ¹⁵⁴ , koreň <i>*step-</i> je s-mobile, porov. lit. <i>tipenti</i> "robiť malé kroky, cupitať, chodiť po špičkách", lot. <i>tipināt</i> "cupitať"	

Zdá sa, že na etymológii týchto slov sa všetci celkom zhodujú a odvodzujú ich z lit. *stipti*, lot. *stipt* "hynúť, zomierať" ale aj "tvrdnúť, tuhnúť", pričom by sa tu dal nájsť sémantický posun

¹⁵³ Fraenkel (1965, str. 907), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 176), Karulis (2001, str. 933), Smoczyński (2007, str. 604).

¹⁵⁴ paralela lit. *tikras* "pravý, skutočný" <= *tikti* "hodiť sa, byť vhod", *tekti* "pripadnúť"

"stuhnutý, stvrdnutý, tuhý, nepoddajný" → "tvrdý, mocný". Slovo však môže byť príbuzné aj gr. *σπιφρός* "hustý, silný, tvrdý".

T. 46 lit. *suolas*, lot. *sols*¹⁵⁵

lit. <i>súolas</i>	"lavica"	pr. <i>sosto</i>
lot. <i>suōls</i> (var. <i>suola</i> , <i>suole</i>)		
Būga	východolit. <i>sala</i> "dedina", východolot. <i>sola</i> "t. i.", <i>solajnis</i> "dedinčan, vidiečan", <i>salenia</i> "dedina", z balt. <i>*salā</i> : sl. <i>celo</i> : koreň <i>sel-</i> "sedieť", z ktorého aj lat. <i>solium</i> "trón, sedadlo", lit. <i>suolas</i> "lavica" koreň <i>sel-</i> "sedieť / pohybovať sa", význam "sedieť" je zachovaný v lat. <i>solium</i> , lit. <i>suolas</i> , lot. <i>sols</i> , ír. <i>selb</i> , význam "pohyb" je zachovaný v lit. <i>salti</i> "tiecť, plynúť", porov. lit. <i>sala</i> "dedina, vidiek", kt. vzniklo zo samotného koreňa <i>sel-</i>	
Fraenkel	patrí ku koreňu <i>*sel-</i> príbuzné s lat. <i>solium</i> "kreslo, trón" (ale nie s gót. <i>stols</i> "kreslo, trón") iný spája okrem lat. <i>solium</i> aj s gr. <i>σέλμα</i> "sedlo, sedadlo"	
Zinkevičius	z ide. koreňa <i>*sel-</i> "sedieť"	
Sabaliauskas	uvádza dve etymológie: 1) spájané s ide. koreňom <i>*sel-</i> "sedieť", takého istého pôvodu by potom bolo lit. dial. <i>sala</i> "dedina, usadlosť" 2) z ide. koreňa <i>*sel-</i> , ktorý znamená "trám, brvno, doska, z dosiek vyrobený", takého istého pôvodu by potom boli slová lit. <i>suolas</i> "lavica", ang. <i>selma</i> "postel'" a iné	
Karulis	1) spájané so sthnm. <i>swelli</i> , strhornem. <i>swelle</i> "trám, brvno, prah", nem. <i>Schwelle</i> "prah", isl. <i>svoli</i> "klát, doska", gr. <i>σέλμα</i> "stropná doska", <i>selís</i> "priečka budovy, lode, lavica", z ide. <i>*suel-</i> : <i>*sel-</i> "trám, brvno; predmet z trávov, dosák" 2) spájané so slovesom lot. <i>sēdēt</i> "sedieť", porov. lat. <i>solium</i> "kreslo, trón" : lat. <i>sedēre</i> "sedieť" rekonštrukcia: <i>*sōl-</i> > východolit. <i>*suol-</i> > lot. <i>sols</i>	
Smoczyński	z prabalt. <i>*sūōla-</i> , kde došlo k zániku <i>ū</i> , rovnako ako v prípade <i>šuō</i> < <i>*šūō(n)</i> , akút nejasného pôvodu <i>*sūōl-a-</i> je zdĺžený o-stupeň koreňa <i>*suel-</i> , ktorý sa objavuje aj v sthnm. <i>Swelli</i> , strhornem. <i>swelle</i> "trám, nosný trám, prah" (< <i>*sualja-</i>), ďalej súvisí s gr. <i>σέλμα</i> , <i>-ατος</i> "horná paluba lode; lavice; kláda, brvno, trám", toto spojenie je však neisté, pretože gr.	

¹⁵⁵ Būga (1959, str. 305, 363, 554), Fraenkel (1962, str. 942), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 169), Karulis (2001, str. 886), Smoczyński (2007, str. 615), Derksen (2015, str. 435).

	<p><i>σελ-</i> môže pochádzať rovnako aj z ide. <i>*tuel-</i>, hypotézu zdĺženého o-stupňa oslabuje však to, že baltské jazyky nemajú tvary zodpovedajúce o- ani e-stupňu a môže jej odporovať domnienka, že <i>suolas</i> pochádza zo <i>*svālas</i> < <i>*sʷol-o</i>, čo sa týka <i>sʷ-/sv-</i>, porov. lit. <i>suodys</i> "sadza" < <i>sōd-</i>, žem. <i>svadinti</i> "sadiť rastliny" < <i>*sʷodinti</i> < <i>*sōd-in-</i></p>
Derksen	<p>existujú aj porovnania s gr. <i>σέλατα</i> "doska, fošňa" a stsas. <i>selmo</i> "pričňa", podľa neho je však spojenie s gr. slovom nedôveryhodné (nezodpovedá starosaskej forme) spomína aj Smoczyńskiho spojenie (kde však nie je vysvetlený výskyt akutu v lit. <i>suolas</i>)</p> <p>nech je správna akákoľvek etymológia, je možné, že akut sa tu vyskytol vplyvom lit. <i>sėdėti</i> "sedieť"</p>

Lit. *suolas*, lot. *sols* podľa etymológov pochádza z pôvodného koreňa ide. **sel-* (možno **sʷel-*), ktorý však môže mať niekoľko významov a podľa nich možno lavicu interpretovať rôznymi spôsobmi, buď v súvislosti s tým, z čoho je vyrobená (**sel-*, ktoré ale znamená "trám, brvno, doska") alebo v súvislosti s tým, na čo je lavica určená (**sel-* "sedieť").

T. 47 lit. *sveikas*, lot. *sveiks*¹⁵⁶

lit. <i>sveikas</i>	"zdravý"	pr. <i>kails</i>
lot. <i>svēiks</i> (var. <i>sveīks</i> , <i>sveīks</i>)		
Būga	lit. <i>sveikas</i> , lot. <i>sveiks</i> z prabalt. <i>*sveī:kas</i>	
Fraenkel	lit. <i>sveikas</i> , lot. <i>sveiks</i> sú rozložiteľné na <i>*su-ei-kas</i> , prvý článok patrí k <i>*sū-</i> , kt. nachádzame v lit. <i>sūdrus</i> , o význame "dobrý, zdravý", <i>-ei-</i> pochádza z lit. <i>eĩ-ti</i> "íť" a <i>*su-ei-kas</i> môžeme interpretovať ako "ktorý dobre, silne, výdatne ide", na druhej strane názor, že tu je len jeden sufix (<i>-ei-</i>), ostáva otázkou, ktorý z týchto predpokladov je správny	
Zinkevičius	nejasný pôvod	
Sabaliauskas	vzniklo zo <i>*su-ei-kas</i> , kde prvý komponent pochádza z lit. <i>sūdrus</i> "hustý, bujný, dobre živený", druhý z lit. <i>eiti</i> "íť", možno tak teda povedľa formy <i>ueik-</i> (napr.	

¹⁵⁶ Būga (1959, str. 442), Fraenkel (1965, str. 950), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 176), Karulis (2001, str. 967), Smoczyński (2007, str. 618), Derksen (2015, str. 438).

	lit. <i>veikti</i> "konať, fungovať, pôsobiť") existovala aj forma <i>sueik-</i> , porov. s lit. <i>veikus</i> "rýchly, silný"
Karulis	<p>1) možno súvisí so stisl. <i>sveigr</i> "ohybný, poddajný" < ide. <i>*suei-</i> "ohýbať, otáčať, kývať" (z čoho aj šv. dial. <i>svīga</i> "ohýbať sa" a lot. <i>sviest</i> "prudko hádzať") rekonštrukcia: ide. <i>*suei-ko-s</i> > balt. <i>*sueikas</i> > lot. <i>sveiks</i>, o význame "ohybný, aktívny" → "zdravý"</p> <p>2) možno rovnakého pôvodu ako lot. <i>veikt</i> "robiť, konať, byť činný" < ide. <i>*ueik-</i> "ohýbať, pliesť, viť; otáčať sa, točiť sa, ohýbať sa" (z čoho aj lot. <i>veikls</i>, lit. <i>veiklus</i> "obratný, aktívny, pracovitý", lit. <i>veikus</i> "rýchly, silný, zručný") paralelné môžu byť formy s <i>s</i>-¹⁵⁷ na začiatku, a s rovnakou alebo inou sémantikou</p> <p>3) lot. <i>sveiks</i> < <i>*su-ei-kas</i>, kde <i>*su-</i> < ide. <i>*su-</i> "dobrý" a <i>-ei-</i> < <i>*ei</i> (lot. <i>iet</i> "ísť"), čiže "taký, ktorý chodí dobrý (silný, mocný)"</p> <p>4) lot. <i>sveiks</i> spolu so slovami z neho odvodenými môžu byť lituanizmy, pretože lot. <i>sveiks</i> sa v lotyštine oproti lot. <i>vesels</i> "zdravý" používalo hlavne v pohraničnej oblasti s Litvou, najprv sa používalo pri rozlúčke, neskôr aj pri stretnutí, prvotne sa lot. <i>sveiks</i> pravdepodobne používalo hlavne na prípitok</p>
Smoczyński	<i>*su-eikas</i> , dosl. "taký, ktorému dobre ide", laryng. rekonštrukcia: <i>*h₁su.ejk-</i> < <i>*h₁su-h₁ej-k-</i> , absencia výrazu <i>*su.vei.kas</i> (porov. -v- podmienené hiátom lrg. vo forme <i>buvo</i> "bol/-a/-o/-i") odkazuje na zánik laryngály v druhom článku zloženiny, rovnako aj ssl. <i>sū-dravū</i> "zdravý" je zloženina s článkom ide. <i>*h₁su-</i> "dobrý, dobre"
Derksen	súhlasí s Fraenkelovou analýzou <i>*su-eikas</i> , kde prvá zložka znamená "dobre" a druhá zložka je derivovaná z lit. <i>eiti</i> "ísť", môžeme zrekonštruovať ide. <i>*h₁su-h₁ej-ko-</i>

K týmto slovám existuje tiež niekoľko rôznych etymologických výkladov. Na druhej strane sa však dá konštatovať, že za najprijemnejší variant môžeme považovať Fraenkelovu teóriu o tom, že tieto slová vznikli ako zloženiny dvoch komponentov *su-eikas* (z lit. *sūdrus* "hustý, bujný, dobre živený" a z lit. *eiti* "ísť"), čo by sa sémanticky dalo odôvodniť tak, že za zdravého považujeme človeka, ktorému sa dobre vedie, ktorý je silný a zdatný. Zaujímavá je aj myšlienka, že lot. *sveiks* by mohlo byť výpožičkou z litovčiny, keďže oproti tomuto slovu sa v lotyštine vo význame zdravý užíva aj lot. *vesels*, *veselīgs*.

¹⁵⁷ porovnaj lot. *vīpsnāt* : dial. *svīpsnāt* "usmievať sa"

T. 48 lit. *sviestas*, lot. *sviests*¹⁵⁸

lit. <i>sviestas</i>	"maslo"	pr. <i>anctan</i>
lot. <i>sviēsts</i>		
Būga	lit. <i>sviestas</i> : lit. <i>sviesti</i> , <i>pasviesti</i> (<i>ratus</i>) "mazať, namazať kolesá"	
Fraenkel	patrí k skupine slov okolo lit. <i>sviesti</i> "vrhať, hádzať, atď."	
Zinkevičius	z lit. <i>sviesti</i>	
Sabaliauskas	<p>Malo sa za to, že lit. <i>sviestas</i> a lot. <i>sviests</i> celkom jasne súvisí s lit. <i>sviesti</i>, ktoré má povedľa významu "prudko hádzať" i význam "mazať", porov. lit. <i>pasviesti</i> "namazať" a lot. <i>svaidīt</i> "mazať". To by zodpovedalo i tomu, ako sa názov pre maslo objavil v iných jazykoch, napr. pr. <i>anctan</i> "maslo" a stornem. <i>ancho</i> < <i>anákti</i> "maže", rus. <i>масло</i>, pol. <i>masło</i>, čes. <i>máslo</i>, sloven. <i>maslo</i> < *<i>maszlo</i> < rus. <i>мазать</i> "mazať", šv. <i>smör</i> a dán. <i>smör</i> "maslo" < nem. <i>schmieren</i> "mazať". Neskôr sa však objavil aj iný názor, a síce, že lit. <i>sviestas</i> a lot. <i>sviests</i> sú spájané so slovom, nájdeným v staroiránskych avestských spisoch, <i>xšvid-</i> "mlieko". Sabaliauskas sa na základe analogických etymológií v iných jazykoch prikláňa skôr k prvému variantu.</p>	
Karulis	<p>1) derivát zo zaniknutého slovesa *<i>sviest</i> "mazať" (lit. <i>sviesti</i>), z rovnakého koreňa lot. <i>svaidīt</i> "hádzat', vrhať"</p> <p>aj v iných jazykoch vznikol názov pre maslo na takomto princípe, napr. pr. <i>anctan</i> "maslo" : skr. <i>anákti</i> "maže", rus. <i>масло</i> (< <i>маз-ло</i>) : <i>мазать</i> "mazať", lat. <i>unguen</i> "masť" : <i>ungere</i> "mazať"</p> <p>substantívum lot. <i>sviests</i> "maslo" možno vzniklo z pôvodného slovesného adjektíva (part. pas. prēt.), čiže "to, čím sa maže"</p> <p>vývoj: z ide. *<i>sueid-</i> "svietiť, blikať, trblietať sa, lesknúť sa, žiariť" (z čoho aj lot. <i>svīst</i> "potiť sa") > východobalt. *<i>suiēd-</i> > *<i>suiēdi</i> > *<i>sviesti</i> > lot. <i>sviest</i>, takže prvotný význam "robiť niečo žiariacim" → "mazaním robiť lesklým, jasným" → "mazať" (podobný vývoj významu sa dá vidieť u slovesa lot. <i>nīt</i> "mútiť maslo" < ide. *<i>nie-</i> : *<i>nī-</i> "pohybovať, hýbať, kývať sa, svietiť, lesknúť sa")</p> <p>2) môže pochádzať z ide. *<i>suei-</i> "točiť, otáčať, kývať, kolísať" (z čoho aj lot. <i>sviest</i> "hádzat', vrhať"), pretože sémantika týchto slov zodpovedá výrobnému procesu masla, porov. lot. <i>nīt</i> "mlátiť (maslo) = mútiť" : skr. <i>náva-nītam</i> "čerstvé maslo")</p>	

¹⁵⁸ Būga (1958, str. 370; 1959, str. 314), Fraenkel (1965, str. 953), Zinkevičius (1984, str. 335), Sabaliauskas (1990, str. 169; 1994, str. 331), Karulis (2001, str. 972), Smoczyński (2007, str. 620).

Smoczyński	ide o derivát so suf. <i>-ta-</i> z neokoreňa <i>svies-</i> (< ide. <i>*suej̥id-</i> / <i>*suid-</i> "hodit', šmarit'"), ktorý sa nachádza v lit. <i>sviesti</i> a lot. <i>sviest</i> "prudko hádzať, biť, búchať, mlátiť, tĺcť", etym. význam by bol "to, čo je stlčené, zmútené"
------------	--

Pri týchto slovách existuje tiež hneď niekoľko etymologických výkladov. Lit. *sviestas*, lot. *sviest* sú spájané s koreňom, ktorý nachádzame v slovesách lit. *sviesti*, lot. *sviest*. Tento koreň má však niekoľko významov a rovnako rôzne môžeme preto aj interpretovať etymologický vývoj litovského a lotyšského označenia pre maslo: 1) môžeme ho chápať vo význame "mazať" (úplne prvotný význam koreňa zrejme "svietiť, blikať, trblietať sa, lesknúť sa, žiarit", vid'. Karulis), a maslo by teda v takom prípade mohlo byť objasnené ako "to, čím sa maže", čo by podporovali aj sémantické paralely v iných ide. jazykoch a 2) môžeme ho chápať vo význame "hádzasť, vrhať, prudko točiť, otáčať niečím", pričom takéto pohyby by zodpovedali výrobnému procesu masla, pretože smotanu tlčením spracúvame na maslo. Pre bližšiu rekonštrukciu koreňa sú tu uvedené varianty: ide. **suej̥id-* / **suid-* / **suei-*. Ďalšou možnosťou je, že lit. *sviestas* a lot. *sviest* by mohlo súvisieť s av. *xšvid-* "mlieko". To však bližšie analyzované nie je.

T. 49 lit. *tikėti*, lot. *ticēt*¹⁵⁹

lit. <i>tikėti</i>		"verit'"	pr. <i>druwīt</i>
lot. <i>ticēt</i>			
Būga	lit. <i>tikėti</i> "verit'" spolu s ďalšími (<i>tikti</i> "vyhovovať, hodiť sa", <i>tikras</i> "pravý, skutočný", <i>teikti</i> "prinášať, dodávať, predkladať", <i>taikti</i> , <i>taikinti</i> "urovnať, zmieriť"), spájané s germ. <i>Pīhan</i> "dariť sa, prospievať, nadobúdať", z kt. vznikli gót. <i>Peihan</i> , <i>Paih</i> , stnem. <i>Pīhan</i> , stang. <i>Pēon</i> , sthnem. <i>dīhan</i> , nem. <i>gedeihen</i>		
Fraenkel	patrí k slovám lit. <i>tikti</i> "vyhovovať, hodiť sa", <i>teikti</i> "prinášať, dodávať, predkladať", <i>tiekti</i> "zásobovať, dodávať, pripravovať"		
Sabaliauskas	z rovnakého koreňa ako lit. <i>tikti</i> "vyhovovať, hodiť sa", <i>teikti</i> "prinášať, dodávať, predkladať", pr. <i>teickut</i> "tvoriť, robiť"		
Karulis	1) zo slovesa lot. <i>tikt</i> s prvotným významom "byť primeraným, hodiť sa" (z čoho aj lot. <i>ticīgs</i> "primeraný, vhodný, použiteľný" → "opatrný, pozorný, usilovný, rýchly, pohotový, svižný"), vývoj významu: "primeraný, vhodný, použiteľný" → "taký, na ktorého sa dá spoľahnúť, bezpečný, istý"; vedľa adj. <i>ticīgs</i> existuje sloveso <i>ticēt</i>		

¹⁵⁹ Būga (1959, str. 124), Fraenkel (1965, str. 1090), Sabaliauskas (1990, str. 191), Karulis (2001, str. 1030), Smoczyński (2007, str. 676), Derksen (2015, str. 465).

	<p>"spol'ahnúť sa, dôverovať", odtiaľto význam slovesa "nepochybne uznať za správne, presné; prijať, pokladať za pravdivé, za existujúce podľa vnútorného presvedčenia, bez objektívneho dôkazu" (obzvlášť čo sa týka náboženských otázok, preto tento význam pravdepodobne vytvorený a prvotne používaný božími služobníkmi), kvôli významu porov. nem. <i>glauben</i> "veriť", predtým "dôverovať, spol'ahnúť sa"</p> <p>2) iná domnienka, že pôvodný význam lot. <i>ticēt</i> bol "byť pevne spojený" alebo "byť pravým, pravdivým"</p> <p>! narev. <i>tibt</i> "zveriť, poveriť, zveriť sa" zrejme chybne zapísané <i>*tikt</i></p>
Smoczyński	<p>rovnakého pôvodu ako lit. <i>tikti</i> "vyhovovať, hodiť sa"</p> <p>morfém <i>tik-</i> je zrejme zánikový stupeň koreňa <i>tek-</i>, čo je ide. <i>*tek-</i> "bežať, plynúť"</p>
Derksen	<p>1) pravdepodobne príbuzné s sthnem. <i>dingan</i>, strdoľnem. <i>dingen</i> (< <i>*Pingjan</i>) "veriť"</p> <p>2) súvisí s lit. <i>tikti</i> "vyhovovať, hodiť sa"</p>

Príbuzenstvo týchto slov s ďalšími slovami v iných ide. jazykoch je neisté. Mohlo by však ísť o spoločnú baltsko-germánsku izoglosu, v tom prípade by pôvod týchto slov siahal ďalej do minulosti, než do obdobia východobaltskej jazykovej jednoty. Inak by sa toto sloveso dalo odvodiť z koreňa slovies lit. *tikti*, lot. *tikt* "vyhovovať, hodiť sa, byť primeraný", kde mohlo dôjsť k posunu od tohto pôvodného významu k významu "veriť", na základe toho, že to, čo pokladáme za primerané, vhodné, hodiace sa, považujeme za bezpečné a isté, na to sa môžeme spol'ahnúť a teda to vnútorne pokladáme za správne a pravdivé, čiže veríme tomu aj bez objektívnych dôkazov.

T. 50 lit. *uodas*, lot. *ods*¹⁶⁰

lit. <i>úodas</i> (var. <i>vuodas</i>)	"komár (<i>Culex</i>)"	pr. <i>tussis</i> (<i>cussis</i>)
lot. <i>uôds</i> (var. <i>uôde</i> , <i>uoda</i>)		
Būga	<p>dvojhľásky <i>ie</i>, <i>uo</i> sa objavili z dlhých hlások <i>ē</i> a <i>ō</i>,</p> <p>dvojhľáska <i>uo</i> sa z <i>ē</i> objavila v týchto slovách: lit. <i>uodas</i>, lot. <i>uods</i> : <i>ēdu</i> "žeriem", lot. <i>uodi ēde</i> "komáre žrali",....</p>	
Fraenkel	<p>jasne tu ide o ablaut koreňa <i>*ēd-</i> (lit. <i>ėsti</i> "žrať")</p> <p>1) ďalej možné spojenie so sl. <i>*o(ḡ)vadḡ</i> (strus. a stsl. <i>ovadḡ</i>, rus. <i>ovod</i>, srbochorv. <i>đbād</i> "ovad (<i>Tabanidae</i>)", poľ. <i>owad</i> "(škodlivý) hmyz" etc.) pričom sa však</p>	

¹⁶⁰ Būga (1959, str. 340), Fraenkel (1965, str. 1164), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 152), Karulis (2001, str. 633), Smoczyński (2007, str. 704), Derksen (2015, str. 480).

	stretávame s fonetickými ťažkosťami: pre slovanské tvary sa nehodí vysvetlenie, že by tu išlo o anlaut *v- , ani o prefix <i>o(b)</i> - oproti tvarom baltským 2) spájané s lit. <i>adyti</i> "pliest', šit'", <i>adata</i> "ihla"
Zinkevičius	z lit. <i>ėsti</i> "žrat'"
Sabaliauskas	spájané s lit. <i>ėsti</i> , lot. <i>ēst</i> "žrat'"
Karulis	z rovnakého koreňa ako lot. <i>ēst</i> "žrat'" rekonštrukcia: ide. * <i>ed-</i> > * <i>ēd-</i> : * <i>ōd-</i> > východobalt. * <i>uod-</i> > * <i>uodas</i> > lot. <i>ods</i> možno súvisí s rus. <i>óvod</i> "ovad" alebo lot. <i>adīt</i> "pliest', šit'"
Smoczyński	z prabalt. * <i>ōd-a-</i> , ide o o-stupeň z prabaltosl. * <i>ēd-</i> < ide. * <i>h₁ēd-</i> "kúsať, žrat'", porov. lit. <i>ėsti</i> "žrat'", stsl. <i>jasti</i> "jesť", zrejme je to staré nomen agentis o etymologickom význame "kúsajúci, ten kto kúše" ak <i>ov-</i> v stsl. <i>ovadŭ</i> "ovad, hmyz" je kompozičnou zložkou, konkrétne prepozícia balt.-sl. * <i>au</i> "od-, u-" (< ide. * <i>h₂eu-</i> , porov. stind. <i>áva-</i> , lat. <i>au-</i>), mali by sme tu balt.-sl. formu * <i>auōd-a-</i> (zo zloženého slovesa * <i>au-ēd-</i> "ukusnúť, odkusnúť", prasl. * <i>o-vēd-</i> , * <i>ovēsti</i>)
Derksen	zvyčajne je toto slovo považované za o-stupeň koreňa * <i>h₁ed-</i> (lit. <i>ėsti</i> "žrat'") podľa neho by však malo byť lit. <i>uodas</i> rekonštruované ako * <i>h₃e/od-o-</i> problematické je spojenie s čes. <i>ovád</i> , poľ. <i>owad</i> , stsl. <i>ōbād</i> , slovin. <i>obād</i> "ovad (<i>Tabanidae</i>)", pričom kolísanie medzi * <i>v</i> a * <i>b</i> by mohlo poukazovať na * <i>ob-vad</i> , čo by stále umožňovalo spojenie s východobalt. <i>uodas</i> , <i>uods</i> , ale vylučovalo rekonštrukciu ide. * <i>h₃ed-</i> alebo * <i>h₁ed-</i> , tejto prekážke sa vyhol Smoczyński rekonštrukciou * <i>au-ōd-a-</i> , kde je prefix identifikovaný ako ide. * <i>h₂eu-</i> , ktorý bežne dáva v sl. jazykoch * <i>u-</i> , existuje aj názor, že toto * <i>ov-</i> by malo byť identifikované so slovom pre "ovcu" (lit. <i>avis</i>)

Etymológovia sa zhodujú, že lit. *uodas*, lot. *ods* treba spájať so slovesami lit. *ėsti*, lot. *ēst* "žrat', kúsať", čo umožňuje rekonštrukciu pôvodného koreňa ide. **ed-* / **h₁ed-* / **h₃ed-*. Nejasné však je, či tieto slová súvisia aj so slovanskými označeniami pre podobný druh hmyzu "ovad". Sémanticky by takéto spojenie bolo možné, no pri výrazovej stránke sú tu isté komplikácie, a to počiatocné slovanské *ov-* oproti baltským variantom. Podľa Smoczyńskeho je možné lit. *uodas* a lot. *ods* rekonštruovať ako **auōd-a-*, čo by zodpovedalo aj slovanským variantom (sloveso balt. **au-ēd-* "ukusnúť, odkusnúť" oproti prasl. **o-vēd-*, **ovēsti*). V tom prípade by sme toto tieto slová mohli považovať za spoločné balto-slovanské. Nevyjasnené ostáva navrhované spájanie s lit. *adyti*, lot. *adīt* "pliest'" a inými slovami tejto skupiny.

T. 51 lit. *vėgėlė*, lot. *vėdzele*¹⁶¹

lit. <i>vėgėlė</i> (var. <i>vėgėlė</i>)	"mieň sladkovodný (<i>Lota lota</i>)"	pr. <i>wilnis</i>
lot. <i>vėdzele</i> (var. <i>vėzele</i> , <i>vėgele</i>)		
Fraenkel	nejasná etymológia možno súvisí s gr. <i>ύγρός</i> , lat. <i>ūvidus</i> a stškan. <i>vokr</i> "vlhký, tekutý"	
Zinkevičius	nejasný pôvod	
Sabaliauskas	pomerne nejasný pôvod, snaha spájať s lot. <i>valgs</i> , <i>velgs</i> "vlhký" a s inými slovami z ide. koreňa <i>*uelg-</i> "vlhký", ďalej s lat. <i>ūvidus</i> "mokrý, vlhký" baltského pôvodu aj liv. <i>vāgal</i> "mieň (<i>Lota lota</i>)" lot. variant <i>vėgele</i> je výpožičkou z litovčiny	
Karulis	pôvod nejasný 1) kvôli svojej vlhkej slizkej koži môže súvisieť so stškan. <i>vokr</i> , gr. <i>hygrós</i> , lat. <i>ūvidus</i> "vlhký", rekonštrukcia: ide. <i>*uelg-</i> > balt. <i>*uēg-</i> > lot. <i>*vėgele</i> > <i>vėdzele</i> (porov. liv. <i>vāgāl</i>) 2) môže súvisieť so slovom lot. <i>zivs</i> "ryba", rekonštrukcia: ide. <i>*gheu-</i> , metatéza <i>*ghēu-</i> / <i>*ghēu-</i> > <i>*uēgh-</i> / <i>*uēgh-</i> > balt. <i>*uēž-</i> / <i>*uēdz-</i> > lot. <i>vėzis</i> "rak, rakovina" a lot. <i>vėdzele</i> / <i>vėzele</i> "mieň"	
Smoczyński	slovo bez etymológie	

K etymológii týchto slov sú poskytnuté dve teórie, avšak ani jedna z nich nie je istá a dostatočne podložená, preto slovo považujeme za etymologicky nepriehľadné.

¹⁶¹ Fraenkel (1965, str. 1212), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 153), Karulis (2001, str. 1133), Smoczyński (2007, str. 727).

T. 52 lit. višta, lot. vista¹⁶²

lit. <i>vištà</i>	"kura (<i>Gallus</i>)"	pr. <i>gerto</i>
lot. <i>vista</i>		
Būga	lit. <i>višta</i> , lot. <i>vista</i> <u>nemožno</u> odvodiť z ide. praformy <i>*wis-tā</i> (lat. <i>avis</i> , skr. <i>vi-</i> "vták"), pretože v litovčine sa <i>s</i> nikdy, dokonca ani po <i>i</i> , nemení na <i>š</i> , porov. lit. <i>visas</i> , <i>misa</i> , atď.	
Fraenkel	1) ako "domáca hydina" čo možno osvetliť ako "hydina, ktorá prišla do domu", takže súvis so skr. <i>viš-</i> "dom" 2) <i>*uis-tā</i> , súvis s lat. <i>avis</i> , skr. <i>ví-</i> , <i>vě-</i> , av. <i>vīš</i> "vták" 3) súvis s lit. <i>vimsčioti</i> "kývať hlavou hore dole (o koňoch)" – nepravdepodobná teória	
Zinkevičius	nejasný pôvod	
Sabaliauskas	možno súvisí so skr. <i>vėh</i> , <i>vīh</i> a lat. <i>avis</i> "vták".	
Karulis	1) pravdepodobne ide. <i>*ueik-</i> "dom, obydlie, usadlosť" (z čoho aj lot. <i>viesis</i> "host") : <i>*uiķ-</i> > balt. <i>*uiš-</i> (porov. skr. <i>viš-</i> "dedina, sídlo") > <i>*uis-tā</i> > lot. <i>vista</i> "kura" s pôvodným významom "prislúchajúci k domu (obydliu, sídlu)" → "domáca hydina" 2) spájané s av. <i>vīš</i> "vták" 3) z ide. <i>*ueis-</i> (z čoho aj lot. <i>viest</i> "spôsobiť, vyvolať, vzbudiť", <i>vaisla</i> "plemeno, rasa")	
Smoczyński	slovo bez etymológie	

Pri etymologickom výklade týchto slov taktiež existuje niekoľko možností. Dokonca si tu etymológovia protirečia – niekto tvrdí, že by mohlo súvisieť so slovom "vták" v iných jazykoch (lat. *avis*, skr. *ví-*, *vě-*, av. *vīš*), ale iný to zasa vyvracia. Ďalšie slabšie argumentované a za nepravdepodobné sú považované teórie, že slová súvisia s lit. *vimsčioti* "kývať hlavou hore dole (o koňoch)" alebo lot. *viest* "spôsobiť, vyvolať, vzbudiť", *vaisla* "plemeno, rasa". Zrejme najpravdepodobnejšou, a aj sémanticky argumentovanou je teória, že základom je ide. **ueik-* "dom, obydlie, usadlosť", čo by vysvetľovalo, že kura je považovaná za domácu hydinu, pôvodne "prislúchajúci k domu (obydliu, sídlu)".

¹⁶² Būga (1959, str. 327), Fraenkel (1965, str. 1266), Zinkevičius (1984, str. 334), Sabaliauskas (1990, str. 153), Karulis (2001, str. 1175), Smoczyński (2007, str. 763).

T. 53 lit. žiurkė, lot. žurka¹⁶³

lit. žiurkė (var. žiurkė̃)	"krysa, potkan (<i>Rattus</i>)"	pr. <i>duktis</i> (<i>duckis</i>) "škrečok pol'ný (<i>Cricetus cricetus</i>)"
lot. žurka (var. šur̃ks, žur̃ks, žur̃ka)		
Fraenkel	varianty: lot. <i>šur̃ks</i> mohla by byť výpožička zo sl. jazykov (<i>ščur</i>), širšie spájania nejasné	
Zinkevičius	nejasný pôvod	
Karulis	považuje za výpožičku z pol'. <i>szczurek</i> "potkan"	
Smoczyński	nejasná etymológia, možno pretvorené zo *šurkė *šiurkė ¹⁶⁴ , výskyt lot. variantov nás privádza k úvahe, či sa nejedná o výpožičku zo sl. *s(č)urū, *š(č)urūka "potkan", porov. ukr. <i>ščur</i> , pol'. <i>szczur</i> , sloven. <i>štúr</i> , čes. <i>štír</i> , dolnoluž. srb. <i>ščurk</i> , okrem toho nachádzame aj tvary so zjednodušením šč- > š-: hsrb. <i>šurk</i> "škrečok", pol'. dial. <i>szur</i> , kašub. <i>šur</i> "potkan" – tieto slovanské výrazy však zostávajú taktiež bez etymológie	

K etymológii týchto slov zatiaľ neexistuje uspokojivý výklad. Možno ale vôbec nejde o slová zdedené, pretože je možné, že lit. *žiurkė* a lot. *žurka* sú výpožičkami zo slovanských jazykov, čo je však, obzvlášť v prípade intenzívnych slovansko-baltských vzťahov niekedy ťažké odlíšiť. Zaujímavé je, že Smoczyński sem radí aj čes. *štír* a sloven. *štúr*, tieto výrazy však (aspoň dnes) znamenajú "škorpión". Ak tam došlo k nejakému sémantickému posunu, ten tu nie je objasnený. Avšak ani slovanské výrazy nemajú objasnenú etymológiu, takže táto skupina slov ostáva etymologicky nepriehľadná.

¹⁶³ Fraenkel (1965, str. 1316), Zinkevičius (1984, str. 334), Karulis (2001, str. 1215), Smoczyński (2007, str. 789).

¹⁶⁴ podobne ako *žabas* < *šapas*

T. 54 lit. žuvis, lot. zivs¹⁶⁵

lit. žuvis (var. žuvė, žiuvìs, živìs, živė, živeikà "menšia ryba")	"ryba (<i>Piscis</i>)"	pr. <i>suckis</i>
lot. zivs (var. zuvs, zuve zive, zivis, zuvs, zuve)		
Fraenkel	slová pochádzajú z *žūs-, ktoré je príbuzné s gr. ἰχθῦς "ryba" rozšírenie -k- sufixom nachádzame v pr. <i>suckis</i> "ryba", v rus. <i>Žukopa</i> (hydron.) a <i>Žuklja</i> (topon.), porov. ešte arm. <i>jukn</i> "ryba"	
Zinkevičius	spája s gr. ἰχθῦς "ryba" a ďal.	
Urbutis	balt. *žūs, príbuzné s gr. ἰχθῦς a arm. <i>jukn</i> "ryba"	
Karulis	spájané s pr. <i>suckis</i> , narev. <i>žuwo</i> mnohí spájajú aj s gr. <i>ichthys</i> a arm. <i>jukn</i> (ide. *ġhđū- > *ġhđuy- > balt. *žuy-), je možné, že koreň bol jednoduchší (*ġheu-) a rôzne vokalické vsuvky sú sekundárnej povahy (gr. -th-, germ. -i-), rôzne vsuvky sú možno tabuizovanej povahy, pretože voda a vodné živočíchy boli spájané s magickými predstavami o podzemnom svete rekonštrukcia: ide. *ġheu-, deriv. *ġheu-ūi-s : *ġ ^h uH-i- > balt. *žuyis > lot. *zuvis > zuvs, neskôr zivs	
Smoczyński	rekonštrukcia: *žuy-i- < ide. *ġ ^h uH-i-, pričom z *uH-V vzniklo uv-V ¹⁶⁶ . Príbuzné slovo arm. <i>jowkn</i> . V gr. náprotivku ἰχθῦς vidieť i- ako protézu, okrem toho tu došlo k metatéze spoluhlások *(i)t ^h k ^h ū- < ide. d ^h ġ ^h uH- (porov. χθών "zem, pôda" z *t ^h k ^h ōm < *d ^h ġ ^h ōm), začiatok výrazu v baltskej podobe zostal zjednodušený podobným spôsobom ako v slove lit. <i>žemė</i> ¹⁶⁷ "zem pôda"	
Derksen	príbuzné aj s pr. <i>suckis</i> "ryba" príbuzné aj gr. ἰχθῦς a arm. <i>jukn</i> "ryba" v litovčine aj lotyštine nachádzame prípady nezaokrúhlenia pred v, rekonštrukcia: *žuʔ-s, *žuʔ-es (Gen sg., porov. dial. <i>žuves</i> Nom sg.) < ide. *dġ ^h uH-	
Mažiulis	pr. * <i>suckis</i> < * <i>zukas</i> -derivát so sufixom -ka- z pr. *zu(vi-) < balt. *žuv- (lit. <i>žuvis</i> a ďalšie)	

Tieto slová sú spájané so slovami aj v iných ide. jazykoch, tieto spájania však nie sú isté a zrejme dostatočne priehľadné. Rekonštrukcie: balt. *žuy-i / *žuyis / *žūs- / *žuʔ-s / *žuv- /,

¹⁶⁵ Fraenkel (1965, str. 1323), Zinkevičius (1984, str. 334), Urbutis (1981, str. 34), Karulis (2001, str. 1199), Smoczyński (2007, str. 793).

¹⁶⁶ paralela: *buvo* "bol/-a/-o < *buuā < *b^huh₂-eh₂

¹⁶⁷ prabaltsl. *žem-ijā < ide. *ġ^hem- < *d^hġ^h-ém-ø (Loc. sg.)

ide. **g^huH-i-* / **d^{g^h}*uH-. Karulis tvrdí, že možno pôvodný koreň bol jednoduchší a tvary v jednotlivých jazykoch sa líšia prvkami, ktoré sa do neho vsúvali (zrejme z dôvodov tabuizovania rýb ako vodných živočíchov). Západobaltské pr. *suckis* sa od východobaltských tvarov lit. *žuvis*, lot. *zivs* odlišuje sufixom *-k-* / *-ka-*.

5.3 Zhrnutie

Zhrňme si teda základné myšlienky, na ktoré sme pri anlyze narazili. Prvotný predpoklad, že bude tieto slová možné z etymologického hľadiska rozdeliť do dvoch skupín, a to na slová s etymológiou priehľadnou, a na slová s etymológiou nepriehľadnou, sa nepotvrdil. Zistili sme, že v etymológii málokedy veci bývajú len čierno-biele, ale často musíme hľadať nejakú strednú cestu. Preto sme nakoniec zaviedli ešte podskupinu „etymologicky menej priehľadných slov“. Slová sú teda roztriedené nasledovne. V časti 5.2.1 Priehľadné etymológie sú zaradené slová, ktorých pôvod môžeme naozaj považovať za objasnený, tzn. vieme ich zaradiť do skupiny príbuzných slov, vieme určiť, ako a z akého základu vznikli, a tak isto vieme objasniť ich sémantický vývoj. I keď je určený základ, z ktorého slová vznikli, v niektorých prípadoch možno len odhadovať rekonštrukciu alebo viacero možných rekonštrukcií prvotného koreňa. Ako je koreň rekonštruovaný závisí od toho, o akú teóriu sa daný etymológ opiera, či napr. pracuje s laryngálnou teóriou, či predpokladá trochu iný vývoj hlások apod. Do podskupiny slov s menej priehľadnou etymológiou (5.2.2) patria slová, o ktorých možno povedať, že sa výklady jednotlivých etymológov vo väčšej miere zhodujú, no kde tu sa nájdú nejaké odchýlky. Zhodujú sa na tom, z akého základu slová vznikli, ale napríklad nie je isté ich zaradenie do skupiny príbuzných slov, alebo nie je ešte úplne dôveryhodne objasnený ich sémantický vývoj, príp. sa tam vyskytujú iné menej jasné momenty, ktoré by ešte možno uvítali doplňujúce vysvetlenie. Najpočetnejšiu časť predpokladanej východobaltskej slovnej zásoby tvoria slová s nepriehľadnou etymológiou (5.2.3). Ide o slová, ktoré sú zatiaľ buď len málo preskúmané a nevieme, s akými inými slovami ich dávať do príbuznosti, alebo sú to slová, ktoré majú hneď niekoľko úplne alebo len trochu odlišných etymologických výkladov. Ďalej sú to slová, ktoré by eventuelne nemuseli do tejto vrstvy vôbec patriť, pretože majú výrazom aj významom zodpovedajúci ekvivalent i v nejakom inom ide. jazyku, alebo sú z iného jazyka vypožičané, avšak žiadna z týchto možností zatiaľ nebola dostatočne podložená.

Ak zosumarizujeme všetky etymologické výklady, mohli by sme skonštatovať, že jedno z tu uvedených výkladov mohlo vzniknúť kompozíciou (viď. T.47 lit. *sveikas*, lot. *sveiks*, str.

105). Najčastejšie išlo o sufixálnu deriváciu, v niektorých prípadoch došlo k izolovaniu nejakého slovného základu, z ktorého sa následne vyvinulo slovo, v iných prípadoch došlo k izolácií a substantivizácií participia. Objavili sa aj prípady, kedy slovo do východobaltskej vrstvy môžeme zaradiť len na základe toho, že jeho koreň bol rozšírený o nejakú hlásku, a tým sa vlastne odlišilo od pôvodnej spoločnej (balto-slovanskej alebo baltskej) formy.

Čo sa týka samotných slov, ktoré s veľkou pravdepodobnosťou vznikli v období spoločnej východobaltskej jednoty, by nás nemalo prekvapiť, že prevažne ide o slová spojené s človekom a jeho každodenným životom, a teda sú to slová súvisiace s ľudským telom či slová označujúce rôzne úžitkové predmety. Okrem toho značnú časť tvoria slová spájané s prírodou, ktorá určite bola neoddeliteľnou súčasťou života starých Baltov. Nachádzame tu teda názvy zvierat, rastlín a iné slová súvisiace s prírodnými javmi.

Záver

Cieľom tejto diplomovej práce bolo spracovať doterajšie výskumy v oblasti etymológie baltských jazykov. Pri výbere konkrétnych slov sme sa obmedzili na časť zdedenej slovnjej zásoby jediných dvoch dodnes preživších baltských jazykov, litovčiny a lotyštiny. Cieľom bolo podať výstižný porovnávací etymologický prehľad skupiny slov, ktorých vznik predpokladáme do obdobia spoločnej východobaltskej jazykovej jednoty. V teoretickej časti práce sme sa najprv snažili čitateľa uviesť do etymológie ako jazykovednej disciplíny najskôr všeobecne, a následne konkrétne, na balstkom materiáli. Aby sme však mohli analyzovať slovnú zásobu vzniknutú v spoločnom východobaltskom období, museli sme sa najskôr v skratke pozrieť aj na historicko-lingvistické súvislosti, ktoré podmienili to, že východní Balti takmer tisíc rokov hovorili spoločným jazykom, z ktorého sa neskôr vyvinuli baltské jazyky tak ako ich poznáme dnes. Zhrnuté boli základné charakteristiky ako baltského prajazyka, tak aj východobaltského prajazyka. Najdôležitejšou časťou bola v tomto prípade lexika, ktorú sme ďalej bližšie analyzovali. Zhromaždili sme v celku rozsiahly objem etymologických dát od rôznych baltských, ale aj nebaltských etymológov a konfrontovali sme ich (niekedy vskutku výrazne) odlišné pohľady na etymológiu vybraných slov. Zistené bolo, že väčšiu časť spoločnej východobaltskej lexiky môžeme považovať stále za nepriehľadnú. Možno povedať, že sa nám potvrdili mnohé teoretické princípy, ktoré sme zdôrazňovali v prvej časti práce, ako napríklad, že etymologický výklad má svoje hranice, za ktoré je niekedy ťažké prejsť. Pri mnohých slovách sme videli, že nezostáva len konštatovať, že hlbší pôvod slova už určiť nemožno. Okrem toho, spomínaná subjektívnosť etymológie sa prejavila vo viacerých momentoch, pretože viac krát bolo zistených až niekoľko úplne odlišných teórií o možnom etymologickom výklade jedného a toho istého slova. Niektoré z týchto teórií boli argumentované celkom obстойne, iné takmer vôbec. Možno teda skonštatovať, že hoci etymológia týchto (a určite aj iných) slov bola skúmaná už mnohokrát, ešte stále tu ostávajú prázdne miesta a dostatok priestoru na to, aby jednotlivé etymologické výklady boli prejednávané aj naďalej. Autorka dúfa, že vytýčený cieľ sa jej podarilo splniť, a výsledok tejto diplomovej práce by mohol byť zaujímavou a zároveň prínosnou ukázkou z pestrého sveta etymológie baltských jazykov.

Zoznam použitej literatúry

BŪGA, K. a ZINKEVIČIUS, Z. *Rinktiniai raštai: trys tomai*. I tomas. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1958.

BŪGA, K. a ZINKEVIČIUS, Z. *Rinktiniai raštai: trys tomai*. II tomas. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1959.

BŪGA, K. a ZINKEVIČIUS, Z. *Rinktiniai raštai: trys tomai*. III tomas. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1961.

BŪGA, K. a ZINKEVIČIUS, Z. *Rinktiniai raštai: trys tomai*. Rodyklės. Vilnius: Valstybinė politinės ir mokslinės literatūros leidykla, 1962.

DERKSEN, R. *Etymological dictionary of the Baltic Inherited Lexicon*. Leiden; Boston: Brill, 2015.

DINI, P. U. *Foundations of Baltic languages*. Vilnius: Eugrimas, 2014.

ERHART, A. a VEČERKA, R. *Úvod do etymologie*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1981.

FRAENKEL, E. *Litauisches etymologisches Wörterbuch. Band I, A – privekiúoti*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1962. Indogermanische Bibliothek. 2. Reihe, Wörterbücher.

FRAENKEL, E. *Litauisches etymologisches Wörterbuch. Band II, privykėti – žvolgai: Nachträge, Wortregister, Berichtigungen, Nachwort*. Heidelberg: Carl Winter Universitätsverlag, 1965. Indogermanische Bibliothek. 2. Reihe, Wörterbücher.

FRAENKEL, E. *Baltų kalbos: jų tarpusavio santykiai ir santykiai su kitomis indoeuropiečių kalbomis ; (baltų kalbotyros įvadas)*. Vilnius: Mintis, 1969.

HAVLOVÁ, E. *O metodách etymologické praxe*. In VYKYPĚL, B. and BOČEK, V. 2012. *Methods of etymological practice*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny. *Studia etymologica Brunensia*.

KABAŠINSKAITĖ, B. *Etimologija: istorijos ir teorijos bruožai lietuvių kalbos kontekste*. Vilnius: Vilniaus universiteto Baltistikos katedra, 2013.

KARULIS, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca*. Rīga: Avots, c2001

KREGŽDYS, R. *Baltų kalbų leksinės semantinės gretybės (Pavaldėtieji ō/ā kamienuų kūno dalių pavadinimai)*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas, 2010.

MAŽIULIS, V. *Baltų ir kitų indoeuropiečių kalbų santykiai: deklinacija*. Vilnius: Mintis, 1970.

MAŽIULIS, V. *Prūsų kalbos etimologijos žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras, 2013.

SABALIAUSKAS, A. *Lietuvių kalbos leksika*. Vilnius: Mokslo, 1990.

SABALIAUSKAS, A. *Iš kur jie?: pasakojimas apie žodžių kilmę*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla, 1994.

SALYS, A. *Baltų kalbos, tautos bei kultys: lietuvių giminaičiai*. Vilnius: Baltos lankos, 1985.

SMOCZYŃSKI, W. *Słownik etymologiczny języka litewskiego*. Wilno: Uniwersytet Wileński, Wydział Filologiczny, 2007.

URBUTIS, V. *Baltų etimologijos etiudai*. Vilnius: Mokslo, 1981.

URBUTIS, V. *Baltų etimologijos etiudai 2*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2009.

VYKYPĚL, B. a BOČEK, V. *Problems of etymology*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2017. *Studia etymologica Brunensia*.

ZINKEVIČIUS, Z. *Lietuvių kalbos istorija. I, Lietuvių kalbos kilmė*. Vilnius: Mokslo, 1984.

ZINKEVIČIUS, Z. *Lietuvių kalbos istorija: vadovėlis aukštosioms mokykloms*. Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1996.

ZINKEVIČIUS, Z. *Lietuvių tautos kilmė*. Vilnius : Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2005

Slovníky:

Dabartinės lietuvių kalbos žodynas [online]. Lietuvių kalbos išteklių informacinė sistema, 2015. Dostupné z: <http://lkiis.lki.lt/dabartinis>

Latviešu valodas vārdnīca [online]. Mākslīgā intelekta laboratorija, 2009–2017. Dostupné z: <http://www.tezaurs.lv/lv>

Latviešu—lietuviešu vārdnīca [online]. Slovník zostavil doc. dr. Alvydas Butkus, elektronickú verziu pripravil Tildės Kalbos ir informacijos skyrius, 2017. Dostupné z: <https://www.letonika.lv/groups/default.aspx?g=2&r=10621063>

Zoznam použitých skratiek

Acc. – akuzatív	liv. – livonsky
adj. – adjektívum	Loc. - lokál
akt. – aktívne	lot. – lotyšsky
alb. - albánsky	lrg. – laryngála
ang. – anglicky	masc. – masculinum
anglosas. - anglosasky	malorus. - malorusky
arm. – arménsky	narev. – narevsky
av. – avestsky	nem. – nemecky
balt. – baltsky	neutr. – neutrum
balt.-sl. – balto-slovansky	Nom. - nominatív
čakav. – čakavsky	nór. – nórsky
čes. – česky	odv. - odvođenina
Dat. – datív	oset. – osetsky
dán. – dánsky	osk. - oskicky
demin. – deminutívum	part. - particípium
dnem. - dolnonemecky	pas. – pasívne
dial. - dialekt	per. – perzsky
du. – duál	pl. – plurál
durat. - duratívum	poľ. – poľsky
fem. - femininum	porov. – porovnaj
fín. – fínsky	pr. – prusky
Gen. - genitív	prasl. – praslovansky
germ. - germánsky	prét. – préteritum
gr. - grécky	préz. – prézent
gót. – gótsky	rum. – rumunsky
hsrb. – hornosrbsky	rus. – rusky
hydron. – hydronymum	sg. – singulár
chet. – chetitsky	skr. – sanskrt
ide. – indoeurópsky	sl. - slovansky
Instr. – inštrumentál	sloven. – slovensky
intrans. - intransitívne	slovin. – slovinsky
ital. – italicky	srb. – srbsky
iterat. – iteratívum	srbochorv. – srbochorvátsky
ír. – írsky	stang. – staroanglicky
karel. – karelsky	stbulh. – starobulharsky
kašub. – kašubsky	stčes. – staročesky
kurš. – kuršsky	stfríz. – starofrízsky
lap. – laponsky	stlat. – starolatinsky
lat. – latinsky	sthnem. – starohornonemecky
lit. - litovsky	stind. – staroindicky

stisl. - staroislandsky
stír. - staroírsky
stnem. – staronemecky
stpol'. - staropol'sky
strhnem. - stredohornonemecky
strír. – stredoírsky
strlot. – stredolotyšsky
strus. – starorusky
stsas. – starosasky
stsl. – staroslovansky
stškan. – staroškanďinávsky
stšv. - starošvédsky
subs. – substantívum

syn. – synonymum
šv. – švédsky
t. i. – to isté
toch. – tocharsky
topon. – toponymum
trans. – tranzitívne
umbr. – umbrijsky
ukr. – ukrajinsky
verb. – verbum
Voc. - vokatív
vót. – vótsky
žem. – žemajtsky

Prílohy

5.4 Príloha č. 1:

Slová, ktoré by sme mohli považovať **za pôvodom baltské**, tzn. ich vznik predpokladáme do obdobia, kedy trvala prabaltská jazyková jednota. Tieto nachádzame vo všetkých 3 písomne dochovaných baltských jazykoch (litovčine, lotyštine, pruštine), a považujeme ich za špecifikum týchto jazykov. Etymológia niektorých z nich však nie je zatiaľ veľmi priehľadná, takže takéto tvrdenie nemôže byť opäť absolútne a príbuzenstvo s iným slovom z iného jazyka z toho dôvodu nemôže byť úplne vylúčené. Okrem toho, v niektorých prípadoch existuje aj možnosť, že ide o výpožičku z iného jazyka.

1. lit. *atolas*, lot. *atāls*, pr. *attolis*.
2. lit. *qžuolas*, lot. *ozols*, pr. *ansonis*
3. lit. *bala*, lot. *bala*, (pr. *Balyngen* – hydron., *Balove* – topon.)
4. lit. *bilti*, lot. *bilst*, *atbildēt*, pr. *billīt*
5. lit. *bręsti*, lot. *briest*, pr. *brendekermnen*
6. lit. *briedis*, lot. *briedis*, pr. *braydis*
7. lit. *dobilas*, lot. *dābols*, pr. *wobilis*
8. lit. *daiktas*, lot. *daikts*, pr. *deicktas*
9. lit. *dažnas*, lot. *dažs*, pr. *kudesnammi*, *kodesnimma*
10. lit. *drausti*, lot. *draudēt*, pr. *draudieiti*
11. lit. *drebēti*, lot. *drebēt*, pr. *dirbinsnan*
12. lit. *drūtas*, lot. *drūktas*, pr. *drūktai*
13. lit. *garas*, lot. *gars*, pr. *garo*
14. lit. *genys*, lot. *dzenis*, pr. *genix*, *aytegenis*
15. lit. *gilus*, lot. *dziļš*, pr. *gillin*
16. lit. *gimti*, lot. *dzimt*, pr. *gimsenin*
17. lit. *girti*, lot. *dzirt*, pr. *girtwei*
18. lit. *globti*, *globoti*, lot. *glābt*, pr. *poglabū*, *abglopte*
19. lit. *inkštis*, lot. *īkstis*, pr. *instixs*
20. lit. *ilgas*, lot. *ilgs*, pr. *ilga*
21. lit. *įsas*, lot. *īss*, pr. *īnsan*
22. lit. *jauja*, lot. *jauja*, (pr. *Jawgen* – topon.)
23. lit. *kabēti*, lot. *kabināt*, pr. *kabūns*
24. lit. *kadugys*, *kadagys*, lot. *kadags*, *kadegs*, pr. *kadegis*
25. lit. *kakti*, lot. *kacēt* pr. *kakīn*

26. lit. *kapas*, lot. *kaps*, (pr. *Auctacops* – topon.)
27. lit. *kaukas*, lot. *kauks*, pr. *cawx*
28. lit. *kaulas*, lot. *kauls*, pr. *caulan*
29. lit. *kielė*, lot. *cielava*, pr. *kylo*
30. lit. *kitas*, lot. *cits*, pr. *kittans*
31. lit. *krumplys*, *krumpslys*, lot. *krumslis*, pr. *krumstus*
32. lit. *kuosa*, lot. *kosa*, pr. *kose*
33. lit. *kvėpti*, lot. *kvēpt*, pr. *kupsnis*
34. lit. *kviesti*, lot. *kviest*, pr. *quāits*
35. lit. *labas*, lot. *labs*, pr. *labs*
36. lit. *laimė*, lot. *laimē*, pr. *laimintiskai*
37. lit. *laiškas*, lot. *laiska*, pr. *laiskas*
38. lit. *langas*, lot. *logs*, pr. *lanxto*
39. lit. *lapė*, lot. *lapsa*, pr. *lape*
40. lit. *laukti*, lot. *lūkoties*, pr. *laukīt*
41. lit. *laumė*, lot. *lauma*, (pr. *Laumygarbis* – topon.)
42. lit. *liepti*, lot. *laipot*, pr. *laipinna*
43. lit. *lydeka*, *lydys*, lot. *līdaka*, *līdeka*, pr. *liede*
44. lit. *lygus*, lot. *līdzens*, *līdzīgs*, pr. *polīgun*, *pollīgun*
45. lit. *lokys*, lot. *lācis*, pr. *clokis*
46. lit. *malka*, lot. *malka*, pr. *malko*
47. lit. *marti*, lot. *mārša*, pr. *mārtin*
48. lit. *mažas*, lot. *mazs*, pr. *massais*
49. lit. *medis*, *medžias*, lot. *mežs*, pr. *median*
50. lit. *mėlynas*, lot. *mēļš*, pr. *melne*
51. lit. *merga*, lot. *mērga*, pr. *mergu*
52. lit. *metai*, lot. *mets*, pr. *mettan*
53. lit. *miežiai*, lot. *mieži*, *maize*, pr. *moasis*
54. lit. *milas*, lot. *mils*, pr. *milan*
55. lit. *miltai*, lot. *milti*, pr. *mettan*
56. lit. *misti*, lot. *mist*, pr. *maitā*, *maitātunsin*
57. lit. *mokėti*, lot. *mācēt*, pr. *mukint*
58. lit. *moša*, lot. *māsa*, pr. *moazo*
59. lit. *opšrus*, lot. *āpsis*, pr. *wobsdus*
60. lit. *pautas*, lot. *pauts*, pr. *pawtte*
61. lit. *pelė*, lot. *pele*, pr. *pele*
62. lit. *pelkė*, lot. *pelce*, pr. *pelky*

63. lit. *peilis*, lot. *peilis*, pr. *peile*
64. lit. *perkūnas*, lot. *pērkuns*, pr. *percunis*
65. lit. *pjauti*, lot. *pļaut*, pr. *piuclan*
66. lit. *plienas*, lot. *pliens*, pr. *playnis*
67. lit. *prusnos*, lot. *prusnas*, pr. *prusnas*
68. lit. *pupa*, lot. *pupa*, (pr. *Pupkaym*, *Pupekaymen* – topon.)
69. lit. *rišti*, lot. *rist*, pr. *senrists*, *perrēist*
70. lit. *rykštė*, lot. *rīkste*, pr. *riste*
71. lit. *sliekas*, lot. *slieka*, pr. *slayx*
72. lit. *skroblas*, lot. *skābardis*, pr. *scoberwis*
73. lit. *staklės*, lot. *stakles*, pr. *stacle*
74. lit. *stumbras*, lot. *stumbrs*, *sumbrs*, pr. *wissambris*
75. lit. *sūris*, lot. *siers*, pr. *suris*
76. lit. *šaknis*, lot. *sakne*, pr. *sagnis*
77. lit. *šilas*, lot. *sils*, pr. *sylo*
78. lit. *takišys*, lot. *tacis*, pr. *takes*
79. lit. *tėvas*, lot. *tēvs*, pr. *tāws*
80. lit. *tikras*, lot. *tikrs*, pr. *tickars*
81. lit. *tiltas*, lot. *tilts*, (pr. *Tiltenikin*, *Preytilte*, *Grobetilten* – topon.)
82. lit. *tolus*, lot. *tāls*, pr. *tāl(i)s*
83. lit. *trumpas*, (lot. *Trumpvalks*, *Trumpe* – topon.), (pr. *Trumpa* -hydron.)
84. lit. *turėti*, lot. *turēt*, pr. *turīt*, *turrettwei*
85. lit. *vanagas*, lot. *vanags*, pr. *sperglawanagis*
86. lit. *varis*, lot. *varš*, pr. *wargien*
87. lit. *varlė*, lot. *varde*, (pr. *Worlyne* – topon.)
88. lit. *vedega*, lot. *vedga*, pr. *wedigo*
89. lit. *veisti*, lot. *veist*, pr. *wēisin*
90. lit. *žirgas*, lot. *zīrgs*, pr. *sirgis*
91. lit. *žiobris*, lot. *zebris*, pr. *seabre*
92. lit. *žolė*, lot. *zāle*, pr. *sālin*
93. lit. *žvilgėti*, lot. *zvildzēt*, (pr. *Swilgiten* – topon.)

5.5 Príloha č. 2:

Slová, ktoré by sme mohli považovať za pôvodom východobaltské, tzn. ich vznik predpokladáme do obdobia, kedy trvala východobaltská jazyková jednota, avšak oproti slovám, ktoré sú analyzované v časti 5.2 tejto práce, je takéto zaradenie v niektorých prípadoch o niečo menej presvedčivejšie, pretože nemáme k dispozícii ich zachovaný pruský ekvivalent a nemáme ich s čím konfrontovať. Z toho dôvodu je možné, že nejaké z nasledujúcich slov mohlo vzniknúť aj v skoršom období, a pruský náprotivok sa len nedochoval.

1. lit. <i>adyti</i> , lot. <i>adīt</i>	28. lit. <i>baužas</i> , lot. <i>bauža</i>
2. lit. <i>ailis</i> , lot. <i>ailis</i>	29. lit. <i>beigti</i> , lot. <i>beigt</i>
3. lit. <i>akėti</i> , lot. <i>ecēt</i>	30. lit. <i>belsti</i> , lot. <i>belzt</i>
4. lit. <i>aklas</i> , lot. <i>akls</i>	31. lit. <i>berti</i> , lot. <i>bert</i>
5. lit. <i>akuotas</i> , lot. <i>akots</i>	32. lit. <i>biržis</i> , lot. <i>birzs</i>
6. lit. <i>alsuoti</i> , lot. <i>elsot</i>	33. lit. <i>bjaurus</i> , lot. <i>blāurs</i>
7. lit. <i>almē</i> , (lot. <i>Almo</i> – hydron.)	34. lit. <i>blakstiena</i> , lot. <i>blakstiņš</i> , <i>blakstes</i>
8. lit. <i>alpti</i> , lot. <i>elpt</i>	35. lit. <i>blandus</i> , lot. <i>bložs</i>
9. lit. <i>antis</i> , lot. <i>azots</i> , <i>azote</i>	36. lit. <i>bliežti</i> , lot. <i>bliezt</i>
10. lit. <i>apačia</i> , lot. <i>apakša</i>	37. lit. <i>blīsti</i> , lot. <i>blīst</i>
11. lit. <i>apynys</i> , lot. <i>apīnis</i>	38. lit. <i>brandus</i> , lot. <i>brožs</i>
12. lit. <i>apuokas</i> , lot. <i>apogs</i> , <i>apoksts</i>	39. lit. <i>brydē</i> , lot. <i>bridis</i>
13. lit. <i>apvalus</i> , lot. <i>apvaļš</i>	40. lit. <i>brīsti</i> , lot. <i>brīst</i>
14. lit. <i>arklas</i> , lot. <i>arkls</i>	41. lit. <i>brožti</i> , lot. <i>brāzt</i>
15. lit. <i>aruodas</i> , lot. <i>arods</i>	42. lit. <i>bruknē</i> , lot. <i>bruklene</i>
16. lit. <i>ašmenys</i> , lot. <i>asmens</i>	43. lit. <i>bučiuoti</i> , lot. <i>bučot</i>
17. lit. <i>aštuntas</i> , lot. <i>astotais</i>	44. lit. <i>budinti</i> , lot. <i>budināt</i>
18. lit. <i>austi</i> , lot. <i>aust</i>	45. lit. <i>bugšmus</i> , lot. <i>būgns</i>
19. lit. <i>aušti</i> , lot. <i>aust</i>	46. lit. <i>buožė</i> , lot. <i>boze</i>
20. lit. <i>autas</i> , lot. <i>auts</i>	47. lit. <i>burti</i> , lot. <i>burt</i>
21. lit. <i>avietė</i> , lot. <i>avieksne</i>	48. lit. <i>būrys</i> , lot. <i>buris</i>
22. lit. <i>baigti</i> , lot. <i>beigt</i>	49. lit. <i>busti</i> , lot. <i>bust</i>
23. lit. <i>bailė</i> , lot. <i>baile</i>	50. lit. <i>čiulpti</i> , lot. <i>čulpt</i>
24. lit. <i>bailus</i> , lot. <i>baiļš</i>	51. lit. <i>dailus</i> , lot. <i>daiļš</i>
25. lit. <i>baimė</i> , lot. <i>baime</i>	52. lit. <i>daina</i> , lot. <i>daina</i>
26. lit. <i>balsas</i> , lot. <i>balss</i>	53. lit. <i>dainuoti</i> , lot. <i>dainot</i>
27. lit. <i>bangas</i> , lot. <i>bangas</i>	54. lit. <i>dairytis</i> , lot. <i>dairīties</i>

55. lit. *darbas*, lot. *darbs*
56. lit. *darkus*, lot. *dārks*
57. lit. *daužyti*, lot. *daužīt*
58. lit. *deglas*, lot. *degls*
59. lit. *deja*, lot. *deja*
60. lit. *delba*, lot. *delbis*
61. lit. *dėlė*, lot. *dēle*
62. lit. *dengti*, lot. *diegt*
63. lit. *derėti*, lot. *derēt*
64. lit. *devėti*, lot. *dēvēt*
65. lit. *diegas*, lot. *diegs*
66. lit. *dievotis*, lot. *dievāties*
67. lit. *dyglys*, lot. *dāglis*
68. lit. *dygti*, lot. *dīgt*
69. lit. *dilba*, lot. *dilba*
70. lit. *dilti*, lot. *dilt*
71. lit. *dingti*, lot. *dingt*
72. lit. *dirvonas*, lot. *dirvāns*
73. lit. *dyvelėti*, lot. *dīvelēt*
74. lit. *dobti*, lot. *dābt*
75. lit. *dovana*, lot. *dāvana*
76. lit. *drėbti*, lot. *drēbt*
77. lit. *drėgnas*, lot. *drēgns*
78. lit. *dreišti*, lot. *drēzt*
79. lit. *drignė*, lot. *drīgene*
80. lit. *drožlė*, lot. *drāzlis*
81. lit. *drožti*, lot. *drāzt*
82. lit. *druožlė*, lot. *drotāla*
83. lit. *dubti*, lot. *dubt*
84. lit. *dubuo*, lot. *dībēns*
85. lit. *duksas*, lot. *duksns*
86. lit. *dumblas*, lot. *dumbļi*
87. lit. *duobė*, lot. *dobe*
88. lit. *duobti*, lot. *dobt*
89. lit. *durti*, lot. *durt*
90. lit. *dusėti*, lot. *dusēt*
91. lit. *dvasia*, lot. *dvaša*
92. lit. *dvėsti*, lot. *dvest*
93. lit. *džiauti*, lot. *žaut*
94. lit. *džiūti*, lot. *žūt*
95. lit. *eketė*, lot. *ekete*
96. lit. *elgtis*, lot. *elgt*
97. lit. *erdus*, lot. *ērds*
98. lit. *erđvas*, lot. *ārdavs*
99. lit. *ertas*, lot. *ērts*
100. lit. *gabana*, lot. *gabana*
101. lit. *gaidys*, lot. *gailis*
102. lit. *gailėti*, lot. *gailēt*
103. lit. *gaisas*, lot. *gaišs*
104. lit. *gaisus*, lot. *gaišs*
105. lit. *gana*, lot. *gana*
106. lit. *ganas*, lot. *gans*
107. lit. *garbė*, lot. *garbe*
108. lit. *gardus*, lot. *gards*
109. lit. *gargždas*, lot. *gargzda*
110. lit. *garnys*, lot. *garnis*
111. lit. *gauja*, lot. *gauja*
112. lit. *gausus*, lot. *gauss*
113. lit. *gauti*, lot. *gaut*
114. lit. *gėlas*, lot. *jēls*
115. lit. *gelmė*, lot. *dzelme*
116. lit. *giesmė*, lot. *dziesma*
117. lit. *giltinė*, lot. *ģiltene*
118. lit. *gimtas*, lot. *dzimts*
119. lit. *gintaras*, lot. *dzītars*
120. lit. *gyventi*, lot. *dzīvot*
121. lit. *glėbti*, lot. *glēbt*
122. lit. *gleima*, lot. *gliema*
123. lit. *glemės*, lot. *glema*
124. lit. *gemėsos*, lot. *glemesis*
125. lit. *gliemežys*, lot. *gliemezis*
126. lit. *glitus*, lot. *glīts*
127. lit. *globti*, lot. *glābt*
128. lit. *gomus*, lot. *gama, gāmars*

129. lit. *griausti*, lot. *graust*
130. lit. *greitas*, lot. *greits*
131. lit. *grynas*, lot. *grīns*
132. lit. *griežtis*, lot. *grieznis*
133. lit. *griūti*, lot. *grūt*
134. lit. *grūdas*, lot. *gruds*
135. lit. *grūsti*, lot. *grust*
136. lit. *gudrus*, lot. *gudrs*
137. lit. *gulėti*, lot. *gulēt*
138. lit. *gulsčias*, lot. *guls*
139. lit. *gultas*, lot. *gulta*
140. lit. *gulti*, lot. *gult*
141. lit. *guolis*, lot. *goļa*
142. lit. *gurnas*, lot. *gurns*
143. lit. *gurti*, lot. *gurt*
144. lit. *ielaktis*, lot. *ielukši*
145. lit. *iežti*, lot. *iezt*
146. lit. *iltis*, lot. *ilkss*
147. lit. *ingti*, lot. *īgt*
148. lit. *iršti*, lot. *irsties*
149. lit. *yžė*, lot. *īze*
150. lit. *jaukti*, lot. *jaukt*
151. lit. *jautrus*, lot. *jautrs*
152. lit. *jėga*, lot. *jega*
153. lit. *jėgti*, lot. *jėgt*
154. lit. *jovalas*, lot. *jāvals*
155. lit. *juosmuo*, lot. *josma*
156. lit. *kairys*, lot. *kairs*
157. lit. *kaitinti*, lot. *kaitināt*
158. lit. *kalbėti*, lot. *kalbīt*
159. lit. *kalva*, lot. *kalva*
160. lit. *kalvis*, lot. *kalvis*
161. lit. *kandis*, lot. *kode*
162. lit. *kankinti*, lot. *kancināt*
163. lit. *karenti*, lot. *karināties*
164. lit. *karšinti*, lot. *karsināt*
165. lit. *karštas*, lot. *karsts*
166. lit. *karšti*, lot. *karst*
167. lit. *karta*, lot. *karta*
168. lit. *karti*, lot. *kārt*
169. lit. *kanklės*, lot. *kuokles*
170. lit. *kaušas*, lot. *kauss*
171. lit. *kekšis*, lot. *ķeksis*
172. lit. *kelis*, lot. *celis*
173. lit. *kelti*, lot. *celt*
174. lit. *kenklė*, lot. *cenkle*
175. lit. *kevalas*, lot. *čaula*
176. lit. *ķęsti*, lot. *ciest*
177. lit. *kiauras*, lot. *caurs*
178. lit. *kietas*, lot. *ciets*
179. lit. *kilti*, lot. *cilt*
180. lit. *kiltis*, lot. *cilts*
181. lit. *kirba*, lot. *ķirba*
182. lit. *kirinti*, lot. *ķirināt*
183. lit. *kirkšnis*, lot. *cirksnis*
184. lit. *kiška*, lot. *ciska*
185. lit. *klausti*, lot. *klaust*
186. lit. *kleivas*, lot. *kleivs*
187. lit. *kliauti*, lot. *ķļaut*
188. lit. *kliegti*, lot. *kliegt*
189. lit. *klykti*, lot. *kliekt*
190. lit. *klysti*, lot. *klīst*
191. lit. *kliūti*, lot. *ķļūt*
192. lit. *klonis*, lot. *klans*
193. lit. *kopa*, lot. *kāpa*
194. lit. *kopti*, lot. *kāpt*
195. lit. *kova*, lot. *kava*
196. lit. *kratyti*, lot. *kratīt*
197. lit. *kremzlė*, lot. *krimslis*
198. lit. *krėsti*, lot. *krest*
199. lit. *kretėti*, lot. *kretēt*
200. lit. *krienas*, lot. *kriens*
201. lit. *krijas*, lot. *krija*
202. lit. *krimsti*, lot. *krimst*

203. lit. *kriokti*, lot. *krākt*
204. lit. *kristi*, lot. *krist*
205. lit. *krytis*, lot. *krītis*
206. lit. *krūmas*, lot. *krūms*
207. lit. *krūtis*, lot. *kruts*
208. lit. *kruša*, lot. *krusa*
209. lit. *kūdra*, lot. *kudra*
210. lit. *kulti*, lot. *kult*
211. lit. *kūlē*, lot. *kula*
212. lit. *kumpas*, lot. *kumps*
213. lit. *kuopa*, lot. *kopa*
214. lit. *kuopti*, lot. *kopti*
215. lit. *kūnas*, lot. *kuņa*
216. lit. *kurlas*, lot. *kurls*
217. lit. *kurmis*, lot. *kurmis*
218. lit. *laidaras*, lot. *laidars*
219. lit. *laimingas*, lot. *laimīgs*
220. lit. *laipnas*, lot. *laipns*
221. lit. *laižyti*, lot. *laizīt*
222. lit. *lakštas*, lot. *laksts*
223. lit. *landžioti*, lot. *ložāt*
224. lit. *lapas*, lot. *lapa*
225. lit. *lasyti*, lot. *lasīt*
226. lit. *lašta*, lot. *losts*
227. lit. *lašas*, lot. *lase*
228. lit. *laukas*, lot. *lauks*
229. lit. *laupai*, lot. *laupe*
230. lit. *laužas*, lot. *lauzs*
231. lit. *leisti*, lot. *laist*
232. lit. *lēpē*, lot. *lēpe*
233. lit. *lētas*, lot. *lēts*
234. lit. *letena*, lot. *letene*
235. lit. *liaunas*, lot. *ļauns*
236. lit. *lieknas*, lot. *liekns*
237. lit. *liesas*, lot. *liess*
238. lit. *lig*, lot. *lidz*
239. lit. *lyg*, lot. *līdz*
240. lit. *ligoti*, lot. *ligāt*
241. lit. *lygti*, lot. *līgt*
242. lit. *limti*, lot. *limt*
243. lit. *linkti*, lot. *likt*
244. lit. *lipnus*, lot. *lipns*
245. lit. *lipti*, lot. *lipt*
246. lit. *ļīsti*, lot. *list*
247. lit. *lyti*, lot. *līt*
248. lit. *lytus*, lot. *līts*
249. lit. *liūnas*, lot. *ļuns*
250. lit. *lopas*, lot. *laps*
251. lit. *luknas*, lot. *lukns*
252. lit. *lūkoti*, lot. *lūkāt*
253. lit. *luoba*, lot. *loba*
254. lit. *lupti*, lot. *lupt*
255. lit. *lūžti*, lot. *lūzt*
256. lit. *maigyti*, lot. *maidzīt*
257. lit. *maita*, lot. *maita*
258. lit. *makšna*, lot. *maksts*
259. lit. *manyti*, lot. *manīt*
260. lit. *marka*, lot. *mārks*
261. lit. *marška*, lot. *marsna*
262. lit. *mašalas*, lot. *masals*
263. lit. *matyti*, lot. *maīt*
264. lit. *maukti*, lot. *maukt*
265. lit. *mėginti*, lot. *mēdzināt*
266. lit. *mėgti*, lot. *mēgt*
267. lit. *megzti*, lot. *megzt*
268. lit. *mėlas*, lot. *mēļš*
269. lit. *menturis*, lot. *mieturis*
270. lit. *mėžti*, lot. *mēzt*
271. lit. *mielės*, lot. *mieles*
272. lit. *mīgti*, lot. *mīgt*
273. lit. *mīlžinas*, lot. *mīlžis*
274. lit. *minti*, lot. *mīt*
275. lit. *mitinti*, lot. *mitināt*
276. lit. *mokyti*, lot. *mācīt*

277. lit. *mudrus*, lot. *mudrs*
278. lit. *mundras*, lot. *mundrs*
279. lit. *nagas*, lot. *nags*
280. lit. *naginē*, lot. *nadzene*
281. lit. *narys*, lot. *naris*
282. lit. *nauda*, lot. *nauda*
283. lit. *nendrē*, lot. *niedre*
284. lit. *neršti*, lot. *nērst*
285. lit. *nerti*, lot. *nērt*
286. lit. *niežēti*, lot. *niezēt*
287. lit. *nykti*, lot. *nīkt*
288. lit. *nokti*, lot. *nākt*
289. lit. *nuoma*, lot. *nuoma*
290. lit. *oras*, lot. *ārs*
291. lit. *pakulos*, lot. *pakulas*
292. lit. *patogus*, lot. *patāgs*
293. lit. *pats*, lot. *pats*
294. lit. *pažinti*, lot. *pazīt*
295. lit. *pēduoti*, lot. *pēdot*
296. lit. *pelē*, lot. *pele*
297. lit. *pelēda*, lot. *peleda*
298. lit. *penēti*, lot. *penēt*
299. lit. *pienē*, lot. *pienis, pienes*
300. lit. *pirkti*, lot. *pirkt*
301. lit. *pirmadēlys*, lot. *pirmdēliņš*
302. lit. *pjova*, lot. *pļava*
303. lit. *plakti*, lot. *plakt*
304. lit. *plaukas*, lot. *plauki*
305. lit. *plaustas*, lot. *plosts*
306. lit. *plēkai*, lot. *pleka*
307. lit. *plēnis*, lot. *plene*
308. lit. *plepēti*, lot. *plepēt*
309. lit. *plikas*, lot. *pliks*
310. lit. *plokščias*, lot. *plakans*
311. lit. *ploti*, lot. *plāt*
312. lit. *plunksna*, lot. *plūksnas*
313. lit. *pluskos*, lot. *pluska*
314. lit. *pragaras*, lot. *pragars*
315. lit. *prekē*, lot. *prece*
316. lit. *purvas*, lot. *purvs*
317. lit. *pūslē*, lot. *puslis*
318. lit. *pūsti*, lot. *pūst*
319. lit. *putra*, lot. *putra*
320. lit. *puvēsis*, lot. *puvesis*
321. lit. *ragana*, lot. *ragana*
322. lit. *rasti*, lot. *rast*
323. lit. *rašyti*, lot. *rakstīt*
324. lit. *raugas*, lot. *raugs*
325. lit. *raugti*, lot. *raugt*
326. lit. *rausti*, lot. *raust*
327. lit. *regēti*, lot. *redzēt*
328. lit. *regzti*, lot. *režģīt*
329. lit. *rezgis*, lot. *režģe*
330. lit. *riesti*, lot. *riest*
331. lit. *rietas*, lot. *rieta*
332. lit. *rieti*, lot. *riet*
333. lit. *risti*, lot. *rist*
334. lit. *rytas*, lot. *rits*
335. lit. *ryti*, lot. *rīt*
336. lit. *rupēti*, lot. *rupēt*
337. lit. *rupus*, lot. *rupjš*
338. lit. *sala*, lot. *sala*
339. lit. *sauja*, lot. *sauja*
340. lit. *seilēs*, lot. *seilas*
341. lit. *sēkla*, lot. *sēkla*
342. lit. *siauras*, lot. *šaurš*
343. lit. *sielis*, lot. *sielis*
344. lit. *sietuva*, lot. *sietava*
345. lit. *skaidrus*, lot. *skaidrs*
346. lit. *skaistus*, lot. *skaists*
347. lit. *skala*, lot. *skala*
348. lit. *skambēti*, lot. *skanēt*
349. lit. *skara*, lot. *skara*
350. lit. *skardyti*, lot. *skārdīt*

351. lit. *skersti*, lot. *šķērst*
352. lit. *skiesti*, lot. *šķiēst*
353. lit. *skilti*, lot. *šļilt*
354. lit. *skinti*, lot. *šķīt*
355. lit. *sklēsti*, lot. *sklenst*
356. lit. *skranda*, lot. *skrandas*
357. lit. *skrebēti*, lot. *skrebēt*
358. lit. *skrieti*, lot. *skriet*
359. lit. *skubus*, lot. *skubrs*
360. lit. *slēgti*, lot. *slēgt*
361. lit. *slēnys*, lot. *slene*
362. lit. *slēpti*, lot. *slēpt*
363. lit. *slidus*, lot. *slids*
364. lit. *sloga*, lot. *slāga*
365. lit. *smagus*, lot. *smags*
366. lit. *smukti*, lot. *smukt*
367. lit. *smulkus*, lot. *smulkans*
368. lit. *snarglys*, lot. *snerglis*
369. lit. *snausti*, lot. *snaust*
370. lit. *sniegē*, lot. *sniedzē*
371. lit. *snukis*, lot. *snucis*
372. lit. *solymas*, lot. *sālīms*
373. lit. *spaliai*, lot. *spaļi*
374. lit. *spalva*, lot. *spalva*
375. lit. *sparva*, lot. *spārvs*
376. lit. *spēka*, lot. *speks*
377. lit. *spirginti*, lot. *spirdzināt*
378. lit. *spragilas*, lot. *sprigulis*
379. lit. *srava*, *srovē*, lot. *strava*
380. lit. *srutos*, lot. *strutas*
381. lit. *stambas*, lot. *stambans*
382. lit. *stemberys*, lot. *stiebrs*
383. lit. *stingti*, lot. *stingt*
384. lit. *striegti*, lot. *striegt*
385. lit. *stumti*, lot. *stumt*
386. lit. *svēkas*, lot. *svēki*
387. lit. *svērē*, lot. *svēres*
388. lit. *šaltas*, lot. *salts*
389. lit. *šalti*, lot. *salt*
390. lit. *šakalys*, lot. *sakaļi*
391. lit. *šarma*, lot. *sarma*
392. lit. *šėkas*, lot. *seks*
393. lit. *šerys*, lot. *sers*
394. lit. *šermuonėlis*, lot. *sermulis*
395. lit. *šertis*, lot. *sērties*
396. lit. *šilti*, lot. *silt*
397. lit. *šikšna*, lot. *siksna*
398. lit. *širmas*, *širvas*, lot. *sirms*
399. lit. *širsti*, lot. *sirties*
400. lit. *šlapias*, lot. *slapjš*
401. lit. *šluota*, lot. *slota*
402. lit. *šokti*, lot. *sākt*
403. lit. *šonkaulis*, lot. *sānkaūls*
404. lit. *talžyti*, lot. *talzīt*
405. lit. *tapti*, lot. *tapt*
406. lit. *taškyti*, lot. *tašķīt*
407. lit. *taurė*, lot. *taure*
408. lit. *tekis*, lot. *teķis*
409. lit. *tempti*, lot. *tiept*
410. lit. *tešmuo*, lot. *tesmenis*
411. lit. *tiesus*, lot. *tiess*, *tiešs*
412. lit. *tikti*, lot. *tikt*
413. lit. *tyras*, lot. *tīrs*
414. lit. *trenėti*, lot. *trenēt*
415. lit. *trinti*, lot. *trīt*
416. lit. *tukti*, lot. *tukt*
417. lit. *tvora*, lot. *tvāra*
418. lit. *uola*, lot. *ola*
419. lit. *uostyti*, lot. *ostīt*
420. lit. *uošvis*, lot. *osvis*, *osis*
421. lit. *uošvė*, lot. *ose*
422. lit. *užkuryš*, lot. *uzkuris*
423. lit. *vaga*, lot. *vaga*
424. lit. *vakar*, lot. *vakar*

425. lit. *valka*, lot. *valka*
426. lit. *valtis*, lot. *valte*
427. lit. *vanagas*, lot. *vanags*
428. lit. *vargti*, lot. *vargt*
429. lit. *varpa*, lot. *vārpa*
430. lit. *veikus*, lot. *veikls*
431. lit. *velēna*, lot. *velena*
432. lit. *velnias*, lot. *velns*
433. lit. *vēlus*, lot. *vēls*
434. lit. *vergas*, lot. *vergs*
435. lit. *verpetas*, lot. *vērpata*
436. lit. *verpti*, lot. *vērpt*
437. lit. *vēsus*, lot. *vēss*
438. lit. *vēzdas*, lot. *vezda*
439. lit. *vēžys*, lot. *vezis*
440. lit. *vieta*, lot. *vieta*
441. lit. *vykti*, lot. *vīkt*
442. lit. *vilgti*, lot. *vilgt*
443. lit. *virpēti*, lot. *virpēt*
444. lit. *vystyti*, lot. *vīstīt*

445. lit. *vyža*, lot. *vize*
446. lit. *volungē*, lot. *valodze*
447. lit. *voras*, lot. *varis*
448. lit. *votis*, lot. *vāts*
449. lit. *zylē*, lot. *zīlē*
450. lit. *žaras*, lot. *zars*
451. lit. *želti*, lot. *zelt*
452. lit. *žibēti*, lot. *zibēt*
453. lit. *žydēti*, lot. *ziedēt*
454. lit. *žievē*, lot. *zieveis*
455. lit. *žilas*, lot. *zils, ziļš*
456. lit. *žymē*, lot. *zime*
457. lit. *žirklēš*, lot. *zirkles*
458. lit. *žįsti*, lot. *zīst*
459. lit. *žiūrēti*, lot. *žūrēt*
460. lit. *žudinti*, lot. *zudināt*
461. lit. *žudyti*, lot. *zudīties*
462. lit. *žūti*, lot. *zust*
463. lit. *žvilti*, lot. *zvilt*